

Załącznik do uchwały nr LII/1026/2021
Rady Miasta Kielce
z dnia 14 października 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KIELCE NA LATA 2021–2030

Kielce 2021

Spis treści

I.	Wprowadzenie	5
II.	Analiza sytuacji demograficznej Kielc.....	7
III.	Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.....	13
III.1.	Diagnoza	13
III.2.	Prognoza zmian	28
III.3.	Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym	30
III.3.1.	Programy i dokumenty unijne.....	30
III.3.2.	Programy i dokumenty krajowe	31
III.3.3.	Programy i dokumenty regionalne.....	33
III.3.4.	Programy i dokumenty lokalne	35
III.4.	Infrastruktura	37
III.5.	Sposób finansowania.....	43
III.6.	Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów	43
IV.	Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym.....	46
IV.1.	Diagnoza.....	46
IV.2.	Prognoza zmian	52
IV.3.	Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym	54
IV.3.1.	Programy i dokumenty unijne.....	54
IV.3.2.	Programy i dokumenty krajowe.....	54
IV.3.3.	Programy i dokumenty regionalne	57
IV.3.4.	Programy i dokumenty lokalne	58
IV.4.	Infrastruktura	58
IV.5.	Sposób finansowania	60
IV.6.	Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów	61
V.	Tworzenia warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych ..	63
V.1.	Diagnoza.....	63
V.2.	Prognoza zmian	67
V.3.	Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym	67
V.3.1.	Programy i dokumenty unijne.....	67
V.3.2.	Programy i dokumenty krajowe.....	67

V.3.3. Programy i dokumenty regionalne	70
V.3.4. Programy i dokumenty lokalne	70
V.4. Infrastruktura	74
V.5. Sposób finansowania	77
V.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów.....	77
VI. Promocja zatrudnienia – rynek pracy otwarty dla każdego.....	79
VI.1. Diagnoza.....	79
VI.2. Prognoza zmian	82
VI.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym	83
VI.3.1. Programy i dokumenty unijne.....	83
VI.3.2. Programy i dokumenty krajowe.....	84
VI.3.3. Programy i dokumenty regionalne	84
VI.3.4. Programy i dokumenty lokalne	84
VI.4. Infrastruktura	85
VI.5. Sposób finansowania	85
VI.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów.....	86
VII. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	88
VII.1. Diagnoza.....	88
VII.2. Prognoza zmian	97
VII.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym	98
VII.3.1. Programy i dokumenty unijne	98
VII.3.2. Programy i dokumenty krajowe.....	99
VII.3.3. Programy i dokumenty regionalne	99
VII.3.4. Programy i dokumenty lokalne	99
VII.4. Infrastruktura	99
VII.5. Sposób finansowania	100
VII.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów.....	100
VIII. Cele strategiczne	102
VIII.1. Cel I. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.....	102
VIII.2. Cel II. Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym	109

VIII.3. Cel III. Tworzenie warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych	113
VIII.4. Cel IV. Promocja zatrudnienia – rynek pracy otwarty dla każdego	117
VIII.5. Cel V. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	121
IX. Zarządzanie.....	125

I. Wprowadzenie

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kielce na lata 2021–2030”, zwana dalej Strategią lub SRPS, jest dokumentem kierującym podejmowanie działań, mających na celu skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych na terenie miasta. Głównym celem Strategii jest dokonanie diagnozy sytuacji społecznej, a następnie opracowanie założeń, priorytetów i celów lokalnej polityki społecznej, które posłużą przygotowaniu programów pomocowych wspierających integrację osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka z resztą społeczeństwa. Strategia jest dokumentem o wysokim stopniu ogólności, który stanowi podstawę dla sektorowych dokumentów programowych dotyczących sfery społecznej i problemów społecznych. Strategia wyznacza ogólne kierunki działań władz miasta, ich jednostek organizacyjnych, a także innych podmiotów niepublicznych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych miasta.

Aktualny dokument jest częściowo kontynuacją poprzednich Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z 2004 roku oraz 2014 roku.

Powstanie niniejszego dokumentu strategicznego zostało zdeterminowane obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, obligującymi władze gmin i powiatów do przyjęcia i realizacji dokumentu strategicznego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Ustawodawca, nakładając na władze szczebla gminnego i powiatowego obowiązek realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej na podstawie strategii rozwiązywania problemów społecznych, wskazał na kluczowe elementy konstrukcji dokumentu, tj. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Zgodnie z zarządzeniem nr 78/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 15 marca 2021 roku w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kielce na lata 2021–2030” powstał dokument skupiający swoje działania na pięciu obszarach tematycznych, które znacząco wpływają na funkcjonowanie miasta.

Obszary objęte Strategią to:

1. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.
2. Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym.
3. Tworzenia warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych.
4. Promocja zatrudnienia – rynek pracy otwarty dla każdego.
5. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Zespoły zadaniowe, powołane na podstawie zarządzenia nr 78/2021 Prezydenta Miasta Kielce, opracowały poszczególne obszary tematyczne według przyjętego schematu, tj. diagnoza sytuacji społecznej, prognozowane zmiany, funkcjonująca infrastruktura, programy i dokumenty, sposób finansowania, wykaz aktów prawnych i dokumentów oraz cele operacyjne wraz ze wskaźnikami.

Tworzenie dokumentu obejmowało dwa etapy: zebranie danych, informacji i materiałów potrzebnych do opracowania założeń i projektu Strategii oraz konsultacje z zainteresowanymi jednostkami i partnerami społecznymi. W procesie tworzenia opracowania obszarów tematycznych wykorzystano instrumenty analizy strategicznej w oparciu o uzyskane dane z instytucji działających na terenie miasta m.in. Urzędu Miasta Kielce, Miejskiego Urzędu Pracy, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki i Edukacji oraz dane dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Jako jedną z metod zbierania danych wykorzystano analizę publikacji, raportów badawczych, biuletynów dotyczących problemów społecznych.

Opracowane obszary tematyczne przekazano Zespołowi ds. opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kielce na lata 2021–2030”, który przygotował projekt Strategii przekazany do konsultacji społecznych.

II. Analiza sytuacji demograficznej Kielc

Ludność – stan i struktura

Kielce to największe miasto i stolica województwa świętokrzyskiego. Dominuje na tle województwa, zarówno pod względem demograficznym, jak i gospodarczym. Skupia funkcje administracyjne, gospodarcze, edukacyjne oraz kulturalne regionu. Województwo świętokrzyskie jest regionem o znacznym odpływie migracyjnym, proces ten nie ominął także Kielc. Mimo że w ostatnich latach nastąpiło jego osłabienie, to miał on wpływ na coroczne zmniejszenie ludności miasta. Prognozy przewidują nasilenie niekorzystnych zjawisk demograficznych, co doprowadzi w najbliższym dwudziestoleciu do jednej z wyższych w kraju depopulacji miasta¹.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), rok 2019 był kolejnym rokiem, w którym zmniejszyła się liczba mieszkańców Kielc. W 2019 roku w Kielcach mieszkały 194 852 osoby, a w 2015 roku 198 046, czyli o 3 194 mniej. Analizując lata 2015–2019 zauważa się stały spadek liczby mieszkańców Kielc, co obrazują dane zawarte w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Kielc i województwa świętokrzyskiego w latach 2015–2019

Rok		2015 (A)	2016	2017	2018	2019 (B)	B - A
Miasto Kielce	Liczba mieszkańców – ogółem	198 046	197 704	196 804	195 774	194 852	-3 194
	Mężczyźni	93 004	92 781	92 363	91 753	91 271	-1 733
	Kobiety	105 042	104 923	104 441	104 021	103 581	-1 461
Województwo Świętokrzyskie	Liczba mieszkańców – ogółem	1 257 179	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961	-23 218
	Mężczyźni	613 217	610 944	608 515	605 341	601 664	-11 553
	Kobiety	643 962	641 956	639 217	636 205	632 297	-11 665

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS²

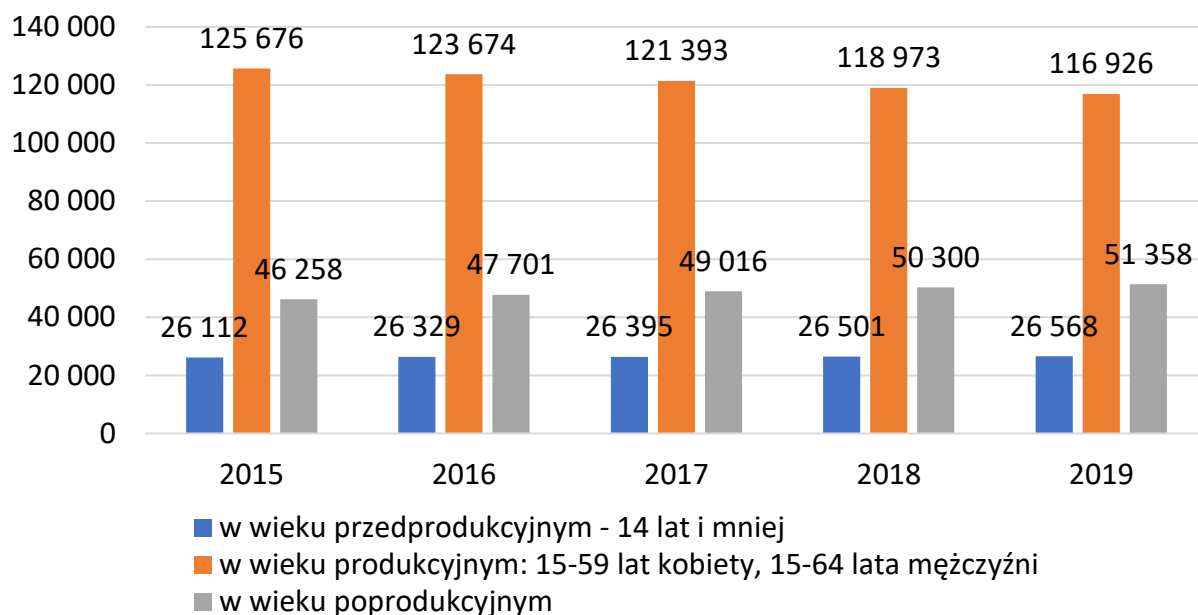
Kielce skupiają 15,79% ludności województwa świętokrzyskiego. Większość ludności miasta w 2019 roku stanowiły kobiety – 53,16%, a współczynnik feminizacji wynosił 113³.

¹Sytuacja społeczno-gospodarcza Kielc, Urząd Statystyczny w Kielcach, wyd. 2016.

²Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

³Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Kielc w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS⁴

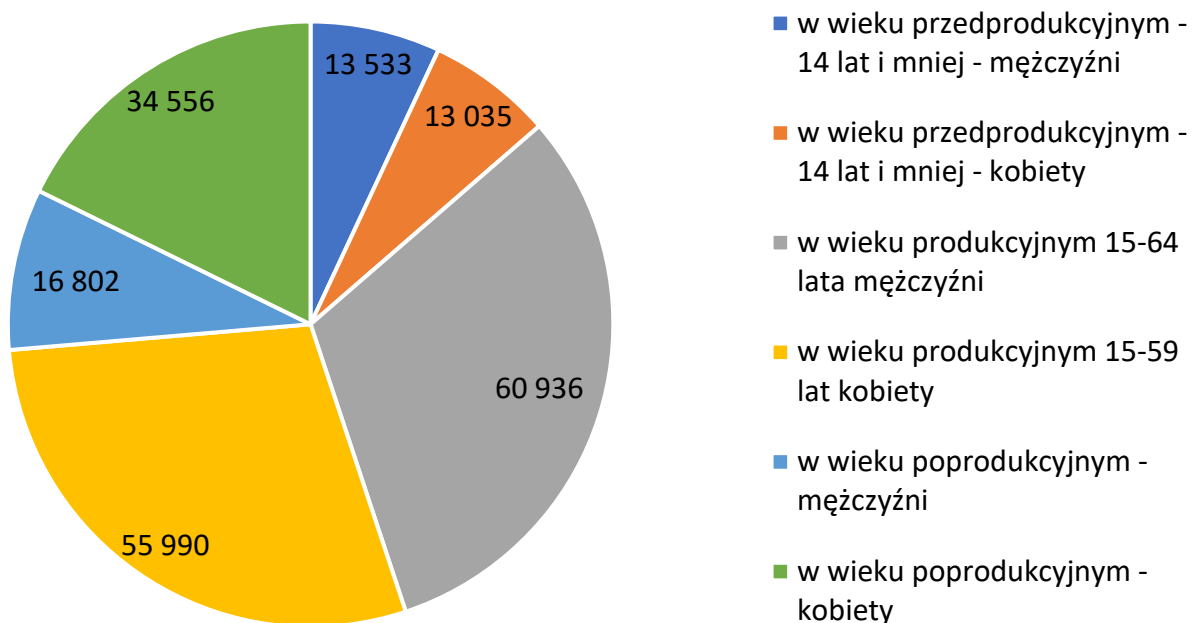
Biorąc pod uwagę strukturę wieku według klasyfikacji wskazanej w wykresie 1 na przestrzeni omawianego okresu zauważa się znaczący spadek subpopulacji w wieku produkcyjnym oznaczający spadek dostępnej siły roboczej. W 2015 roku kobiety w wieku 15–59 oraz mężczyźni w wieku 15–64 stanowili 64,46%, a w 2019 roku – 60,01%. Pozytywnym zjawiskiem był wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku o 456 osób w porównaniu do 2015 roku. Proces starzenia się społeczeństwa Kielc widoczny jest na przestrzeni ostatnich lat. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 11,03% w porównaniu do 2015 roku.

Analizując dane zawarte w wykresie 2 zauważa się, że w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym występują niewielkie różnice w podziale na płeć. W 2019 roku w grupie przedprodukcyjnej mężczyźni stanowili 50,94% , a w grupie produkcyjnej 52,12%. Znacząca różnica pojawia się w grupie poprodukcyjnej, gdzie kobiety stanowiły aż 67,28%. Różnica ta wynika z wyższego wskaźnika średniej długości życia dla kobiet. W 2019 roku przeciętne dalsze trwanie życie w województwie świętokrzyskim wynosiło dla kobiet 82,2 lat, a dla mężczyzn 73,8 lat⁵.

⁴Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

⁵Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Kielc w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym z podziałem na płeć w 2019 roku

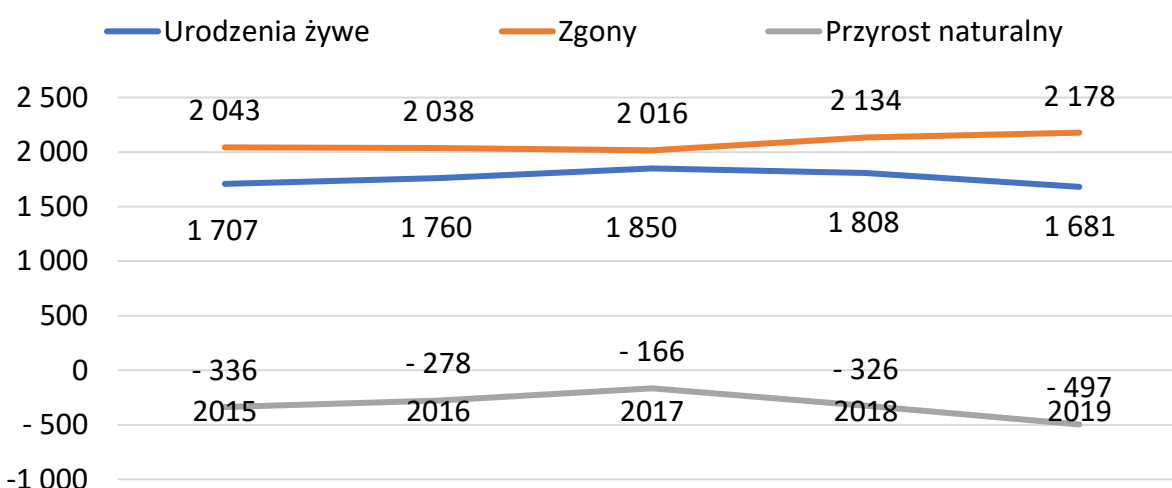

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS⁶

Ruch naturalny

Pomimo wzrostu liczby urodzeń żywych, w Kielcach od wielu lat utrzymuje się ujemny przyrost naturalny. W 2019 roku przyrost naturalny wynosił - 497, a 4 lata wcześniej - 336. W tym samym roku liczba zgonów wzrosła o 135 w porównaniu do 2015 roku. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w 2019 roku wynosił - 2,5⁷.

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2015–2019

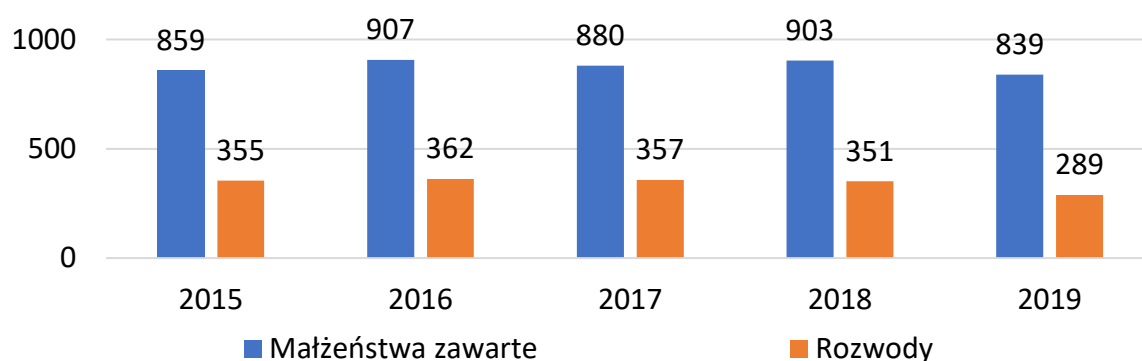
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS⁸

⁶Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

⁷Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

⁸Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

Wykres 4. Liczba zawieranych małżeństw i rozwodów w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS⁹

Liczba zawieranych małżeństw utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni podawanych lat. Podobna sytuacja odnosi się do liczby rozwodów. W 2019 roku w Kielcach zawarto 839 związków małżeńskich i 289 związków małżeńskich zostało zakończonych w drodze sądowej.

Ruch wędrowniczy

Ograniczenie liczebności głównej grupy ekonomicznej mieszkańców miasta warunkował, poza tendencją rozwoju ludnościowego, również rynek pracy. Niewystarczające możliwości kreowania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy mogły skutkować w pewnych przypadkach decyzjami o emigracji. Wskazuje na to ujemne saldo migracji wewnętrznych, które w 2019 roku wyniosło - 553, a w 2015 roku - 593. Saldo migracji zagranicznych wyniosło 79 w 2019 roku, a w 2015 roku 0.

Tabela 2. Saldo migracji mieszkańców Kielc w latach 2015–2019

Wskaźniki	2015	2016	2017	2018	2019
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	1 371	1394	1278	1 629	1 751
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	1 964	1 714	1 924	2 240	2 304
Saldo migracji wewnętrznych	-593	-320	-646	-611	-553
Zameldowania z zagranicy (imigracja)	0	113	88	67	98
Wymeldowania za granicę (emigracja)	0	15	12	38	19
Saldo migracji zagranicznych	0	98	76	29	79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS¹⁰

Edukacja

Miasto oferuje możliwość kształcenia na wszystkich szczeblach szkolnictwa, dzięki czemu w pełni zaspokaja potrzeby w zakresie zdobywania i uzupełniania wykształcenia.

⁹Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

¹⁰Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

W analizowanym okresie w większości kieleckich placówek edukacyjnych obserwowano systematyczny spadek liczby kształcących się osób. Wyjątkiem są przedszkola i szkoły podstawowe, gdzie liczba dzieci uczęszczających wzrosła.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punktach przedszkolnych. W 2019 roku na terenie Kielc działało 90 przedszkoli wraz z oddziałami i punktami przedszkolnymi, do których uczęszczało 7 270 dzieci. W 2015 roku liczba przedszkoli wynosiła 72 z 6 029 dziećmi¹¹.

W Kielcach w 2019 roku funkcjonowały 43 szkoły podstawowe, natomiast w 2015 roku było ich 37. Wzrosła również liczba uczniów – z 11 121 w 2015 roku do 14 399 w 2019 roku. W 2019 roku funkcjonowało 91 szkół ponadgimnazjalnych, ponadpodstawowych oraz policealnych, do których uczęszczało 21 011 uczniów¹².

Kielce oferują również możliwość zdobywania wykształcenia na poziomie wyższym. Uczelniami skupiającymi największą liczbę studentów pozostają Uniwersytet Jana Kochanowskiego oraz Politechnika Świętokrzyska. W 2019 roku na 8 uczelniach wyższych naukę pobierało 19 072 studentów, czyli o 6 032 mniej niż w 2015 roku.

Tabela 3. Liczba studentów w Kielcach w latach 2015–2019

Wskaźniki	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba uczelni – ogółem	9	9	8	8	8
Studenci – ogółem	25 104	22 895	22 719	20 264	19 072
Studenci – mężczyźni	10 908	9 736	9 086	8 220	7 670
Studenci – kobiety	14 196	13 159	13 633	12 044	11 402

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS¹³

Pomoc społeczna

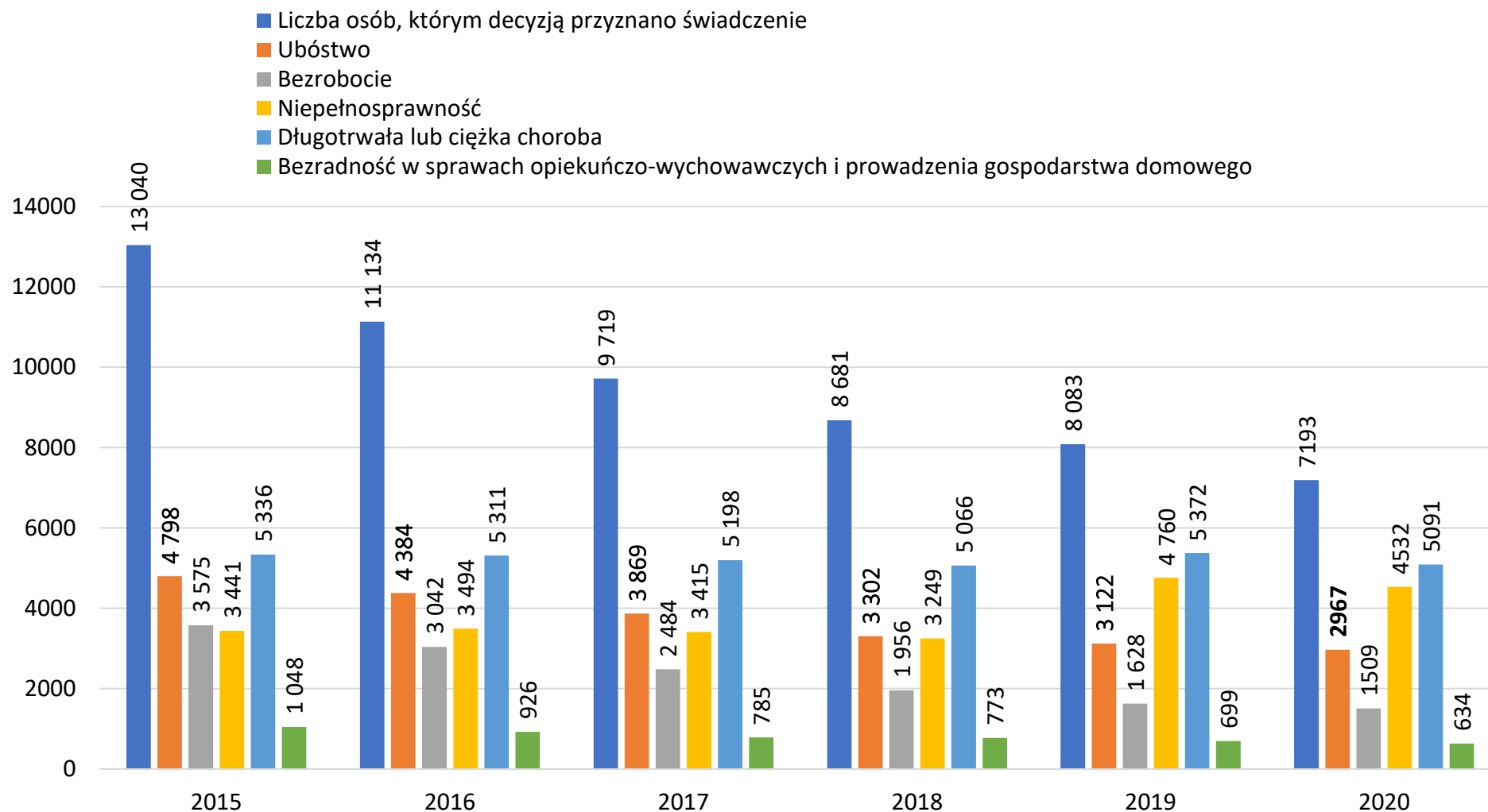
W 2020 roku 7 193 osobom przyznano decyzją świadczenie pieniężne bądź niepieniężne. W 2015 roku było to 13 040 osób, czyli o 5 847 więcej. Podstawowym powodem ubiegania się o udzielenie świadczeń z pomocy społecznej jest trudna sytuacja materialna, dochód nie przekraczający kryterium dochodowego określonego w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (ustawowa granica ubóstwa) oraz jednoczesne wystąpienie co najmniej jednej z przyczyn wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Należą do nich między innymi: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemoc w rodzinie, alkoholizm lub narkomania. Wśród dominujących powodów przyznawania świadczeń w 2020 roku znajdowały się: długotrwała lub ciężka choroba – 5 091 osób, niepełnosprawność – 4 532 osoby oraz bezrobocie – 1 509 osób. Dane dotyczące powodów przyznawania pomocy oraz liczby klientów Ośrodka w latach 2015–2019 roku przedstawia wykres 5.

¹¹Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

¹²Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

¹³Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 15.04.2021 r.

Wykres 5. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie z MOPR oraz główne powody przyznania świadczeń w latach 2015–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

III. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną

III.1. Diagnoza

Rodzina w ustawodawstwie polskim jest instytucją i zarazem grupą społeczną opartą na więziach małżeńskich, więzi pokrewieństwa, powinowactwa lub adopcji. Zarówno Konstytucja, jak i ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie definiują pojęcia rodziny, jednak na podstawie art. 23 oraz art. 27 można określić, że rodzinę tworzy kobieta i mężczyzna poprzez zawarcie związku małżeńskiego, posiadających równe prawa i obowiązki. Oboje małżonkowie obowiązani są do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Ponadto, zgodnie z art. 96 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zadaniem rodziców jest wychowanie dziecka i kierowanie nim. Z rodzicielstwem wiąże się również obowiązek troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, które pozostaje aż do pełnoletniości pod władzą rodzicielską. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.

Podstawowe zadania rodziny koncentrują się na zabezpieczeniu potrzeb materialnych, bytowych, zdrowotnych oraz emocjonalnych swoich członków. Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego podlega prawnej ochronie, co zapewniają przepisy Konstytucji i innych aktów prawnych. Zgodnie z Konstytucją małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Zgodnie z wykładnią Trybunału Konstytucyjnego przepisy Konstytucji nakazują podejmowanie przez państwo takich działań, które umacniają więzi między osobami tworzącymi rodzinę. Zwłaszcza jest tu mowa o więziach istniejących między rodzicami i dziećmi oraz między małżonkami.

Do głównych problemów społecznych i ekonomicznych współczesnej rodziny należą niskie zarobki, emigracja zarobkowa, brak właściwych wzorców wychowawczych, obniżenie autorytetu rodziców, alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie. Wszystkie te trudności powodują, że rodzina traci poczucie bezpieczeństwa, co za tym idzie szansę na prawidłowy i naturalny jej rozwój.

Kielce podejmują działania na rzecz tworzenia optymalnych możliwości wsparcia kieleckich rodzin, w szczególności w zakresie przewyższania problemów zakłócających lub uniemożliwiających prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji przez rodziny naturalne. Koncentruje również swoje działania na wspieraniu systemu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej. Oferowana pomoc rodzinie i dziecku ma charakter interdyscyplinarny i tworzy kompleksowy, zintegrowany system wsparcia rodzin i opieki nad dzieckiem.

Od kilku lat systematycznie zmniejsza się liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach. W 2020 roku w systemie pomocy społecznej pozostawało 6 041 rodzin (w tym 1 191 rodzin z dziećmi) i kolejno w 2019 roku 6 638 (1 195), w 2018 roku 6 952 (1 340), 2017 – 7 557 (1 589). Z poniższych danych wynika również, że w latach 2017–2019 ponad połowa rodzin z dziećmi objęta pomocą społeczną to rodziny niepełne i było to: w 2019 – 54,14% rodzin z dziećmi i odpowiednio: w 2018 – 54,4%, 2017 – 54%, natomiast w 2020 roku odsetek rodziców samotnie wychowujących dzieci zmniejszył się do 47,27%. Pomiędzy rokiem 2020 a 2017 nastąpił spadek o 136 rodzin potrzebujących pomocy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych w rodzinach niepełnych. Wśród nich w 2020 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego dodatkowego wsparcia wymagało – 496 rodzin, podczas gdy w 2017 – 632 rodziny. Tendencję malejącą dostrzega się również w liczbie rodzin wielodzietnych (z trójką i więcej dzieci) korzystających z pomocy. W 2020 roku było ich 190, w 2017 – 254. Dokładne dane przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Liczba i typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	7 557	6 952	6 638	6 041
Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej	1 589	1 340	1 195	1 191
Liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej	254	240	222	190
Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej	858	729	647	563
Liczba rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	632	522	541	496
Liczba rodzin korzystających z Karty Dużej Rodziny	1 655	1 878	3 288	3 791

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach i sprawozdań i raportów w systemie informatycznym Karty Dużej Rodziny

Rodziny wymagające interdyscyplinarnej i pogłębionej pracy socjalnej są objęte wsparciem Zespołu Profilaktyki Rodzinnej (ZPR). ZPR jest wydzieloną strukturą Działu Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach, która koncentruje się przede wszystkim na pracy z rodzinami borykającymi się z poważnymi trudnościami opiekuńczo–wychowawczymi, zagrożonymi umieszczeniem dziecka poza rodziną. W 2017 roku z 1 589 rodzin z dziećmi będących w systemie pomocy społecznej 15,6% pozostawało pod opieką ZPR, a w kolejnych latach: 2018 i 2019 było to po 29,0%, w 2020 – 26,7%. Oznacza to, że zwiększyła się liczba rodzin potrzebujących intensywnej pracy socjalnej w stosunku do ogółu rodzin

z dziećmi w danym roku. Ponad połowa rodzin objętych wsparciem ZPR w latach 2017–2018 wymagała pomocy asystenta rodziny, natomiast w 2019 roku – 39,5%, w 2020 – 38,05%.

W ramach działań ZPR w sprawie każdej zgłoszonej rodziny organizowane są posiedzenia o charakterze interdyscyplinarnym, na które zapraszani są w zależności od potrzeby określeni specjaliści i przedstawiciele służb oraz pracownik socjalny i/lub asystent rodziny. Spotkania te mają na celu opracowanie rzetelnej, opartej na informacjach z różnych źródeł, diagnozy oraz planu pomocy rodzinie. W latach 2017–2019, każdego roku liczba odbytych posiedzeń ZPR utrzymuje się na podobnym poziomie (od 279 – 283), a w 2020 roku odbyło się 178 spotkań.

Tabela 5. Liczba rodzin i posiedzeń Zespołu Profilaktyki Rodzinnej w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin objętych pracą ZPR	248	388	347	318
W tym liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	143	143	137	121
Liczba posiedzeń ZPR	282	283	279	178

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Profilaktyki Rodzinnej

Z analizy rodzin objętych pracą ZPR wynika, że w przypadku 45,86% środowisk przyczyną zgłoszenia było niewłaściwe wypełnianie ról rodzicielskich, 29,32% – uzależnienie od alkoholu i innych środków psychoaktywnych. Co czwarta rodzina dotknięta była problemami zdrowotnymi (wśród których większość – 77% stanowiły zaburzenia zdrowia psychicznego) oraz niskimi kompetencjami wychowawczymi rodziców. Rzadziej ZPR obejmował pomocą rodziny o niepełnej strukturze (17,29%) oraz dotknięte konfliktami rodzinnymi (15,79%). Analiza danych wykazała, iż sporadycznie zgłaszano rodziny, w których występował problem ubóstwa i współuzależnienia (2,26%) oraz uzależnienia od pomocy społecznej i innych instytucji (0,75%). Szczegółowe dane przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Dominujące przyczyny zgłaszania rodzin do Zespołu Profilaktyki Rodzinnej w 2020 roku

Przyczyna	Liczba rodzin	%
Niewłaściwe wypełnianie ról rodzicielskich	61	45,86%
Uzależnienie od alkoholu i/lub środków psychoaktywnych	39	29,32%
Problemy zdrowotne, w tym zaburzenia zdrowia psychicznego	31	23,31%
Niskie kompetencje wychowawcze	30	22,56%
Niepełna struktura rodziny	23	17,29%
Konflikty rodzinne	21	15,79%
Brak pozytywnych wzorców ról społecznych	18	13,53%
Przemoc	18	13,53%
Bezrobocie	17	12,78%
Niepełnosprawność	16	12,03%

Problemy z utrzymaniem higieny osobistej i mieszkania	10	7,52%
Wielodzietność	7	5,26%
Problemy wychowawcze i edukacyjne z dziećmi	6	4,51%
Niezaradność życiowa	6	4,51%
Problemy mieszkaniowe, w tym bezdomność	4	3,00%
Ubóstwo	3	2,26%
Współuzależnienie	3	2,26%
Uzależnienie od pomocy społecznej i innych instytucji	1	0,75%
Inne (odbywanie kary pozbawienia wolności przez jednego z rodziców)	1	0,75%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Profilaktyki Rodzinnej

Na nieprawidłowe wypełnianie ról rodzicielskich składają się w głównej mierze niski poziom umiejętności prawidłowego sprawowania opieki nad dzieckiem oraz deficyty wiedzy rodziców związane z procesem wychowania. W celu przezwyciężenia tych trudności dla rodziców organizowane są różne formy edukacji mające na celu podniesienie kompetencji wychowawczych. W związku z powyższym oprócz pracy indywidualnej, prowadzone są zajęcia grupowe o charakterze edukacyjnym („Szkola dla rodziców i wychowawców”) oraz grupy wsparcia. W ramach działalności ZPR w „Szkole dla rodziców i wychowawców” w 2018 roku uczestniczyło 6 osób, w 2019 – 8, w 2020 roku – 14 osób. Grupa wsparcia dla rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w 2018 roku liczyła 4 osoby, w 2019 – 6 osób. W 2020 roku z uwagi na rosnące zainteresowanie tą formą edukacji zajęcia odbywały się w 2 grupach wsparcia, z których jedna liczyła 6, a druga 14 osób. Osobom i rodzinom potrzebującym wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach zapewnia pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego, które udzielane jest bezpłatnie, bez względu na dochód. W ramach ZPR w 2017 roku odbyło się w sumie 606 konsultacji dla 214 osób, w tym 376 psychologicznych dla 146 osób, 26 logopedycznych dla 11 osób oraz 204 z terapeutą ds. uzależnień dla 57 osób. W 2018 roku odbyło się ogółem 491 spotkań ze specjalistami ZPR, w których wzięło udział 171 osób, w tym: z psychologiem – 357 dla 126 osób, z terapeutą ds. uzależnień – 110 dla 32 osób, z pedagogiem – 24 spotkania dla 13 osób. W roku 2019 roku w sumie 176 osób skorzystało z 439 konsultacji, w tym z psychologicznych – 111 osób (256 konsultacji), pedagogicznych – 22 osoby (35 konsultacji), w sprawie problemów związanych z uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych – 43 osoby odbyło 148 konsultacji. W 2020 roku odbyło się ogółem 146 konsultacji, z których skorzystało 132 osoby, w tym 122 spotkania z psychologiem dla 68 osób i 24 indywidualne spotkania z pedagogiem dla 10 osób.

W celu ochrony i pomocy rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW) Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach realizuje procedurę „Niebieskie Karty”, która wprowadzona została na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz

rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Procedurę realizuje pięć służb: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Policja, oświata, ochrona zdrowia, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. W ramach procedury specjaliści SOW uczestniczą w opracowaniu planu bezpieczeństwa i udzielania pomocy rodzinie i dziecku we współpracy interdyscyplinarnej. Ponadto w celu zmniejszenia i ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie SOW organizuje zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc. Działania te mają charakter edukacyjny w stosunku do osób dorosłych wskazanych jako sprawcy przemocy, przyczyniają się tym samym do ochrony dziecka przed przemocą domową w rodzinie. Aby zabezpieczyć rodzinę zagrożoną przemocą SOW dysponuje całodobowym hostelem, w którym osoby doświadczające przemocy i ich dzieci mogą znaleźć schronienie i specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

Z przedstawionych danych w tabeli 7 wynika, że w ostatnich 4 latach obserwuje się wzrost liczby rodzin korzystających w SOW z poradnictwa specjalistycznego z 1 570 w 2017 roku do 1 724 rodzin w 2020 roku, co oznacza wzrost o 154 rodziny w 2020 roku. Działania korekcyjne dla osób stosujących przemoc wobec swojej rodziny, utrzymywały się w latach 2017–2019 na podobnym poziomie (od 110 do 131 osób). W 2020 roku z tej formy pomocy skorzystały 73 osoby. Sprzyja to ochronie dzieci i rodzin, zwiększa kompetencje wychowawcze sprawców przemocy domowej. Mimo dostępności pomocy w formie terapii rodzinnej i małżeńskiej nadal korzysta z niej ograniczona liczba rodzin. W 2020 roku 18 rodzin uczestniczyło w 37 sesjach terapeutycznych. W ostatnim roku zauważona jest zmniejszona liczba konsultacji prawnych, która może wynikać nie tylko z sytuacji epidemicznej w kraju, ale również z istniejącej na terenie miasta dodatkowej oferty bezpłatnej pomocy prawnej. Na przestrzeni ostatnich 4 lat cieszą się coraz większym zainteresowaniem zajęcia „Szkoła dla rodziców i wychowawców” ze strony rodziców, którzy chcą podnieść swoje kompetencje wychowawcze. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, służącej ochronie rodziny i dziecka, utrzymuje się stale na wysokim poziomie (od 548 w 2018 roku do 692 w 2019 roku), co potwierdza duża liczba posiedzeń Grup Roboczych i działań interdyscyplinarnych podmiotów, które w niej uczestniczą. W ciągu 2 ostatnich lat widoczny jest wyraźny wzrost wszczynanych procedur w stosunku lat poprzednich.

Tabela 7. Formy pomocy świadczone przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Kategorie	2017	2018	2019	2020
Poradnictwo specjalistyczne	1 570 rodzin, 3 292 osoby 7 836 konsultacji	1 714 rodzin, 3 628 osób 7 694 konsultacji	1 696 rodzin, 1 817 osób 4 693 konsultacje	1 724 rodziny, 1838 osób 3 909 konsultacji
W tym z powodu przemocy w rodzinie	922 rodziny, 2 054 osoby 2 949 konsultacji	1 028 rodzin, 2 116 osób 2 200 konsultacji	1 046 rodzin, 1 055 osób 2 722 konsultacje	960 rodzin, 1 146 osób 1 692 konsultacje
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc	111 osób 405 konsultacji	131 osób 401 konsultacji	110 osób 233 konsultacje	73 osoby 147 konsultacji
Pomoc psychologiczna	168 rodzin, 199 osób 1 107 konsultacji	141 rodzin, 162 osoby 1 025 konsultacji	130 rodzin, 147 osób 940 konsultacji	94 rodziny, 103 osoby 525 konsultacji
Terapia rodzinna i małżeńska	22 rodziny, 55 osób 70 sesji	27 rodzin, 63 osoby 106 sesji	18 rodzin, 39 osób 40 sesji	18 rodzin, 37 osób 37 sesji
Interwencja kryzysowa	33 rodziny, 86 osób 86 konsultacji	18 rodzin, 37 osób 37 konsultacji	17 rodzin, 45 osób 45 konsultacji	16 rodzin, 43 osoby 43 konsultacje
Poradnictwo prawne	38 osób 38 konsultacji	32 osoby 36 konsultacji	26 osób 29 konsultacji	4 osoby 4 konsultacje
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą –uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	15 osób 27 sesji	15 osób 24 sesje	15 osób 47 sesji	3 osoby 13 sesji
Diagnoza sytuacji dzieci – wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	50 osób 171 konsultacji	54 osób 212 konsultacji	37 osób 198 konsultacji	26 osób 91 konsultacji
Telefon zaufania, w tym przemoc	425 rozmów 79 rozmów	507 rozmów 55 rozmów	359 rozmów 42 rozmowy	651 rozmów 109 rozmów
Realizacja procedury „Niebieskie Karty”	556 NK 2 269 posiedzeń	548 NK 2 180 posiedzeń	692 NK 2 265 posiedzeń	653 NK 1912 posiedzeń
Dzieci doznające przemocy objęte procedurą „Niebieskie Karty”	53 dzieci 2017/2018	53 dzieci 2017/2018	72 dzieci	27 dzieci
Dzieci w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”	413 dzieci 2017/2018	413 dzieci 2017/2018	394 dzieci	129 dzieci
Zajęcia Szkoły dla rodziców i wychowawców	40 osób 120 godzin	25 osób 90 godzin	36 osób 90 godzin	24 osoby 30 godzin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi. W Kielcach funkcjonuje Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży. Z danych wynika, że w 2017 roku ze wsparcia Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży skorzystało 7 kobiet, w tym 3 matki małoletnie i 13 dzieci, w 2018 roku – 8 kobiet, w tym 2 matki małoletnie, 1 mężczyzna i 11 dzieci, w 2019 roku – 8 kobiet, w tym 1 matka małoletnia i 13 dzieci, w 2020 roku – 10 kobiet, w tym jedna matka małoletnia oraz 14 dzieci.

Jednym z ważniejszych elementów kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie mającej problemy opiekuńczo–wychowawcze stanowią placówki wsparcia dziennego funkcjonujące na terenie miasta. Placówki te mają na celu wspomaganie wychowawczej roli rodziny w integralnym rozwoju dziecka, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk zaniedbanych wychowawczo. Placówki prowadzone w formie opiekuńczej zapewniają dzieciom: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie specjalistycznej m. in. organizują zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, ponadto realizują indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

W latach 2017–2019 na terenie miasta placówek wsparcia dziennego było ogółem 27, w tym w 2017 roku 21 opiekuńczych, 6 specjalistycznych, w 2018 i 2019 roku – 20 opiekuńczych i 7 specjalistycznych, w 2020 roku – ogółem 26, w tym 20 opiekuńczych i 6 specjalistycznych. Pomiędzy rokiem 2017 a 2020 obserwuje się wzrost liczby miejsc dla dzieci z 1 192 w 2017 roku do 1 295 w 2020 roku oraz liczby korzystających z nich dzieci w latach 2017–2019: 2017 – 1 013, 2018 – 1 078, 2019 – 1 160. W roku 2020 w zajęciach świetlic, klubów młodzieżowych i ognisk wychowawczych uczestniczyło mniej dzieci niż w latach poprzednich (w sumie 863), co prawdopodobnie związane było z obostrzeniami wynikającymi z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemicznego.

Pieczcha zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy określiła, kiedy dziecko może zostać umieszczone poza rodziną naturalną. Taka sytuacja może mieć miejsce, gdy wyczerpane zostały wszystkie dostępne formy pomocy rodzicom małoletnich, a także, gdy zachodzi konieczność niezwłocznego zapewnienia dziecku opieki z uwagi na poważne zagrożenie jego dobra, a w szczególności zdrowia i życia. Umieszczenie dziecka poza rodziną następuje do czasu, aż zaistnieją warunki umożliwiające jego powrót pod opiekę rodziców lub zostanie ono umieszczone w rodzinie przysposabiającej. W przypadku braku takich możliwości konieczne jest zapewnienie wychowankowi opieki i wychowania w środowisku zastępczym do momentu usamodzielnienia. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej, jest ona sprawowana w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej.

W Kielcach pozyskaniem, szkoleniem oraz zakwalifikowaniem kandydatów do prowadzenia różnych form pieczy zastępczej zajmuje się Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej (ORPZ). ORPZ, pełniąc rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, wspiera funkcjonujące rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka w realizacji zadań w zakresie opieki nad dziećmi za pośrednictwem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W ramach rodzinnej pieczy zastępczej wyróżniamy następujące formy:

a) rodziny zastępcze:

- spokrewnione z dzieckiem,
- niezawodowe,
- zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz zawodowe specjalistyczne,

b) rodzinne domy dziecka.

Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem tworzą wstępni lub rodzeństwo małoletniego tj. osoby, które zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy mogą zostać zobowiązane do alimentacji na rzecz dziecka. W 2020 roku na terenie Kielce funkcjonowało 114 takich rodzin. Rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka tworzą osoby nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W 2020 roku w Kielcach funkcjonowało 57 tego rodzaju rodzin zastępczych. Rodziny zawodowe zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom do uzyskania przez nich pełnoletności lub, jeśli kontynuują naukę, do 25. roku życia. Jedną z ich form są rodziny specjalistyczne, do których trafiają w szczególności: dzieci niepełnosprawne, sprawiające trudności wychowawcze, umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki z dziećmi. Na terenie Kielc w 2020 roku funkcjonowały 3 rodziny zawodowe, w tym 2 specjalistyczne. Inną formą rodzin zawodowych są rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. Zapewniają one dzieciom opiekę w trybie interwencyjnym. Małoletni przebywają w takich rodzinach do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej przez sąd, nie dłużej niż przez okres 4 miesięcy (z możliwością przedłużenia pobytu). W 2020 roku w Kielcach funkcjonowały 3 takie rodziny. Planuje się utworzenie w 2021 roku kolejnego pogotowia rodzinnego.

Rodzinne domy dziecka zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom (w szczególności licznym rodzeństwem) do uzyskania pełnoletności lub, jeśli kontynuują naukę, do 25. roku życia. W placówce, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby wychowanków. W 2020 roku w Kielcach funkcjonowały 3 rodzinne domy dziecka.

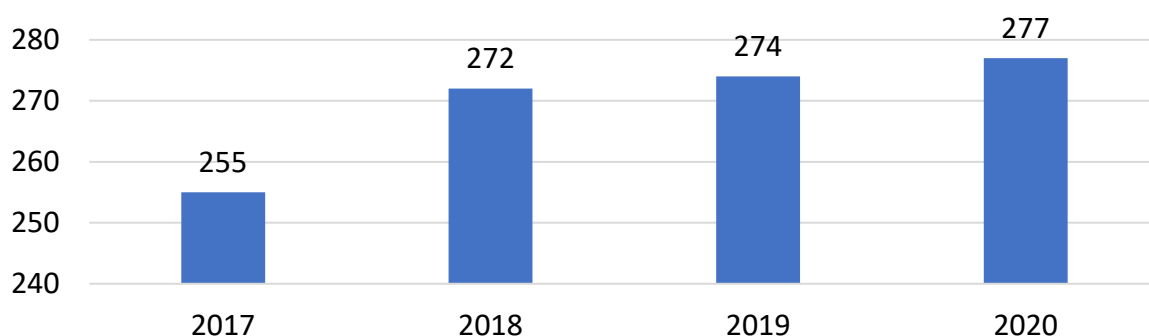
Tabela 8. Liczba rodzin zastępczych z wyszczególnieniem typów rodzin zastępczych funkcjonujących w Kielcach w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin zastępczych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej	173	181	189	171
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	116	123	128	114
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	44	45	49	48
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	4	0	1	1
Liczba rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych	2	3	3	2
Liczba rodzin zastępczych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego	3	4	5	3
Liczba rodzinnych domów dziecka	4	6	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach

Z przedstawionych w tabeli 8 danych wynika, iż na przestrzeni lat 2017–2020 liczba rodzin zastępczych w systemie pieczy zastępczej jest na podobnym poziomie. Największą liczbę stanowią rodziny spokrewnione. W 2020 roku stanowiły one 66,67% wszystkich rodzin zastępczych i było ich 114. Duży odsetek (28,07%) stanowiły również rodziny zastępcze niezawodowe, których w 2020 roku było 48. Uwagę zwraca zmniejszająca się liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka. W 2017 i 2019 roku funkcjonowało 9 zawodowych rodzin zastępczych, zastępczych specjalistycznych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w 2020 roku było ich już tylko 6. Liczba rodzinnych domów dziecka, która w 2018 roku wynosiła 6, w 2019 roku zmniejszyła się do 3 i utrzymuje się na tym poziomie.

Wykres 6. Liczba dzieci umieszczonych w systemie rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Kielc w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach

Z wykresu 6 wynika, że w 2020 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 277 wychowanków. Liczba dzieci umieszczanych w tego rodzaju formach opieki wzrosła w 2018 roku i od tego czasu utrzymuje się na podobnym poziomie.

Kielce systematycznie promują zawodowe formy pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze zawodowe oraz rodzinne domy dziecka świadczą usługi na podstawie umów cywilno-prawnych zawartych z Prezydentem Miasta Kielce. Z tego tytułu otrzymują wynagrodzenie, które wynosi nie mniej niż 3 750 zł w przypadku pogotowia rodzinnego, lub nie mniej niż 3 900 zł w przypadku pozostałych form. Sposób finansowania wychowanków rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 2020 roku opiekunowie otrzymywali na każde dziecko miesięcznie świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania w wysokości 694 zł – w przypadku rodzin spokrewnionych oraz 1 052 zł w przypadku pozostałych rodzin zastępczych. Na każdego małoletniego przysługuje również dodatek wychowawczy, w wysokości 500 zł miesięcznie. W określonych sytuacjach rodziny zastępcze mogą otrzymać również różnego rodzaju świadczenia fakultatywne np. świadczenie związane z przyjęciem dziecka do rodziny, dofinansowanie do wypoczynku dziecka, środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego. Ponadto, od 2018 roku, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, na każdego wychowanka przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 300 zł, wypłacane w związku z rozpoczęciem roku szkolnego przez dziecko.

W pieczy instytucjonalnej umieszczane są dzieci powyżej 10. roku życia, dla których nie znaleziono rodzinnej formy pieczy zastępczej lub które mają trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie albo z uwagi na specyficzne potrzeby wymagają specjalistycznego oddziaływania wychowawczego i terapeutycznego. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w Kielcach w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, wśród których wyróżnia się następujące:

- typu socjalizacyjnego,
- typu interwencyjnego,
- typu specjalistyczno-terapeutycznego,
- typu rodzinnego.

Placówki socjalizacyjne zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Zadaniem placówek typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. Pobyt dziecka w tych placówkach nie powinien być dłuższy niż 3 miesiące. Może zostać przedłużony do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienia lub umieszczenia w docelowej formie pieczy zastępczej. Placówki typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawują opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod

wychowawczych i specjalistycznej terapii czy wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka typu rodzinnego umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, szczególnie gdy dzieci są w różnym wieku.

W latach 2017–2020 system instytucjonalnej pieczy zastępczej w Kielcach został dostosowany do standardów zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Obsługą finansowo–administracyjną, kadrową oraz organizacyjną funkcjonujących na terenie Kielc placówek opiekuńczo–wychowawczym zajmuje się Centrum Obsługi Placówek w Kielcach (COP). COP realizuje zadania miasta w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz pomocy społecznej. W jego strukturze działają dwie placówki wsparcia dziennego: Ognisko Wychowawcze przy ul. Marszałkowskiej 12 (o charakterze opiekuńczym), Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego „Azył” przy ul. Kołłątaja 4 (o charakterze specjalistycznym), 3 mieszkania chronione treningowe dla osób usamodzielnianych oraz lokale aktywizujące dla osób niepełnosprawnych. Powyższe przekształcenia doprowadziły do poprawy warunków mieszkaniowych wychowanków, a przede wszystkim pozwoliły na funkcjonowanie dzieci w warunkach zbliżonych do życia rodzinnego, co pozytywnie wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa, kształtowanie się więzi emocjonalnych, identyfikowanie się z grupą, do której przynależą. Wychowawcy, mając mniej wychowanków pod opieką, mogą bardziej szczegółowo poznać ich problemy, skupić się na ich potrzebach, nawiązać z nimi silne relacje. Małoletni, przy współudziale opiekunów, uczą się wykonywania zadań związanych z codziennym funkcjonowaniem każdej rodziny, takich jak wykonywanie prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, planowanie zakupów, wspólne sprzątanie, gotowanie, organizacja czasu wolnego. Dzięki temu mają możliwość lepszego przygotowania się do samodzielnego funkcjonowania w przyszłości.

W 2020 roku na terenie Kielc funkcjonowały następujące placówki opiekuńczo–wychowawcze typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno–terapeutycznego świadczące opiekę całodobową:

1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom dla Dzieci”, ul. Niestachowskiej 17 (14 miejsc),
w tym:
 - a) typu socjalizacyjnego przeznaczona dla nie więcej niż 7 wychowanków,
 - b) typu specjalistyczno–terapeutycznego przeznaczona dla nie więcej niż 7 wychowanków.
2. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Kamyk”, ul. Wielkopolska 31 (14 miejsc),
3. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Moje Miejsce”, ul. Fosfortowa 88 (14 miejsc),
4. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dobra Chata”, ul. Sandomierska 126 (14 miejsc),
w tym:
 - a) typu socjalizacyjnego przeznaczona dla nie więcej niż 9 wychowanków,
 - b) typu interwencyjnego przeznaczona dla nie więcej niż 5 wychowanków.

W 2020 roku usługi na rzecz miasta Kielce świadczyły następujące placówki opiekuńczo–wychowawcze typu rodzinnego:

5. Niepubliczna Placówka Rodzinna Nr 1, ul. Zgórska 61A (10 miejsc),
6. Niepubliczna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego Nr 2, Mokry Bór 14A gm. Mniów (7 miejsc),

7. Dom Rodzinny nr 2, ul. Górników Staszicowskich 93 (8 miejsc).

Z przedstawionych danych w tabeli 9 wynika, że przeciągu czterech lat w większości placówek opiekuńczo–wychowawczych udało się osiągnąć wymaganą liczbę 14 wychowanków. Wyjątkiem jest Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Kamyk”, w której w 2020 roku przebywało 19 mieszkańców.

Tabela 9. Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Zespół Placówek im. Aleksandra Kamińskiego „Kamyk”	27	28	20	14
Zespół Placówek „Dobra Chata”	28	22		
Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Dobra Chata”		13	11	14
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Moje Miejsce”		10	12	13
Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Kamyk”				19
Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Dom dla Dzieci”				12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Obsługi Placówek w Kielcach

Dane wskazują, że na terenie Kielc rodzinne formy rodzinnej pieczy zastępczej są przeważające w stosunku do form instytucjonalnych. W 2020 roku w różnego rodzaju rodzinach zastępczych i w rodzinnych domach dziecka wychowywało się łącznie 277 wychowanków, natomiast w placówkach opiekuńczo–wychowawczych przebywało 59 dzieci. Ponadto udało się doprowadzić do sytuacji, w której małoletnie dzieci poniżej 10. roku życia niemal wyłącznie trafiają do pieczy rodzinnej.

Istotną kwestią dotyczącą systemu pieczy zastępczej jest usamodzielnienie wychowanków. Osoby, opuszczające po uzyskaniu pełnoletności pieczę zastępczą, obejmowane są pracą socjalną w realizacji procesu usamodzielnienia. Podstawą udzielenia pomocy jest wskazanie przez usamodzielnianego danych osoby, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przygotowanie i złożenie do zatwierdzenia przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach Indywidualnego Programu Usamodzielnienia wraz ze zobowiązaniem wychowanka do jego realizacji. Opiekunem usamodzielnienia może być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny, pedagog, psycholog, wychowawca placówki lub inna osoba wskazana przez usamodzielnianego wychowanka, zaakceptowana przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach. Program usamodzielnienia opracowany przez wychowanka wspólnie z opiekunem usamodzielnienia określa wszystkie ważne dla przyszłości młodego człowieka aspekty, począwszy od kontaktów ze środowiskiem i rodziną, poprzez ustalenie uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, planu kontynuowania nauki, rodzaju i terminów realizacji świadczeń na usamodzielnienie, do podjęcia zatrudnienia.

Dobrze opracowany program pozwala na szczegółowe zaplanowanie drogi życiowej wychowanka, oswojenie się z poszczególnymi etapami tej drogi i przewidzenie trudności, jakie mogą go spotkać. Ma charakter kontraktowy, a zobowiązanie o jego realizacji jest podstawą otrzymania świadczeń finansowych na usamodzielnienie. W trakcie procesu usamodzielnienia może być modyfikowany i dostosowywany do aktualnej sytuacji życiowej wychowanka. Osobom usamodzielnianym zapewnia się również pomoc finansową m.in. pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub pomoc prawną i psychologiczną. Ponadto w Kielcach funkcjonują:

- mieszkanie chronione treningowe dla osób przygotowujących się do usamodzielnienia przeznaczone dla 3 pełnoletnich osób będących aktualnie wychowankami pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej,
- trzy mieszkania chronione treningowe dla osób usamodzielnianych przeznaczone dla 6 pełnoletnich osób, które opuściły pieczę zastępczą,
- pięć lokali aktywizujących przeznaczonych dla 8 usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, którzy ze względu na niepełnosprawność intelektualną oraz niepełnosprawność sprzężoną potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki.

Tabela 10. Liczba osób usamodzielnianych w mieszkaniach chronionych treningowych dla osób usamodzielnianych w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Mieszkania chronione treningowe ul. Marszałkowska 12	8	8	8	6
Mieszkanie chronione treningowe ul. Sandomierska 126	1	2	2	3
Lokale aktywizujące	5	7	7	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Obsługi Placówek w Kielcach

Powyższe dane wykazują, iż łączna liczba wychowanków zamieszkujących w mieszkaniach chronionych treningowych w latach 2017–2020 utrzymuje się na podobnym poziomie. W latach 2017 i 2020 było to 9 osób, natomiast w 2018 i 2019 z tej formy pomocy skorzystało 10 usamodzielniających się osób. Liczba mieszkańców w lokalach aktywizujących systematycznie rośnie. W 2017 roku w placówce zamieszkało 5 wychowanków, natomiast w 2020 roku było ich już 9.

Wychowankowie pieczy zastępczej będący w procesie usamodzielnienia mają również możliwość korzystania z wszechstronnej oferty szkoleń z zakresu kształtowania kompetencji i umiejętności społecznych, aktywnego poruszania się po rynku pracy, doradztwa i aktywizacji zawodowej. Powyższe działania mają na celu przygotowanie wchodzących w samodzielne życie młodych ludzi do wartościowego życia w społeczeństwie, umiejętności radzenia sobie z codziennymi problemami, prawidłowego funkcjonowania w środowisku.

Działalność żłobków w Polsce regulowana jest ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców Kielc, aby umożliwić rodzicom powrót na rynek pracy, skuteczną aktywizację zawodową i jednocześnie rozwój Miasta, a także uwzględniając cele i zadania z zakresu polityki społecznej zapisane w Strategii Rozwoju Miasta Kielce na lata 2007–2020 i Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kielce na lata 2014–2020, władze samorządowe podjęły decyzję o prowadzeniu własnych żłobków samorządowych, mimo że prowadzenie placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 nie jest zadaniem obligatoryjnym. Na terenie Kielc na dzień 31 grudnia 2020 roku działało 26 żłobków, w tym 6 żłobków samorządowych wraz z filią żłobka oraz 19 żłobków niepublicznych, 5 klubów dziecięcych oraz 4 dziennych opiekunów zgodnie z zapisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Z danych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce wynika, że w ostatnich latach rośnie liczba miejsc w żłobkach samorządowych, które w 2020 roku zapewniały 715 miejsc, co stanowi 51,18% ogólnej liczby miejsc dostępnych, liczącej 1 397 miejsc. Na listach rezerwowych na koniec grudnia 2020 roku pozostawało 226 dzieci. W żłobkach samorządowych obsadzono wszystkie dostępne miejsca, przy czym w niepublicznych placówkach oferujących 682 miejsca, wolnych pozostało 216. Na dzień 31 grudnia 2020 roku w rejestrze żłobków w Kielcach 4 osoby sprawowały funkcję dziennego opiekuna. W porównaniu do lat ubiegłych w 2017 roku funkcje taką pełniło 7 opiekunów, zaś w 2019 roku z 17 czynnych opiekunów pozostało 4. Dzienny opiekun sprawuje pieczę nad dziećmi w miejscu swojego zamieszkania od poniedziałku do piątku przez 9 godzin dziennie. Liczba dzieci objętych opieką przez każdego opiekuna waha się od 3–4.

Tabela 11. Liczba żłobków samorządowych i miejsc dla dzieci w Kielcach w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba żłobków	6	6	6	6
Liczba miejsc wg rejestru żłobków na dzień 31 grudnia	645	655	715	715

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce

Koszt utrzymania jednego miejsca w żłobku samorządowym w Kielcach na koniec 2020 roku wyniósł 1 288 zł. (dotyczy żłobków podległych pod Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce). Opłaty miesięczne wnoszone przez rodziców/opiekunów z tytułu uczęszczania dziecka do żłobka samorządowego Miasta Kielce ustalone w drodze uchwały Rady Miasta wynoszą: opłata za pobyt – 100 zł, opłata za drugie dziecko objęte opieką w żłobku – 50%, (korzysta 8 dzieci) zwolnienie całkowite w przypadku rodzin posiadających troje lub więcej dzieci (korzysta 104 dzieci). Łącznie z ulg w opłatach za pobyt korzysta 15% dzieci. Opłata za żywienie wynosi 7 zł – stawka dzienna, maksymalnie 161 zł miesięcznie. Opłatę za wyżywienie 9 dzieci ponosi Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach. Maksymalna

miesięczna opłata za żłobek wynosi 261 zł i pomimo podniesienia opłat za żywienie w roku ubiegłym, nadal należy do najniższych w kraju. Dla porównania opłata za pobyt dziecka w żłobku niepublicznym kształtuje się w granicach od 600 do 1 000 zł. Wszystkie żłobki samorządowe posiadają oddzielne pomieszczenia do pobytu, spożywania posiłków i odpoczynku oraz place zabaw.

Rodzice oraz opiekunowie, których miesięczny dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 922,00 zł, a których dzieci nie zostały przyjęte do żłobka samorządowego z powodu braku miejsc i znalazły się na liście rezerwowej, pomimo rejestracji w systemie rekrutacyjnym mogą ubiegać się o przyznanie świadczenia w postaci Kieleckiego Bonu Żłobkowego przyjętego uchwałą nr XL/789/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 11 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia świadczenia pieniężnego „Kielecki Bon Żłobkowy” dla rodzin z dzieckiem w wieku do lat 3.

Przedszkola publiczne i niepubliczne mogą być prowadzone przez osobę fizyczną lub osobę prawną (stowarzyszenie, fundacja, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna). Obecnie obowiązujące przepisy prawne określające zasady dotowania szkół i placówek niesamorządowych wprowadzone zostały ustawą z dnia 27 października 2017 roku o finansowaniu zadań oświatowych i weszły w życie 1 stycznia 2018 roku. Niepubliczne placówki wychowania przedszkolnego są dotowane w odniesieniu do tzw. podstawowej kwoty dotacji, określającej wydatki bieżące samorządu na ucznia w placówkach wychowania przedszkolnego. W przypadku niepublicznych przedszkoli dotacja wynosi 75% wydatków samorządu na placówki wychowania przedszkolnego. Liczba uczniów jest definiowana za pomocą tzw. statystycznej liczby uczniów. W przypadku, gdy samorząd nie prowadzi placówki wychowania przedszkolnego podstawową kwotę dotacji należy obliczyć dla tzw. najbliższej gminy lub tzw. najbliższego powiatu. Dotacje są przekazywane, pod warunkiem że organ prowadzący przedszkole, inną formę wychowania przedszkolnego, szkołę oraz placówkę przekaze:

1. organowi dotującemu informację o planowanej liczbie dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju, uczniów, wychowanków lub uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych nie później niż do dnia 30 września roku bazowego – w przypadku szkół i placówek niepublicznych;
2. dane do systemu informacji oświatowej według stanu na dzień 30 września roku bazowego.

Dotacje mogą być przeznaczone na dofinansowanie realizacji zadań placówek wychowania przedszkolnego, szkół lub placówek w zakresie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej. Miasto Kielce przekazywało dotację dla jednostek oświatowych, prowadzonych przez inne niż Miasto Kielce osoby prawne i fizyczne.

W roku szkolnym 2019/2020 Gmina Kielce była organem prowadzącym dla 33 przedszkoli. Liczbę uczniów w latach 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020 w poszczególnych typach placówek obrazuje tabela 12. Przedstawione dane wskazują na zmniejszanie się liczby uczniów objętych edukacją przedszkolną. Kielce realizują również inne zadania na rzecz

uczniów w postaci żywienia dzieci i młodzieży, dowożenia uczniów do szkół i organizacji zajęć dodatkowych w przedszkolach.

Tabela 12. Liczba uczniów w Kielcach według typu placówki oświatowej

Wskaźniki	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Przedszkole samorządowe	4 779	4 707	4 632
Oddział przedszkolny w szkole podstawowej	589	627	574
Przedszkole specjalne	0	0	0
Razem	5 368	5 334	5 206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce

III.2. Prognoza zmian

Dominującymi problemami rodzin naturalnych z niewydolnością opiekuńczo–wychowawczą są: niewłaściwe wypełnianie ról rodzicielskich oraz uzależnienie od alkoholu i innych środków psychoaktywnych. W związku z powyższym w planowaniu pracy z tymi rodzinami należy rozszerzać ofertę prowadzonych działań profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych na rzecz podnoszenia kompetencji rodzicielskich oraz niwelowania skutków nadużywania substancji odurzających.

Biorąc pod uwagę zwiększającą się liczbę rodzin potrzebujących intensywnej pracy socjalnej w stosunku do ogółu rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej zachodzi potrzeba rozwijania i doskonalenia dotychczasowych form pracy z rodziną, w szczególności o charakterze interdyscyplinarnym, przy współpracy różnych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka (np. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach, sądy, policja, oświata, ochrona zdrowia). Kluczową kwestią jest dalszy rozwój asystentury na rzecz systematycznej pracy z rodzinami, zwłaszcza wieloprogowymi.

Należy dążyć do zapewnienia stałej dostępności do specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, terapeutycznego, prawnego, a także zapewnienia osobom i rodzinom, będącym w kryzysie pomocy w formie interwencji kryzysowej i całodobowego schronienia. Wynika to z tendencji wzrostowej zgłaszanych przypadków przemocy domowej oraz wzrostu przypadków kryzysów psychicznych, zarówno u osób dorosłych, jak i u dzieci.

Z uwagi na rosnące zainteresowanie wśród rodziców edukacyjnymi formami wsparcia w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo–wychowawczych należy kontynuować i rozwijać warsztaty (np. „Szkoła dla rodziców i wychowawców”), treningi, konsultacje, grupy wsparcia i samopomocowe.

Ważną kwestią pozostaje kontynuowanie działalności placówek wsparcia dziennego, które stanowią uzupełnienie systemu wsparcia rodziny i dziecka poprzez zapobieganie marginalizacji dzieci i młodzieży oraz profilaktykę pedagogiczną.

Na terenie Kielc rodzinne formy pieczy zastępczej są przeważające w stosunku do form instytucjonalnych. Taki kierunek organizacji systemu opieki nad dziećmi, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych jest optymalny i powinien być rozwijany. Stale zmniejszająca się liczba rodzin zastępczych zawodowych oraz niewielka liczba osób chcących stworzyć nowo powstające formy pieczy rodzinnej powodują, że priorytetem będzie pozyskiwanie kandydatów na zawodowych rodziców zastępczych. W tym celu należy promować rodzicielstwo zastępcze, przede wszystkim poprzez organizowanie kampanii w mediach lokalnych i internetowych, plakaty, ulotki.

Zachodzi potrzeba organizowania szeroko rozumianego wsparcia dla funkcjonujących już rodzin zastępczych poprzez zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla opiekunów i wychowanków, opieki koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Należy kontynuować działania zmierzające do integracji środowiska rodzin zastępczych.

Dla dzieci, którym nie udaje się znaleźć miejsca w pieczy rodzinnej lub mają trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie, zaburzają jej funkcjonowanie zasadne jest doskonalenie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych. Konieczne jest również rozwijanie specjalistycznych form wsparcia (psychologicznych i terapeutycznych), dedykowanym dzieciom o szczególnych potrzebach. Istotna jest także pomoc w integracji wychowanków pieczy zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizowana poprzez zwiększenie samodzielności i zaradności oraz uspołecznienie osób niepełnosprawnych.

Kluczową kwestią jest podejmowanie intensywnych działań na rzecz powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych poprzez działania interdyscyplinarne, tj. w ścisłej współpracy wszystkich podmiotów wchodzących w skład systemu.

Istotne jest kontynuowanie działań zmierzających do usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej, dzięki czemu osoby opuszczające pieczę będą miały większą szansę prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Należy tworzyć kolejne mieszkania chronione treningowe dla usamodzielnianych wychowanków oraz prowadzić intensywną pracę socjalną z mieszkańcami tych lokali. Zasadna jest integracja usamodzielnianych wychowanków, edukacja oraz aktywizacja zawodowa.

W celu zwiększenia efektywności wszelkich działań podejmowanych w ramach systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną konieczne jest stałe podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników instytucji poprzez zapewnienie szkoleń, superwizji.

Skuteczna aktywizacja zawodowa dorosłych członków kieleckich rodzin z małymi dziećmi oraz ich powrót na rynek pracy są w dużej mierze uzależnione od zapewnienia małoletnim miejsc w żłobkach i przedszkolach. W związku z faktem, że liczba miejsc dla dzieci w żłobkach samorządowych jest niewystarczająca konieczne jest dalsze utrzymanie świadczenia w formie bonu żłobkowego, co pozwoli rodzicom na wykorzystanie nieobsadzonych miejsc w placówkach niepublicznych.

W trosce o zdrowie i życie dzieci, młodzieży i dorosłych należy kontynuować działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej poprzez realizację programów polityki zdrowotnej.

III.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym

III.3.1. Programy i dokumenty unijne

Projekt „Utworzenie nowej grupy żłobka”

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 przez Żłobek Samorządowy nr 12 w Kielcach ul. Gałczyńskiego 7. Czas realizacji projektu przewidywany jest na lata 2021–2023. W ramach projektu zostanie utworzona nowa grupa żłobka dla 15 dzieci oraz zaadaptowane zostaną pomieszczenia, zakupione wyposażenie oraz zorganizowany plac zabaw.

Projekt „Efekt – dostępność i rozwój usług społecznych w Kielcach”

Projekt współfinansowany ze środków EFS, realizowany w ramach RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020. Celem projektu było ułatwienie dostępu i podnoszenie jakości usług społecznych poprzez udzielanie wsparcia indywidualnie dobranego do potrzeb i możliwości uczestników projektu poprzez rozwój umiejętności społecznych wychowanków pieczy zastępczej, promowanie rodzicielstwa zastępczego, działania diagnostyczne i terapeutyczne skierowane do dzieci z placówek wsparcia dziennego oraz ich rodziców, a także stworzenie miejsc krótkookresowego pobytu dziennego dla seniorów w ramach działania Klubu Seniora. W 2020 roku z projektu skorzystało 76 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto realizowana została kampania promująca rodzicielstwo zastępcze. Elementami kampanii „Zostań rodzicem zastępczym” promującej rodzicielstwo zastępcze były: emisja spotu reklamowego w telewizji regionalnej Telewizja Świętokrzyska, emisja spotu reklamowego w ogólnodostępnym Portalu Multimedialnym – portal internetowy TV Świętokrzyska, emisja spotu reklamowego w rozgłośni radiowej Radio Kielce oraz przygotowanie i wydrukowanie plakatów.

Projekt „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID – 19”

Projekt finansowany z budżetu państwa i EFS. Projekt realizowany był w okresie 23 lipca – 30 września 2020 roku. Jego celem było zapobieganie i ograniczenie negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 w obszarze pieczy zastępczej poprzez wzmocnienie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka placówek opiekuńczo–wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, w zakresie bezpiecznej realizacji zadań tych podmiotów w okresie epidemii COVID-19. W ramach projektu rozdysponowano dla 147 rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci środki ochrony osobistej, przeciwdziałające zakażeniu wirusem COVID-19. Ponadto w związku z koniecznością realizowania przez wychowanków obowiązku edukacyjnego w formie nauki zdalnej 46 rodzinom zastępczym zostały przekazane laptopy. Z projektu skorzystało również 120 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Poprawa jakości usług opieki społecznej poprzez adaptację budynku na lokale aktywizujące dla osób niepełnosprawnych oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych personelu Zespołu Placówek „Kamyk” w Kielcach

Program współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Celem projektu była realizacja działań inwestycyjnych obejmujących nieruchomość przy ul. Nowowiejskiej 14 w Kielcach, prowadząca do otwarcia lokali aktywizujących przeznaczonych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, którzy ze względu na niepełnosprawność intelektualną oraz niepełnosprawność sprzężoną potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W 2020 roku z programu skorzystało 9 osób.

III.3.2. Programy i dokumenty krajowe

Karta Dużej Rodziny

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (KDR) zapewniła system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka

Zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych, rodzinie przysługuje prawo do jednorazowej zapomogi w wysokości 1 000 zł z tytułu urodzenia dziecka, tzw. becikowe, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką lekarską nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu oraz dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 1 922 zł netto. W 2020 roku wypłacono 838 świadczeń dla 838 osób.

Świadczenie rodzicielskie

Na mocy ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych, w ramach wsparcia rodziny w początkowym okresie życia dziecka, od 1 stycznia 2016 roku wprowadzono świadczenie rodzicielskie w wysokości 1 000 zł. Przysługuje ono osobom, które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego, czyli rolnikom, studentom, bezrobotnym oraz świadczącym pracę na podstawie umowy o dzieło. Świadczenie to zalicza się do dochodów rodziny, w szczególności przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej, innych świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego. O świadczenie mogą ubiegać się matka lub ojciec dziecka, opiekunowie faktyczni dziecka, rodzina zastępcza (z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej) oraz osoba, która przysposobiła dziecko. Świadczenie rodzicielskie przysługuje w przypadku objęcia opieką dziecka do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, do ukończenia 10. roku życia. W 2020 roku wypłacono 3 146 świadczeń dla 263 osób.

Świadczenia wychowawcze

Na mocy ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci od 1 kwietnia 2016 roku wypłacane jest świadczenia wychowawcze (tzw. program 500+), którego celem jest zapewnienie środków na częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka w rodzinie. Od 1 lipca 2019 roku świadczenie wypłacane jest także na każde dziecko do 18. roku życia, niezależnie od dochodu w rodzinie. O świadczenie wychowawcze mogą ubiegać się rodzice biologiczni, opiekunowie prawni, opiekunowie faktyczni dziecka, dyrektor domu pomocy społecznej. Wysokość świadczenia wynosi 500 zł. W 2020 roku wypłacono 353 702 świadczeń wychowawczych na 31 018 uprawnionych dzieci dla 24 261 osób.

Program „Za życiem”

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem ustawy jest uregulowanie w sposób kompleksowy wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Na podstawie ustawy opracowany został program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 roku. W ramach ustawy przysługuje jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 4 000 zł, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu (należy potwierdzić zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną) oraz urodziła żywe dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Ponadto jeśli kobieta jest w zagrożonej ciąży lub urodzi niepełnosprawne dziecko może wnioskować o objęcie wsparciem przez asystenta rodziny. W 2020 roku wypłacono 8 świadczeń dla 8 osób, a 7 rodzin zostało objętych wsparciem asystenta rodziny

Program „Dobry Start”

W maju 2018 roku przyjęto rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” w wysokości 300 zł na wyprawkę szkolną. Świadczenie „Dobry Start” przysługuje niezależnie od dochodów raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia przez nie 20. roku życia, a dla uczących się dzieci niepełnosprawnych do ukończenia przez nie 24 .roku życia. W 2020 roku świadczenie wypłacono dla 18 822 uczniów.

Program „Maluch+”

Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3. „Maluch+” ma na celu zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dla wszystkich dzieci, w tym dzieci niepełnosprawnych oraz wymagających szczególnej opieki. Na program przeznaczono w 2020 roku kwotę 400 mln zł. Beneficjenci programu mogą otrzymać dofinansowanie do tworzenia i funkcjonowania miejsc opieki. Program "Maluch+" jest programem rocznym.

Tabela 13. Liczba miejsc opieki dla dzieci dofinansowanych z dotacji z programu „Maluch+” w Kielcach w latach 2017–2020

Rok	Liczba funkcjonujących miejsc dla dzieci dofinansowanych z programu „Maluch+”			Liczba nowoutworzonych miejsc opieki	
	dzieci niepełnosprawne i wymagające szczególnej opieki	dzieci zdrowe	razem	liczba nowoutworzonych miejsc	liczba miejsc dostosowanych dla potrzeb dzieci niepełnosprawnych
2017	bez podziału		235	30	90
2018	34	321	355	30	0
2019	34	351	385	60	0
2020	20	425	445	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce

Z danych przedstawionych w tabeli 13 wynika, że w latach 2017–2020 przy udziale programu „Maluch+” utworzono 120 nowych miejsc dla dzieci w żłobkach samorządowych oraz dodatkowo 90 miejsc dostosowano do potrzeb dzieci niepełnosprawnych.

III.3.3. Programy i dokumenty regionalne

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej do roku 2023

Celem strategicznym władz województwa świętokrzyskiego w zakresie pomocy społecznej, określonym w dokumencie, jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej, natomiast działania uwzględniające potrzeby rodzin zamieszkujących województwo zawarte są w celu operacyjnym III: Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2018–2023

Misją Programu jest aktywna polityka społeczna regionu oraz wsparcie samorządów lokalnych w działaniach na rzecz ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego, natomiast cele związane z potrzebami dzieci i młodzieży uwzględniono w celu operacyjnym 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.

Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej do 2025 roku

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego proponuje nowe rozwiązania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie wyznaczający działania mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności wychowawcze i opiekuńcze. Program wskazuje metody pracy z rodziną tak, aby mogła ona prawidłowo wypełniać swoje funkcje.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017–2022

Celem głównym Programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim. Ze względu na znaczenie problemu przemocy w rodzinie przeciwdziałanie mu stanowi jedno z ważniejszych wyzwań polityki społecznej realizowanej na poziomie regionu jak i w środowiskach lokalnych. Na tle innych ujemnie ocenianych zjawisk społecznych, przemoc w rodzinie stanowi problem, którego konsekwencje przynoszą wielowymiarowe szkody.

Ramowy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2017–2022

Założenia ramowego programu adresowane są do osób pracujących ze sprawcami przemocy w rodzinie w nurcie interwencyjnym, tj. do pracowników socjalnych, policjantów, kuratorów, członków Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, osób tworzących skład zespołów interdyscyplinarnych oraz terapeutów chcących rozszerzyć umiejętności pracy terapeutycznej z osobami stosującymi przemoc.

Ramowy Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017–2022

Celem niniejszego dokumentu jest nakreślenie ram działań w obszarze pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie. Określone w programie działania na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wpisują się w realizację celów regionalnych dokumentów programowych i strategicznych województwa świętokrzyskiego. Program jest swoistym wyznacznikiem w zakresie opracowywania programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem specyfiki i uwarunkowań lokalnych. Celem ramowego programu ochrony ofiar przemocy jest koordynacja działań realizowanych zarówno przez instytucje samorządowe jak i organizacje pozarządowe.

III.3.4. Programy i dokumenty lokalne

Samorządowy Program dla rodzin wielodzietnych

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny został przyjęty uchwałą nr XXXVII/728/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 3 grudnia 2020 roku Program dla rodzin wielodzietnych Miasta Kielce realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach. Program poszerza zakres ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym w ramach ogólnopolskich uprawnień o zniżki lokalne – gminne. Zgodnie z programem członkowie rodziny z przynajmniej trójką dzieci (dotyczy to także rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka) otrzymują Kartę Dużej Rodziny (Karta, KDR), opatrzoną identyfikatorem gminy Kielce: 2661011. Karta przysługuje niezależnie od dochodu, rodzinom z dziećmi w wieku do ukończenia 18. roku życia oraz w wieku do ukończenia 25. roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej oraz bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci posiadających orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Od 1 stycznia 2019 roku z Karty mogą także korzystać rodzice, którzy w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Celem Programu jest promowanie rodziny wielodzietnej i kształtowanie jej pozytywnego wizerunku, wzmacnianie funkcji rodziny i poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych, zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych.

Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z Programu oraz liczba osób korzystających z Kart Dużej Rodziny w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin, w tym:	1 655	1 878	3 288	3 791
- dorośli (rodzice, opiekunowie)	3 000	3 398	5 753	6 584
- dzieci	5 180	5 885	6 531	7 047
Liczba osób posiadających Kartę Dużej Rodziny	8 983	10 475	13 860	15 488

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

W latach 2014–2020 rodziny wielodzietne oprócz zniżek ogólnopolskich mogły korzystać z następujących ulg i uprawnień lokalnych: bezpłatnych udziałów w imprezach biletowanych oraz bezpłatnych udziałów w zajęciach prowadzonych przez miejskie instytucje kultury i miejskie jednostki organizacyjne, bezpłatnych przejazdach na podstawie biletu okresowego 90-dniowego dla trzeciego i kolejnego dziecka z rodziny wielodzietnej. Wykaz ulg jest ogólnie dostępny na stronie internetowej Urzędu Miasta Kielce oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Kielecki Bon Żłobkowy

Uchwałą nr XL/789/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 11 lutego 2021 roku w sprawie wprowadzenia świadczenia pieniężnego „Kielecki Bon Żłobkowy” dla rodzin z dzieckiem w wieku do lat 3 zapewnia świadczenie w wysokości 4 000 zł. Świadczenie przewidziane jest

dla rodziców oraz opiekunów, których dzieci nie zostały przyjęte do żłobka samorządowego z powodu braku miejsc i znalazły się na liście rezerwowej, pomimo rejestracji w systemie rekrutacyjnym i dostarczenia do żłobka samorządowego wymaganych dokumentów. O przyznanie bonu mogą ubiegać się rodzice oraz opiekunowie, których miesięczny dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 922 zł. W 2020 roku wypłacono 126 świadczeń dla 37 osób.

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2020–2022

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny i na powiaty opracowania i realizacji powiatowych 3-letnich programów rozwoju pieczy zastępczej. Kielce, jako miasto na prawach powiatu, wdraża Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2020–2022, przyjęty uchwałą nr XXIX/559/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 18 czerwca 2020 roku. Celem Programu jest tworzenie optymalnych możliwości wsparcia kieleckich rodzin, a w przypadku rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności – zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie przezwycięzania problemów zakłócających lub uniemożliwiających prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji przez rodziny naturalne. Miasto Kielce koncentruje także swoje działania na wspieraniu systemu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej. Oferowana pomoc rodzinie i dziecku ma charakter interdyscyplinarny i tworzy kompleksowy system wsparcia rodziny.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2021–2027

Program przyjęty uchwałą nr XLII/825/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 18 marca 2021 roku, zmieniony uchwałą nr XLV/914/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 13 maja 2021 roku. Głównym celem realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach programu jest zmniejszenie rozmiaru przemocy w rodzinach poprzez systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinach, zwiększenie dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie i skuteczności ochrony ich praw, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, łączenie i koordynowanie działań lokalnych tj. sektora publicznego i organizacji pozarządowych, podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, podnoszenie kompetencji służb zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie. W 2020 roku profesjonalną pomocą objęto na terenie gminy Kielce 1 724 rodziny doświadczające przemocy i zagrożone przemocą w rodzinie, w ramach Miejskiego Telefonu Zaufania „Stop przemocą” udzielono mieszkańcom Kielc 651 porad, w 109 przypadkach zgłoszenia dotyczyły wyłącznie przemocy domowej. Wobec kieleckich rodzin podjęto łącznie 3 909 różnorodnych, specjalistycznych działań.

Program profilaktyki zakażeń meningokokowych na lata 2017–2020

Program przyjęty uchwałą nr XLI/849/2017 Rady Miasta Kielce z dnia 27 kwietnia 2017 roku będący kontynuacją programów obowiązujących w latach 2008–2012 i 2013–2016. Przewiduje się, że w szczepieniach weźmie udział ok. 1 400 dzieci.

Program prewencji ospy wietrznej na lata 2016–2020

Program przyjęty uchwałą nr XXIII/480/2016 Rady Miasta Kielce z dnia 14 kwietnia 2016 roku dla dzieci z roczników 2018 i 2019, przewidywana liczba zaszczepionych dzieci to ok. 1 000.

Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)

Program przyjęty uchwałą nr XXIII/479/2016 Rady Miasta Kielce z dnia 14 kwietnia 2016 roku mający na celu edukację zdrowotną oraz wykonanie szczepień ochronnych w populacji 12–letnich dziewczynek. Do programu w kolejnych latach kwalifikowały się dziewczynki z roczników od 2000 do 2007 roku. Od roku 2021 szczepienia HPV ujęto w Narodowej Strategii Onkologicznej i są szczepieniami refundowanymi.

Program polityki zdrowotnej leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Gminy Kielce

Program przyjęty uchwałą nr XXXV/701/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 27 października 2020 r., którego celem głównym jest poprawa dostępu do świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia niepłodności w latach 2020–2024 poprzez przeprowadzenie procedur zapłodnienia pozaustrojowego u co najmniej 100 par. W 2021 roku rozpoczęto kwalifikowanie par do procedur zapłodnienia in vitro.

Analiza i diagnoza stanu zastanego dla Miasta Kielce w związku z pracami nad stworzeniem „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W Kierunku Smart City

Rekomendacje dla Miasta Kielce na potrzeby przyszłej „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W kierunku Smart City”

Strategia będzie kompleksową odpowiedzią na najnowsze trendy gospodarcze i potrzeby mieszkańców Kielc. „Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2030+ w kierunku Smart City” w dużej mierze skupia się na opracowaniu dla Kielc podejścia do modelu Smart City. Nieustannie pojawiające się innowacje technologiczne otwierają niespotykane dotąd możliwości zwiększenia komfortu życia mieszkańców „inteligentnych miast”. W znacznym stopniu wpływają one również na konkurencyjność danego obszaru na poziomie krajowym, a tym samym są niezbędne do konkurowania na arenie międzynarodowej.

III.4. Infrastruktura

Aktualna infrastruktura funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej jest corocznie publikowane w ocenie zasobów pomocy społecznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

- Dział Opieki i Wychowania, ul. Studzienna 2,
 - Zespół Profilaktyki Rodzinnej, ul. Marszałkowska 12,
- Dział Pomocy Środowiskowej, ul. Studzienna 2,
- Dział Świadczeń Rodzinnych, ul. Targowa 18,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Wesola 51,
 - Punkt Interwencyjno-Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie, ul. Wesola 51,
 - Hostel dla Osób Doznających Przemocy, ul. Olkusa 18,
 - Ośrodek Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, ul. Wiśniowa 3,
- Mieszkania chronione–interwencyjne, ul. Jagiellońska 76A i ul. Grunwaldzka 43A,
- Mieszkanie chronione treningowe dla matek z dziećmi opuszczających ośrodki wsparcia, ul. Sienkiewicza 23/1.

Telefony zaufania

195 13	Miejski Telefon Zaufania „STOP PRZEMOCY”
Telefon anonimowy, bezpłatny, czynny przez całą dobę.
195 25	Telefon Zaufania dla osób w kryzysie
Telefon anonimowy, bezpłatny, czynny przez całą dobę, przeznaczony dla osób w kryzysie emocjonalnym.
41 368 18 74	Telefon zaufania w sprawach rodzinnych czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00-18.00.

Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży, ul. Słoneczna 9

Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach, ul. Wesola 47/49

Centrum Obsługi Placówek, ul. Sandomierska 126, w ramach którego funkcjonują:

- Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Moje Miejsce”, ul. Fosfortowa 88,
- Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Dobra Chata”, ul. Sandomierska 126,
- Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Kamyk”, ul. Wielkopolska 31,
- Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza „Dom dla Dzieci”, ul. Niestachowska 17,
- Placówka Wsparcia Dziennego „Ognisko Wychowawcze”, ul. Marszałkowska 12,
- mieszkania chronione treningowe, ul. Marszałkowska 12 i ul. Sandomierska 126,
- lokale aktywizujące, ul. Nowowiejska 14.

Placówki opiekuńczo–wychowawcze typu rodzinnego

- Niepubliczna Placówka Rodzinna Nr 1, ul. Zgórska 61A,
- Niepubliczna Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza typu Rodzinnego Nr 2, Mokry Bór 14A gm. Mniów,
- Dom Rodzinny nr 2, ul. Górników Staszicowskich 93.

Placówki wsparcia dziennego publiczne

1. Sieć Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodzin „4 Kąty” działająca w ramach struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach:
 - Filia nr 1 ul. Paderewskiego 20,
 - Filia nr 2 ul. 1-go Maja 195,
 - Filia nr 3 ul. Konopnickiej 5,
 - Filia nr 4 ul. Ściegiennego 270 D,
 - Filia nr 5 ul. Sandomierska 126,
 - Filia nr 7 ul. Sandomierska 126
2. Placówka Wsparcia Dziennego Ognisko Wychowawcze, ul. Marszałkowska 12, działająca w ramach struktury Centrum Obsługi Placówek w Kielcach,
3. Specjalistyczna Placówka Dzienna „Azyl”, ul. Kołłątaja 4, działająca w ramach struktury Centrum Obsługi Placówek w Kielcach.

Placówki wsparcia dziennego niepubliczne

1. Ognisko Wychowawcze Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a’Paulo, ul. Kościuszki 36 – 55 miejsc,
2. Dzienny Ośrodek Socjoterapii Stowarzyszenia Pomocni w Drodze „Rafael”:
 - Oddział I, ul. Cedro Mazur 19,
 - Oddział II, ul. Skibińskiego 8,
 - Oddział III, ul. Wikaryjska 2,
3. Kluby Stowarzyszenia „Nadzieja Rodzinie” Wolna Strefa dla dzieci i młodzieży:
 - ul. Oboźna 5,
 - ul. Naruszewicza 23,
 - ul. Karczówkowska 36,
 - ul. Nowaka–Jeziorańskiego 53,
 - ul. Żeromskiego 44,
4. Świetlica Żeglarska Uczniowskiego Klubu Sportowego „Zalew Kielce”, ul. Zagnańska 82,
5. Oratorium Świętokrzyskie Świętego Jana Bosko:
 - ul. 1-go Maja 57,
 - ul. Górnicza 64,
6. Świetlice Środowiskowe Caritas Diecezji Kieleckiej:
 - Świetlica „Pod Aniołem”, ul. Mieszka I 48,
 - Świetlica „U Józefa”, ul. Turystycznej 3,
7. Świetlica Środowiskowa „Brachu” Fundacji „Możesz więcej”, ul. Szymanowskiego 3/58,
8. „Siemacha Spot” Stowarzyszenia „Siemacha”, ul. Radiowa 12,
9. Świetlica Środowiskowa Stowarzyszenia Nauczycieli i Wychowawców, ul. Chęcińska 3.

Żłobki samorządowe

- Żłobek Samorządowy "Uśmiech Malucha" w Kielcach, os. Na Stoku 42a,
- Żłobek Samorządowy nr 12 w Kielcach, ul. Gałczyńskiego 7,
- Żłobek Samorządowy nr 13 w Kielcach, ul. Romualda 8,
- Filia Żłobka Samorządowego Nr 13 w Kielcach, ul. Chopina 3,
- Żłobek Samorządowy nr 15 w Kielcach, ul. Struga 6,
- Żłobek Samorządowy nr 17 w Kielcach, ul. Szajnowicza-Iwanowa 15,
- Żłobek Samorządowy nr 5 w Kielcach, ul. Piekoszowska 49.

Żłobki niepubliczne

- Żłobek Bajkowe Motyle Beata Ludwinek, ul. Nowy Świat 21,
- Bajkowe Motyle Beata Ludwinek, ul. Piłsudskiego 39,
- Ewelina Bednarz Niepubliczny Żłobek „Maluchowo”, ul. Pomorska 130,
- Hokus Pokus Niepubliczny Żłobek, Karczówkowska 5A/117,
- Kraina Bobasa i Malucha, ul. Równa 15/2,
- Niepubliczny Żłobek „Maluchowo”, ul. Sandomierska 161,
- Niepubliczny Żłobek Mini College, ul. Chodkiewicza 5A/1,
- Niepubliczny Żłobek Mini College, ul. Klonowa 67,
- Niepubliczny Żłobek Nasza Babcia, Wrzosowa 89,
- Żłobek „Lisek Witalisek”, ul. Słowackiego 9,
- Żłobek „Małe Aniołki”, ul. Wesola 52A,
- Żłobek „Nasza Babcia 2”, ul. Strasza 4,
- Żłobek „Nasza Babcia”, ul. Klonowa 39A,
- Żłobek „Zielony Domek”, ul. Batalionów Chłopskich 141C,
- Żłobek Bajka, ul. Miła 4/1,
- Żłobek Bajka2, Szydłówek Górny 10/5,
- Żłobek Bajkowe Motyle Beata Ludwinek,
- Żłobek Nido, Ściegiennego 30a,
- Żłobek Nido Karczówka, ul. Podklasztorna 76,
- Żłobek Niepubliczny "Baja Patataja", ul. Prosta 13/1B,
- Żłobek Niepubliczny "Happy Days", ul. Krakowska 89.

Przedszkola samorządowe

- Przedszkole Samorządowe nr 1, ul. Norwida 5,
- Przedszkole Samorządowe nr 2, ul. Sowia 1b,
- Przedszkole Samorządowe nr 3, ul. Barwinek 33,
- Przedszkole Samorządowe nr 4, ul. Kujawska 21,
- Przedszkole Samorządowe nr 5, ul. Jeziorańskiego 67,
- Przedszkole Samorządowe nr 6, ul. Bukowa 8,
- Przedszkole Samorządowe nr 8, ul. Żółkiewskiego 12,

- Przedszkole Samorządowe nr 9, ul. Orkana 32,
- Przedszkole Samorządowe nr 13, ul. Karcówkowska 8,
- Przedszkole Samorządowe nr 14, ul. Kalcytowa 15,
- Przedszkole Samorządowe nr 16, ul. Nowy Świat 34,
- Przedszkole Samorządowe nr 18, ul. Malików 3,
- Przedszkole Samorządowe nr 19 z Oddziałami Integracyjnymi, os. Na Stoku 98,
- Przedszkole Samorządowe nr 21, ul. Krakowska 15a,
- Przedszkole Samorządowe nr 22, ul. Chrobrego 110,
- Przedszkole Samorządowe nr 23, ul. Fabryczna 6,
- Przedszkole Samorządowe nr 24, ul. Chopina 3,
- Przedszkole Samorządowe nr 25, ul. Wojewódzka 12b,
- Przedszkole Samorządowe nr 26, ul. Piekoszowska 42,
- Przedszkole Samorządowe nr 27 Integracyjne, ul. Marszałkowska 11a,
- Przedszkole Samorządowe nr 28, ul. Różana 12,
- Przedszkole Samorządowe nr 29, ul. Chałubińskiego 32,
- Przedszkole Samorządowe nr 30, ul. Wielkopolska 15,
- Przedszkole Samorządowe nr 31, ul. Dąbrówki 38,
- Przedszkole Samorządowe nr 32, ul. Kasprowicza 5,
- Przedszkole Samorządowe nr 33, ul. Romualda 6,
- Przedszkole Samorządowe nr 34, ul. Kowalczewskiego 9, ul. Puscha 3, ul. Jagiełły 6, ul. Szajnowicza-Iwanowa 15,
- Przedszkole Samorządowe nr 35, ul. Orkana 13,
- Przedszkole Samorządowe nr 36, ul. Tujowa 2,
- Przedszkole Samorządowe nr 39, ul. Barwinek 31,
- Przedszkole Samorządowe nr 40, ul. Piłsudskiego 30,
- Przedszkole Samorządowe nr 42, ul. Orzeszkowej 26,
- Przedszkole Samorządowe nr 43, ul. Astronautów 5.

Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

- Szkoła Podstawowa nr 2, ul. Kościuszki 5,
- Szkoła Podstawowa nr 5, ul. Wróbla 5,
- Szkoła Podstawowa nr 8, ul. Karskiego 26,
- Szkoła Podstawowa nr 9, ul. Dygasińskiego 6,
- Szkoła Podstawowa nr 13, ul. Prosta 27a,
- Szkoła Podstawowa nr 15, ul. Leszczyńska 8,
- Szkoła Podstawowa nr 18, ul. Chrobrego 105,
- Szkoła Podstawowa nr 22, ul. Gagarina 3,
- Szkoła Podstawowa nr 23, ul. Łanowa 68,
- Szkoła Podstawowa nr 24, ul. Kujawska 18,
- Szkoła Podstawowa nr 25, ul. Jurajska 7,

- Szkoła Podstawowa nr 28, ul. Szymanowskiego 5,
- Szkoła Podstawowa nr 31, ul. Krzemionkowa 1,
- Szkoła Podstawowa nr 33, ul. Piłsudskiego 42,
- Szkoła Podstawowa nr 34, ul. Naruszewicza 25.

Przedszkola niepubliczne

- Akademia Kreatywności Niepubliczne Przedszkole z oddziałami integracyjnymi, ul. Okrzei 47/51,
- Baby Home Niepubliczne Przedszkole o profilu angielskim, ul. Zagnańska 50C-D,
- Hokus Pokus Przedszkole Niepubliczne, ul. Karczówkowska 5A/110,
- I Społeczne Przedszkole im. Mikołaja Reja w Kielcach, al. IX Wieków Kielc 15,
- Niepubliczne Dwujęzyczne Przedszkole Twórczych Umysłów „Sunny Kids Academy”, ul. Piekoszowska 88,
- Niepubliczne Leśne Przedszkole Dziupla, ul. Naruszewicza 52,
- Niepubliczne Naukowe Przedszkole Integracyjne "Mini College", ul. Uniwersytecka 7,
- Niepubliczne Przedszkole „U Dominikanek” Zgromadzenia Sióstr Św. Dominika w Kielcach, ul. Karczówkowska 15,
- Niepubliczne Przedszkole „Kreatywne Maluchowo”, ul. Sandomierska 161,
- Niepubliczne Przedszkole im. Św. S. Faustyny „SERDUSZKO” w Kielcach, ul. Mieszka I 48,
- Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Akademia Malucha”, ul. Zagnańska 76/7 i 8,
- Niepubliczne Przedszkole Językowa Akademia Przedszkolaka, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 69,
- Niepubliczne Przedszkole Językowe „Wyspa Odkrywców” z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Zgoda 2,
- Niepubliczne Przedszkole Muzyczne Lamido, ul. Nowy Świat 9,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Jaś i Małgosia”, ul. Bodzentyńska 44 A,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla dzieci z Autyzmem „Słowicza Ferajna”, ul. Krakowska 360,
- Niepubliczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi „Złota Rybka”, ul. Bodzentyńska 44A,
- Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a'Paulo im. Siostry Róży Okęckiej, ul. Kościuszki 36,
- Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Limpopo”, ul. Opielińskiej 16B,
- Niepubliczny Terapeutyczny Punkt Przedszkolny „My Future”, ul. Daleka 40,
- Prywatne Przedszkole im. Kubusia Puchatka, ul. Mielczarskiego 43,
- Przedszkole „Maja”, ul. Podlasie 18,
- Przedszkole „Nasza Babcia”, ul. Wrzosowa 89,
- Przedszkole „Zielony Domek”, ul. Batalionów Chłopskich 141C,
- Przedszkole Casa dei Bambini Karczówka, ul. Karczówka 72,
- Przedszkole Casa dei Bambini, ul. Ściegiennego 30a,

- Przedszkole Niepubliczne „AQQ”, al. Solidarności 11,
- Przedszkole Niepubliczne „Baśniowy Raj”, ul. Witosa 62a,
- Przedszkole Niepubliczne „Happy Days”, ul. Krakowska 89,
- Przedszkole Niepubliczne „Mały Świat”, ul. Bohaterów Warszawy 6/9I,
- Przedszkole Niepubliczne „Radosna Kraina”, ul. Silniczna 13,
- Przedszkole Niepubliczne „Lisek Witalisek”, ul. Słowackiego 9,
- Przedszkole Niepubliczne „Zygzak”, ul. Olszewskiego 6,
- Przedszkole Niepubliczne Baja Patataja, ul. Prosta 13/1B,
- Przedszkole Niepubliczne Dzieciaki.pl, ul. Sikorskiego 20A.
- Przedszkole Specjalne Baja Patataja, ul. Prosta 13/1b, ul. Sienkiewicza 66, os. Na Stoku 42a,
- Publiczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Sióstr Kolegium Świętej Rodziny, ul. Prosta 23,
- Punkt Przedszkolny "Kraina Bobasa", ul. Równa 15/2,
- Studium Medyczne TEB Edukacja ABC – Dwujęzyczne Przedszkole Artystyczne, ul. Zagnańska 78,
- Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi „ReED Montessori School”, ul. Klonowa 49.

III.5. Sposób finansowania

Podstawowymi źródłami finansowania celu strategicznego: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta;
- budżetu państwa jako dotacja na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- środków unijnych;
- innych dotacji, grantów i programów.

Szczegółowe określenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań utrudnia wieloletni okres obowiązywania dokumentu.

III.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów

1. Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 „Maluch+” wprowadzony przez Rząd na podstawie art. 62 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 75);
2. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. z 2005 r. nr 43 poz. 418);
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. nr 209 poz. 1245);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061 ze zm.);

5. Uchwała nr XL/789/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 11 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia świadczenia pieniężnego „Kielecki Bon Żłobkowy” dla rodzin z dzieckiem w wieku do lat 3;
6. Uchwała nr XLI/849/2017 Rady Miasta Kielce z dnia 27 kwietnia 2017 r. w sprawie uchwalenia programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki zakażeń meningokokowych na lata 2017–2020”;
7. Uchwała nr XXIII/479/2016 Miasta Kielce z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie uchwalenia programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) na lata 2016–2020”;
8. Uchwała nr XXIII/480/2016 Rady Miasta Kielce z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie uchwalenia programu polityki zdrowotnej pn. „Program prewencji ospy wietrznej na lata 2016–2020”;
9. Uchwała nr XXXVII/725/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia programu polityki zdrowotnej pn. „Program prewencji ospy wietrznej na lata 2021–2024”;
10. Uchwała nr XXXVII/728/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Programu dla rodzin wielodzietnych Miasta Kielce;
11. Uchwała nr XLII/825/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 18 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Kielce na lata 2021–2027;
12. Uchwała nr XLV/914/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 13 maja 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Kielce na lata 2021–2027;
13. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.);
14. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
15. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359);
16. Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (t.j. Dz. U. z 2020 t. poz. 2029 ze zm.);
17. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305);
18. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.);
19. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin Za życiem (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329);
20. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 75);
21. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 ze zm.);

22. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 910 z późn. zm.);
23. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.);
24. Zarządzenie nr 410/2016 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie systemu wdrażania i monitorowania dokumentu „Strategia rozwoju miasta Kielce na lata 2007–2020. Aktualizacja” zmienione zarządzeniami: nr 88/2019 z dnia 13 marca 2019 roku, nr 88/2020 z dnia 9 marca 2020 r.;
25. Zarządzenie Nr 71/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 9 marca 2021 r. w sprawie zlecenia realizacji zadań własnych gminy w zakresie programu polityki zdrowotnej pn. „Program leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Gminy Kielce na lata 2020–2024”;
26. Zarządzenie nr 79/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie zlecenia realizacji zadań własnych gminy w zakresie programu polityki zdrowotnej pn. „Program prewencji ospy wietrznej na lata 2021–2024”;
27. Zarządzenie nr 80/2021 Prezydenta Miasta Kielce z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie realizacji zadań własnych gminy w zakresie programu polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki zakażeń meningokokowych na lata 2021–2024”;
28. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969);
29. Uchwała nr XXXV/701/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 27 października 2020 r. w sprawie uchwalenia programu polityki zdrowotnej leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Gminy Kielce;
30. Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. nr 292 poz. 1720).

IV. Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym

IV.1. Diagnoza

Na przestrzeni ostatnich lat również w Kielcach obserwuje się systematyczny wzrost udziału osób powyżej 60. roku życia w populacji. W związku ze starzeniem się społeczeństwa grupą, która wymaga szczególnego wsparcia, są osoby starsze, a polityka społeczna wobec seniorów stanowi jeden z priorytetów realizowanej polityki publicznej.

Celem polityki wobec osób starszych jest podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa¹⁴. Poważnym problemem jest proces podwójnego starzenia się, co oznacza, że przybywa nie tylko osób starszych, ale rośnie też liczba osób powyżej 70. roku życia, co pociąga za sobą różne konsekwencje, zwłaszcza w zakresie organizacji usług wspomagających codzienne funkcjonowanie.

Tabela 15. Liczba seniorów z podziałem na wiek i płeć w Kielcach w 2019 rok

Ludność w wieku	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
60-64	8 400	8,11	6 494	7,12	14 894	7,64
65-69	8 591	8,29	6 194	6,79	14 785	0,76
70-74	6 799	6,56	4 704	5,15	11 503	5,90
75-79	3 959	3,82	2 481	2,72	6 440	3,31
80-84	3 627	3,50	1 930	2,11	5 557	2,85
85 i więcej	3 180	3,07	1 493	1,64	4 673	2,40
Ogółem w Kielcach	103 581	33,36	91 271	25,52	194 852	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najliczniejszą grupę wiekową wśród seniorów w 2019 roku stanowiły osoby w przedziale wiekowym 60–69 lat, których było 29 679, w tym 16 991 kobiet i 12 688 mężczyzn, następnie seniorzy w wieku 70–79 lat, których było 17 943 (10 758 kobiet, 7 185 mężczyzn). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 80 lat i więcej – 10 235 (6 807 kobiet, 3 423 mężczyzn). Adresaci miejskiej polityki senioralnej to grupa wewnętrznie zróżnicowana. Tworzą ją bowiem mężczyźni wciąż aktywni zawodowo w wieku przedemerytalnym (do 64. roku życia), z drugiej osoby o znacznie ograniczonej samodzielności w wieku 85 lat i więcej. Struktura populacji seniorów wskazuje, że ważnym zjawiskiem jest feminizacja starości.

Z danych wynika, że w 2019 roku kielczanie w wieku 60 lat i więcej stanowili 29,69% (57 852 osoby) ogólnej liczby ludności w Kielcach.

¹⁴Opracowanie polityki senioralnej Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2020-2030, Gdańsk 2019, data dostępu: 05.05.2021 r.

Liczba mieszkańców Kielc korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej od kilku lat maleje. W 2017 roku było to 9 719 osób, w 2020 roku o 2 526 osób mniej, czyli 7 193 osoby. Tendencji spadkowej nie zauważa się wśród świadczeniobiorców powyżej 60. roku życia. W 2017 roku z pomocy Ośrodka korzystało 3 321 seniorów, w 2020 roku 3 087, z czego 1 951 kobiet i 1 136 mężczyzn.

Tabela 16. Liczba osób powyżej 60 roku życia, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba osób powyżej 60. roku życia, którym przyznano świadczenia	3 321	3 344	3 331	3 087

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego TT-Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Tabela 17. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych

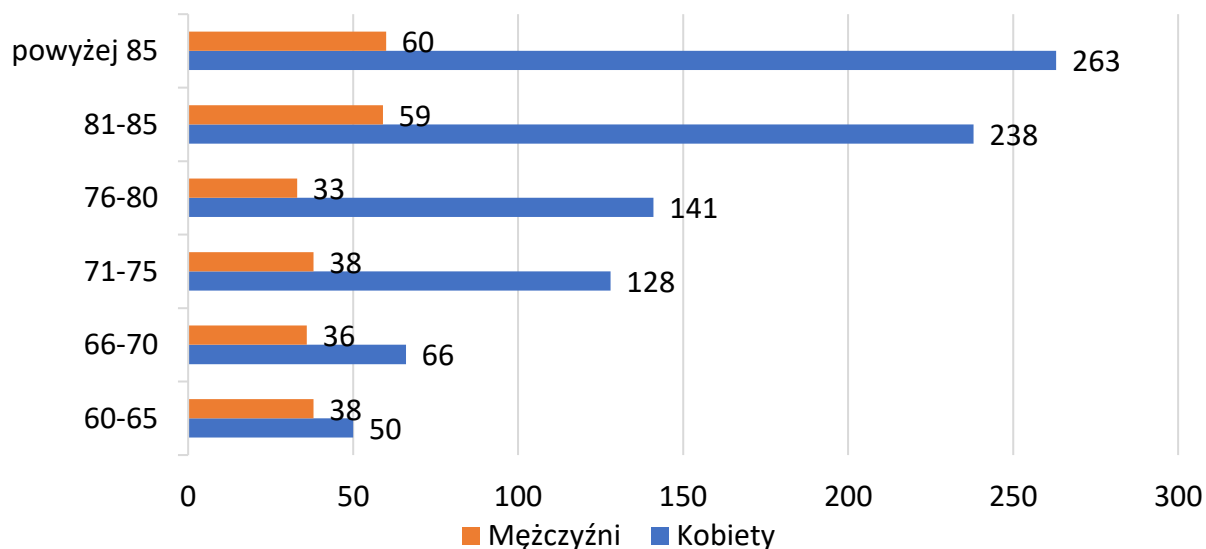
Rodzaj usług	Usługi		Specjalistyczne usługi opiekuńcze	
	Liczba osób ogółem	Liczba osób powyżej 60. roku życia	Liczba osób ogółem	Liczba osób powyżej 60. roku życia
2017	1 470	1 250	340	220
2018	1 821	1 457	404	323
2019	1 798	1 438	266	212
2020	1 438	1 026	155	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Z danych zamieszczonych w tabeli 17 wynika, że spośród wszystkich osób korzystających z usług opiekuńczych w 2017 roku osoby po 60. roku życia stanowiły 85,03%, w 2020 roku było to 71,35%. W przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych osoby po 60. roku życia stanowiły 64,71% w 2017 roku, a w 2020 roku – 80,00%. W okresie 2017–2020 najwięcej osób korzystających z usług odnotowano w latach 2018 i 2019. Usługami opiekuńczymi najczęściej objęte są osoby w podeszłym wieku, które ze względu na wiek, chorobę i niepełnosprawność nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych. Zapotrzebowanie na usługi

opiekuńcze wzrasta po 75. roku życia. Najczęściej z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych korzystały kobiety, które stanowiły 77,00%.

Wykres 7. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych z podziałem na wiek i płeć w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego TT-Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

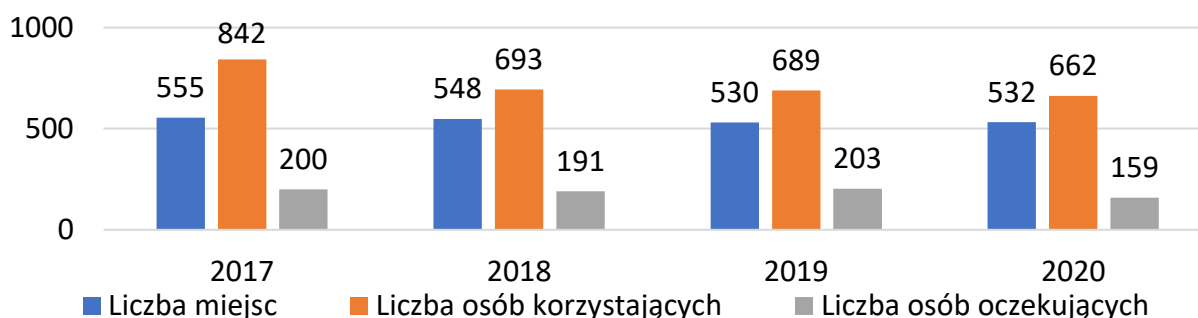
Specjalistyczne usługi opiekuńcze prowadzone są w formie pielęgnacji, rehabilitacji ruchowej i terapii logopedycznej. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie pielęgnacji stanowiły najmniejszy odsetek z wszystkich rodzajów usług świadczonych na rzecz osób starszych. W roku 2017 skorzystało łącznie 14 osób, w 2018 – 26 osób, w 2019 – 23 osoby, zaś w 2020 roku – 12 osób, co średnio stanowi 8,5%. Z rehabilitacji ruchowej korzystało najwięcej osób spośród wszystkich, które mają przyznaną pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych. W latach 2017–2020 rok rocznie odnotowuje się spadek ilości osób, z 289 w 2017 do 118 w 2020. Odsetek osób w wieku senioralnym, które skorzystały ze specjalistycznych usług opiekuńczych w formie terapii logopedycznej na przestrzeni omawianego okresu systematycznie spada.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na terenie Kielc w latach 2017–2020 roku funkcjonowało 6 domów pomocy społecznej. W 2017 roku domy pomocy społecznej dysponowały łącznie 555 miejscami, w tym 510 miejsc w domach prowadzonych przez miasto i 45 miejscami w domu prowadzonym przez Polski Związek Niewidomych – 324 miejsca były przeznaczone dla osób przewlekle somatycznie chorych, 186 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz 45 miejsc dla osób niepełnosprawnych fizycznie (niewidomych i niedowidzących). W 2020 roku domy pomocy społecznej dysponowały łącznie 532 miejscami, w tym 487 miejsc

w domach prowadzonych przez miasto i 45 miejscami w domu prowadzonym przez Polski Związek Niewidomych – 301 miejsc było przeznaczone dla osób przewlekle somatycznie chorych, 186 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz 45 miejsc dla osób niepełnosprawnych fizycznie (niewidomych i niedowidzących).

Czas oczekiwania na przyjęcie do domu pomocy społecznej uzależniony jest od typu domu – w domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych okres oczekiwania na miejsce jest najdłuższy, zwłaszcza w przypadku mężczyzn. W przypadku pilnej konieczności umieszczenia osoby w placówce, kiedy nie ma dostępnych miejsc w domach na terenie Kielc, osoby kierowane są do placówek na terenie innych gmin. Należy zwrócić uwagę na to, że na terenie Kielc istnieje relatywnie mało miejsc dla osób cierpiących na zaburzenia psychiczne, zwłaszcza dla mężczyzn. Istniejące miejsca nie pokrywają w pełni zapotrzebowania na ten rodzaj wsparcia, dlatego osoby potrzebujące pilnej pomocy kierowane są do placówek specjalistycznych na terenie innych gmin.

Wykres 8. Liczba miejsc, osób korzystających i oczekujących w domach pomocy społecznej w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Na terenie Kielc działały w latach 2017–2020 cztery rodzinne domy pomocy, będące uzupełnieniem oferty skierowanej do kieleckich seniorów oczekujących wsparcia w formie przyjęcia do placówki świadczącej pomoc całodobową. Rodzinne domy pomocy są świetnym dopełnieniem dla domów pomocy społecznej, jednakże ze względu na ograniczone możliwości zapewnienia specjalistycznej pomocy nie są dedykowane dla osób z poważnymi problemami zdrowotnymi. Na latach 2017–2020 liczba miejsc w placówkach rodzinnych nie uległa zmianie.

Tabela 17. Liczba miejsc w rodzinnych domach pomocy w latach 2017–2020

Rodzinny Dom Pomocy	2017	2018	2019	2020
ul. Kruszelnickiego 76 B	4	4	6	6
ul. Kruszelnickiego 76 D	8	8	8	8
ul. Kruszelnickiego 76 E	8	8	8	8
ul. Kolonia 11	8	8	8	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Kielce realizuje nowatorskie działania w formie tworzenia i prowadzenia mieszkań chronionych wspieranych, których celem jest wspieranie samodzielności i aktywności osób starszych i niepełnosprawnych. Mieszkania chronione wspierane działają na podstawie ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Są formą świadczeń niepieniężnych pomocy społecznej, która przysługuje osobom, które za względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. Tworzenie mieszkań chronionych wspieranych jest bardzo opłacalną formą pomocy, ale co najważniejsze daje szansę na prowadzenie przez seniorów i osoby niepełnosprawne jak najdłużej aktywnego i samodzielnego życia w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. Mieszkańcy mają zapewnianą całodobową opiekę oraz pomoc w postaci pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego – w szczególności prawnego, psychologicznego, w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych. W Kielcach funkcjonują niżej wymienione mieszkania chronione wspierane:

- przy ul. Leszczyńskiej 37 (17 mieszkań), od 2012 roku,
- przy ul. Kazimierza Wielkiego 35A (23 mieszkania), od 2014 roku,
- przy ul. Kazimierza Wielkiego 35B (23 mieszkania), od 2015 roku,
- przy ul. Jagiellońskiej 76 (27 mieszkań), od 2018 roku.

Osobami uprawnionymi do ubiegania się o przyznanie mieszkań chronionych wspieranych są osoby prowadzą jednoosobowe lub wraz z małżonkiem dwuosobowe gospodarstwa domowe, ukończyły 60 .rok życia lub mają ustalony stopień niepełnosprawności oraz złożyły wniosek o przyznanie lokalu z zasobów miasta. W 2017 roku z mieszkań chronionych wspieranych korzystało 75 osób, a w 2020 roku 98. Dokładne dane dotyczące mieszkań chronionych wspieranych przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Liczba miejsc i osób korzystających z mieszkań chronionych wspieranych w latach 2017–2020

Mieszkanie	ul. Kazimierza Wielkiego 35a		ul. Kazimierza Wielkiego 35b		ul. Leszczyńskiej 37		ul. Jagiellońskiej 76	
	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
Rok								
2017	23	28	23	28	17	19	-	-
2018	23	28	23	27	17	19	27	27
2019	23	27	23	27	17	19	27	27
2020	23	26	23	27	17	18	27	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Oprócz mieszkań chronionych wspieranych w Kielcach funkcjonowało 20 lokali aktywizujących przy ul. Jagiellońskiej 76. Lokale aktywizujące przeznaczone są dla mieszkańców Kielc, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu, lecz nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostki całodobowej opieki. Do ubiegania się o przyznanie lokali aktywizujących uprawnione są osoby starsze i niepełnosprawne, które spełniają co najmniej jeden z powyższych warunków:

- są mieszkańcami domu pomocy społecznej i uzyskały pozytywną opinię zespołu opiekuńczo–terapeutyczny,
- mają złożony wniosek i oczekują na przyznanie miejsca w domu pomocy społecznej oraz uzyskały pozytywną rekomendację zespołu kwalifikującego,
- mają złożony wniosek i oczekują na przydział mieszkania z zasobów gminy oraz zostały wskazane przez Wydział Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Kielce i uzyskały pozytywną rekomendację zespołu kwalifikującego,
- posiadają tytuł własności lokalu mieszkalnego, który chcą przekazać do gminy w zamian za lokal aktywizujący i uzyskały pozytywną rekomendację zespołu kwalifikującego,
- mają orzeczenie nakazu eksmisji, zasądzono na ich rzecz lokal socjalny lub pomieszczenie tymczasowe i ze względu na różne ograniczenia fizyczne wymagają specjalnych warunków mieszkaniowych.

W 2020 roku w lokalach aktywizujących przebywało 26 osób starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 19. Liczba klubów seniora w Kielcach oraz liczba uczestników

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba klubów seniora	10	12	13	12
Liczba uczestników	1 534	2 358	2 986	2 421

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Kluby seniora to oferta dla najstarszych, ale wciąż aktywnych mieszkańców miasta. Uczestnictwo w klubach seniora jest nieodpłatne. Podstawową ofertą klubów są cykliczne spotkania rozwijające pasje i zainteresowania. Usługi obejmują m.in.: zajęcia rozwijające indywidualne zainteresowania tj. plastyczne, muzyczne, poetyckie, rękodzielnicze, zajęcia prozdrowotne, masaże, gimnastykę ogólnorozwojową, porady i wykłady z zakresu promocji zdrowia, zajęcia edukacyjne, gry i zabawy rozwijające sprawność intelektualną, treningi pamięci, zajęcia komputerowe, spacer, wycieczki i zabawy taneczne, wspólne obchodzenie świąt i uroczystości, spotkania integracyjne. W 2017 roku funkcjonowało w Kielcach 10 klubów, do których uczęszczało 1 534 osoby starsze. W kolejnych latach wzrastało zarówno liczba klubów, jak i liczba uczestników. W 2020 roku było 12 klubów, z których korzystało 2 421 osób.

IV.2. Prognoza zmian

Prognoza demograficzna dla Polski opracowana przez Główny Urząd Statystyczny wskazuje, że do roku 2050 istotnie zwiększy się zarówno liczba, jak i procentowy udział osób w wieku 60. lat i więcej. Na skutek przewidywanych zmian udział osób starszych w populacji Polaków wzrośnie do 40,4% w ostatnim roku prognozy.

Tabela 20. Prognoza ludności kraju na lata 2025–2050

Rok prognozy	Grupa wieku	Ogółem w %
2025	Ogółem	100
	60 lat i więcej	25,9
2030	Ogółem	100
	60 lat i więcej	29
2040	Ogółem	100
	60 lat i więcej	34,4
2050	Ogółem	100
	60 lat i więcej	40,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Prognozy demograficzne dla Kielc kształtują się zgodnie z tendencjami dotyczącymi całego kraju. Przewidywany jest wzrost udziału osób w wieku 85 lat i więcej, co związane będzie z wchodzeniem w wiek późnej starości bardzo licznych roczników urodzonych w okresie powojennego wyżu demograficznego. Przeciętna długość życia mieszkańców miasta od roku 2017 kształtuje się na stałym poziomie. W dalszym ciągu utrzymuje się zjawisko dłuższego, przeciętnie o 7 lat, średniego trwania życia kobiet niż mężczyzn. Prognozowana długość życia dla kobiet wynosi 82,3 lat zaś dla mężczyzn 74,7 lat w 2020 roku¹⁵.

Prognozując zmiany w okresie objętym strategią należy zwrócić uwagę na fakt, że coraz więcej gospodarstw domowych, w których żyją seniorzy to gospodarstwa jednoosobowe, znacznie częściej samotne kobiety.

Polityka społeczna ukierunkowana na wsparcie kieleckich seniorów stanowi dla miasta jeden z priorytetów. Z uwagi na prognozy demograficzne głównym jej kierunkiem powinno być podnoszenie jakości życia najstarszych mieszkańców Kielc poprzez umożliwienie im pozostawiania jak najdłużej samodzielnym i aktywnym w środowisku zamieszkania. Celem działań podejmowanych w obszarze szeroko rozumianej aktywności i samodzielności jest uświadamianie społeczeństwu wagi uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, kształtowanie pozytywnego postrzegania starości, zapewnienie dostępności informacji o usługach społecznych dla seniorów, promocja zdrowego stylu życia i aktywnego starzenia się oraz integracja międzypokoleniowa.

Istotnym wyzwaniem na kolejne lata jest zapewnienie seniorom poczucia bezpieczeństwa, oznaczającego brak obaw o funkcjonowanie zdrowotne, psychiczne i fizyczne we wszystkich

¹⁵Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, data dostępu: 07.05.2021 r.

wymiarach życia społecznego osoby starszej. Bezpieczeństwo stało się priorytetem w związku z sytuacją pandemii i koniecznością przeformułowania dotychczasowej oferty usług aktywizujących na wspomagające seniorów w miejscu zamieszkania. Dalszy rozwój i wzbogacanie oferty usług społecznych, w szczególności teleopieki, punktów doraźnej opieki domowej, wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej oraz wsparcia psychologicznego seniorów to kierunki głównych działań na kolejne lata.

W związku z dynamicznymi zmianami w strukturze demograficznej miasta należy prowadzić politykę mającą na celu wspieranie zdrowia i jakości życia ludzi starszych. Opisane procesy już w najbliższych latach będą znacząco zwiększać zapotrzebowanie osób starszych i samotnych na usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne oraz pomoc środowiskową świadczona w miejscu zamieszkania. Wzrost liczby osób starszych w społeczeństwie będzie skutkował wzrostem liczby osób niepełnosprawnych i chorych wymagających specjalistycznej opieki, co będzie wiązało się z zwiększonym zapotrzebowaniem na miejsca w placówkach zapewniających całodobową opiekę.

Ze względu na opisane procesy konieczna jest mobilizacja instytucji samorządowych, organizacji oraz mieszkańców miasta do podejmowania inicjatyw i aktywności wzmacniających zasoby społeczne i kulturalne społeczności senioralnej.

Z uwagi na fakt, że społeczeństwo Kielc jest społeczeństwem starzejącym się, pociąga to za sobą oczywiste konsekwencje w postaci wzrostu kosztów leczenia i opieki nad ludźmi starszymi. Stąd tak ważna rola profilaktyki i promocji zdrowia jako sposobu na opóźnienie wystąpienia chorób, których jednym z czynników ryzyka jest zaawansowany wiek.

Tabela 21. Prognoza liczby osób w wieku 60 lat i więcej w Kielcach z podziałem na wiek i płeć na lata 2025–2050

Prognoza na rok 2025											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
4 723	5 484	5 379	4 023	1 765	1 577	5 848	7 550	8 084	6 638	3 226	3 776
Prognoza na rok 2030											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
4 511	4 311	4 833	4 442	2 890	1 623	5 241	5 605	7 136	7 346	5 531	3 945
Prognoza na rok 2035											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
5 587	4 161	3 857	4 069	3 272	2 374	6 149	5 044	5 334	6 543	6 206	5 750
Prognoza na rok 2040											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
6 401	5 182	3 772	3 314	3 081	3 089	6 896	5 924	4 829	4 939	5 609	7 432

Prognoza na rok 2045											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
6 442	5 969	4 748	3 311	2 586	3 413	7 041	6 652	5 692	4 516	4 309	8 003

Prognoza na rok 2050											
mężczyźni						kobiety					
60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 i <
5 324	6 045	5 529	4 246	2 667	3 340	5 805	6 803	6 416	5 368	4 016	7 348

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

IV.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym

IV.3.1. Programy i dokumenty unijne

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020

Jak dotąd Unia Europejska nie uchwaliła dokumentu, który bezpośrednio odnosiłby się do potrzeb osób starszych i do wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństw. Obszary działań zidentyfikowane w założeniach polityki senioralnej mają jednak odzwierciedlenie w założeniach Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020. W dokumencie tym osoby starsze stanowią jedną z głównych grup szczególnie zagrożonych, wykazano, iż w związku z realizacją jednego z głównych celów Strategii, jakim jest włączenie społeczne, niezbędne jest „wspieranie zdrowia i aktywności osób starszych, aby umożliwić osiągnięcie spójności społecznej oraz wyższej wydajności”.

IV.3.2. Programy i dokumenty krajowe

Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020

Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 zakłada kompleksowe działania uwzględniające obszary i kierunki wsparcia ukierunkowane na poprawę jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną.

Program „Aktywni+” na lata 2021–2025

Głównym celem rządowego programu „Aktywni+” jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Program obejmuje cztery priorytetowe obszary:

1. Aktywność społeczna, która obejmuje działania mające na celu zwiększenie udziału osób starszych w aktywnych formach spędzania czasu wolnego, wspieranie niesamodzielnych osób starszych i ich otoczenia w miejscu zamieszkania, rozwijanie wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym oraz zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy.

2. Partycypacja społeczna, która przyczynia się do wzmocnienia samoorganizacji środowiska osób starszych oraz zwiększenia wpływu osób starszych na decyzje dotyczące warunków życia obywateli.
3. Włączenie cyfrowe obejmujące działania na rzecz zwiększania umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby starsze, a także upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań technologicznych sprzyjających włączaniu społecznemu oraz bezpiecznemu funkcjonowaniu osób starszych.
4. Przygotowanie do starości realizowane poprzez wzmacnianie trwałych relacji międzypokoleniowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz zwiększanie bezpieczeństwa seniorów.

Program „Senior+” na lata 2015–2020

Od 2015 roku Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program Wieloletni „Senior+” na lata 2015–2020. Dokument skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, a celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów.

Program „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność”

W Polsce zachodzą obecnie dwie najważniejsze zmiany w strukturze demograficznej ludności – niska dzietność oraz wzrastająca liczba osób starszych. W związku ze starzeniem się społeczeństwa grupą, która wymaga szczególnego wsparcia, są osoby starsze, a polityka społeczna wobec osób starszych stanowi jeden z priorytetów realizowanej polityki publicznej. Celem polityki wobec osób starszych jest podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielni i aktywni oraz zapewnienie bezpieczeństwa. W tym celu określono obszary pozwalające na realizację celu:

1. kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie,
2. uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej,
3. tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej,
4. promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji,
5. zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych,
6. tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej,
7. działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2019 i edycja 2020

Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” polegał na zapewnieniu wsparcia społecznego w formie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, osobom niepełnosprawnym w wieku do 75. roku życia z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, lub z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji lub orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanym na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Program zakładał wsparcie finansowe gmin w zakresie zwiększenia liczby godzin świadczonych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Zgodnie z założeniami Programu osoby objęte wsparciem nie ponosiły odpłatności za świadczone na ich rzecz usługi.

Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019

Program kierowany był do opiekunów i członków rodzin osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, którzy wymagają czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz zwiększenia swoich kompetencji, umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tymi osobami.

Opieka wytchnieniowa realizowana była w trzech modułach:

- moduł I – świadczenie opieki wytchnieniowej dziennej w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej lub ośrodka wsparcia,
- moduł II – świadczenie opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całodobowego w środowiskowym domu samopomocy z miejscami całodobowego pobytu,
- moduł III – świadczenie opieki wytchnieniowej w formie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego dla opiekunów oraz wsparcie w zakresie nauki, pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki.

Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2020

Program kierowany był do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i orzeczeniami równoważnymi, których członkowie rodzin lub opiekunowie wymagali wsparcia w formie: czasowego odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, wzmocnienia osobistego potencjału oraz podnoszenia swoich kompetencji dotyczących wsparcia osoby niepełnosprawnej.

Program realizowany był w trzech formach:

1. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia oraz innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu lub jego opiekuna prawnego,
2. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu całodobowego w ośrodku wsparcia, w ośrodku/placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym oraz innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu lub jego opiekuna prawnego,

3. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie członkom rodziny lub opiekunom osób niepełnosprawnych możliwości skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji, dietetyki.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019–2020

Program zapewniał usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Usługi realizowane w ramach Programu mają na celu:

1. poprawę jakości życia dorosłych osób niepełnosprawnych,
2. zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb,
3. umożliwienie zaangażowania osób niepełnosprawnych w wydarzenia społeczne/kulturalne/rozrywkowe/sportowe itp.

Program „Wspieraj Seniora”

W okresie pandemii COVID-19 Program „Wspieraj Seniora” okazał się bardzo pomocny we wzmocnieniu gminy w realizacji usługi wsparcia dla seniorów zamieszkujących na terenie Kielc. Program pozwolił na objęcie pomocą osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych, które nie były objęte wsparciem w formie usług opiekuńczych.

Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023

Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Ze środków przekazywanych gminom w ramach Programu dofinansowywane są zarówno posiłki wydawane w punktach gastronomicznych, jak również dowożone do domu osobom niesamodzielnym.

IV.3.3. Programy i dokumenty regionalne

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej do roku 2023

Celem strategicznym władz województwa świętokrzyskiego w zakresie pomocy społecznej, określonym w dokumencie, jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej, natomiast działania uwzględniające potrzeby seniorów zamieszkujących województwo zawarte są w celach operacyjnych:

- cel operacyjny I: Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- cel operacyjny II: Aktywizacja seniorów poprzez rozwój oferty pomocy społecznej, kulturalnej i edukacyjnej dla osób starszych.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2018–2023

Misją Programu jest aktywna polityka społeczna regionu oraz wsparcie samorządów lokalnych w działaniach na rzecz ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego, natomiast cele związane z potrzebami seniorów uwzględniono w celach:

- cel operacyjny 2. Aktywna integracja w społecznościach lokalnych,
- cel operacyjny 3. Aktywizacja i wsparcie seniorów,
- cel operacyjny 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi.

Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku

„Świętokrzyski program na rzecz osób starszych do 2020 roku” opracowany został w oparciu o wyniki przeprowadzonego w regionie badania społecznego i ma służyć wypracowaniu oraz wdrożeniu działań na rzecz osób starszych w dokumentach regionalnych, a także lokalnych. Jednym z jego zadań jest wskazanie i wzbogacanie oferty kierowanej do osób starszych i niesamodzielnych, wymagających objęcia usługami opiekuńczymi. Jest narzędziem budującym wspólną odpowiedzialność w regionie. Osób starszych przybywa i zwiększa się ich udział w populacji ogólnej mieszkańców naszego kraju.

IV.3.4. Programy i dokumenty lokalne

Kielecki Program Senioralny na lata 2018–2022. Aktualizacja. „Seniorzy aktywni dla Kielc – Kielce przyjazne Seniorom”

Kielce od lat podejmuje działania na rzecz poprawy jakości życia seniorów tworząc system wsparcia, który uwzględnia potrzeby zarówno osób samodzielnych, potrzebujących czasowej opieki, jak również zależnych od pomocy innych. Program został przyjęty uchwałą nr LVI/1262/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 17 maja 2018 roku oraz zaktualizowany uchwałą nr XL/788/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 11 lutego 2021 roku.

Analiza i diagnoza stanu zastanego dla Miasta Kielce w związku z pracami nad stworzeniem „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W Kierunku Smart City

Rekomendacje dla Miasta Kielce na potrzeby przyszłej „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W kierunku Smart City”

Strategia będzie kompleksową odpowiedzią na najnowsze trendy gospodarcze i potrzeby mieszkańców Kielc. „Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2030+ w kierunku Smart City” w dużej mierze skupia się na opracowaniu dla Kielc podejścia do modelu Smart City. Nieustannie pojawiające się innowacje technologiczne otwierają niespotykane dotąd możliwości zwiększenia komfortu życia mieszkańców „inteligentnych miast”. W znacznym stopniu wpływają one również na konkurencyjność danego obszaru na poziomie krajowym, a tym samym są niezbędne do konkurowania na arenie międzynarodowej.

IV.4. Infrastruktura

Aktualna infrastruktura funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej jest corocznie publikowane w ocenie zasobów pomocy społecznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

- Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimera– Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
 - al. Legionów 5,
 - ul. Jana Nowaka–Jeziorańskiego 53.
- Kluby Seniora
 - Klub *Senior +*, ul. Krzemionkowa 1,
 - Klub *Senior+*, ul. Warszawska 151,
 - Klub Seniora, al. Legionów 5,
 - Klub Seniora, ul. Hoża 39,
 - Klub Seniora, ul. Konopnickiej 5,
 - Klub Seniora, ul. Marszałkowska 12 (filia Klubu Seniora, ul. Konopnickiej 5),
 - Klub Seniora, ul. Naruszewicza 23,
 - Klub Seniora, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 75,
 - Klub Seniora, ul. św. St. Kostki 4a,
 - Klub Seniora, ul. Tujowa 2,
 - Klub Seniora, ul. Urzędnicza 3 (filia Klubu Seniora, Al. Legionów 5),
 - Klub Seniora, ul. Żeromskiego 44 (filia Klubu Seniora, ul. św. St. Kostki 4a).
- Mieszkania chronione wspierane dla osób starszych i niepełnosprawnych: ul. Kazimierza Wielkiego 35a, ul. Kazimierza Wielkiego 35b, ul. Leszczyńskiej 37, ul. Jagiellońska 76,
- Lokale aktywizujące, ul. Jagiellońska 76.

Domy pomocy społecznej

Na terenie Kielc w 2020 roku funkcjonowało 6 domów pomocy społecznej:

1. DPS dla osób przewlekłe somatycznie chorych im. Jana Pawła II, ul. Jagiellońska 76,
2. DPS dla osób przewlekłe psychicznie chorych im. prof. A. Kępińskiego, ul. Jagiellońska 76,
3. DPS dla osób przewlekłe somatycznie chorych im. F. Małskiej, ul. Tarnowska 10,
4. DPS dla osób przewlekłe somatycznie chorych im. Jana i Marysieńki Sobieskich, ul. Króla Jana III Sobieskiego 30,
5. DPS dla kobiet przewlekłe psychicznie chorych im. Św. Brata Alberta, ul. Żeromskiego 4/6,
6. DPS Polskiego Związku Niewidomych, ul. Złota 7.

Rodzinne domy pomocy (RDP)

1. RDP, ul. Kruszelnickiego 76 B – przeznaczony dla 8 osób,
2. RDP, ul. Kruszelnickiego 76 D – przeznaczony dla 8 osób,
3. RDP, ul. Kruszelnickiego 76 E – przeznaczony dla 6 osób,
4. RDP, ul. Kolonia 11 – przeznaczony dla 8 osób.

Zakład Pielęgnacyjno–Opiekuńczy (ZPO), ul. Sobieskiego 30

Caritas Diecezji Kieleckiej

- Zespół Placówek Opiekuńczo–Lecznicznych, ul. Mieszka I 48C,
- Hospicjum stacjonarne im. św. Matki Teresy z Kalkuty ul. Mieszka I 48C.

Zakład Opiekuńczo–Leczniczy dla Przewlekłe Chorych, ul. Wesoła 45 – Zgromadzenie niehabitowe *Sługi Jezusa*

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Usługi teleopieki

Głównym celem teleopieki jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób starszych, chorych i niepełnosprawnych, przebywających stale lub czasowo w domu. Wdrożenie tego typu rozwiązań z zakresu teleopieki pozwoliło na osiągnięcie znacznych korzyści społecznych i finansowych. Teleopieka pozwala osobom starszym i niesamodzielnym dłużej przebywać w swoim miejscu zamieszkania, a tym samym zmniejsza koszty związane z pobytem w placówkach opieki długoterminowej (generując oszczędności dla systemu opieki społecznej, systemu opieki zdrowotnej oraz samych użytkowników systemu).

W ramach Programu są wyposażeni w opaski posiadające przycisk SOS (powiadomienie opiekuna o naciśnięciu przycisku i wyzwala automatyczne połączenie głosowe z centrum monitoringu) również oznaczony alfabetem Braille’a, posiada detektor upadku, lokalizację GPS i aGPS użytkownika oraz dwustronną komunikację poprzez automatyczne wywoływanie połączeń z pracownikiem teleopieki w sytuacjach alarmowych bezpośrednio z opaski oraz możliwość dzwonienia na opaskę. Po otrzymaniu zgłoszenia z opaski pracownik centrum teleopieki zawiadamia służby medyczne lub inne.

IV.5. Sposób finansowania

Podstawowymi źródłami finansowania celu strategicznego: Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta;
- budżetu państwa jako dotacja na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- środków unijnych;
- innych dotacji, grantów i programów.

Szczegółowe określenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań utrudnia wieloletni okres obowiązywania dokumentu.

IV.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów

1. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 249);
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. z 2018 r. poz. 822);
3. Uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M. P. z 2018 r. poz. 1007);
4. Uchwała nr IV/52/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zasad przyznawania i odpłatności za usługi świadczone w ramach ustawy o pomocy społecznej (Dz. Urz. Woj. Św. z 2018 r. poz. 4649);
5. Uchwała nr IV/54/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w formie posiłku i świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych (Dz. Urz. Woj. Św. z 2018 r. poz. 4651);
6. Uchwała nr IV/55/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków za świadczenie w postaci posiłku oraz przyjęcia programu osłonowego dotyczącego udzielenia mieszkańcom Gminy Kielce pomocy w zakresie dożywiania (Dz. Urz. Woj. Św. z 2018 r. poz. 4652);
7. Uchwała nr LX/1328/2018 Rady Miasta Kielce z dnia 13 września 2018 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniach chronionych, prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach (Dz. Urz. Woj. Św. z 2018 r. poz. 3243);
8. Uchwała nr XVI/283/2015 Rady Miasta Kielce z dnia 19 listopada 2015 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków za świadczenie w postaci posiłku oraz przyjęcia programu osłonowego dotyczącego udzielenia mieszkańcom Gminy Kielce pomocy w zakresie dożywiania (Dz. Urz. Woj. Św. z 2015 r. poz. 3392);
9. Uchwała nr XXII/424/2019 Rady Miasta Kielce z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia do realizacji od 1 stycznia 2020 roku Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019–2020 (Dz. Urz. Woj. Św. z 2019 r. poz. 5101);
10. Uchwała nr XXXVII/727/2020 Rady Miasta Kielce z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków za świadczenie w postaci posiłku oraz przyjęcia programu osłonowego dotyczącego udzielenia mieszkańcom Gminy Kielce pomocy w zakresie dożywiania (Dz. Urz. Woj. Św. z 2020 r. poz. 4529);
11. Uchwała nr XL/788/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 11 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Kieleckiego Programu Senioralnego na lata 2018-2022. Aktualizacja. „Seniorzy aktywni dla Kielc - Kielce przyjazne Seniorom”;

12. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 183 ze zm.);
13. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
14. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.);
15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
16. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. z 2012 r. poz. 719);
17. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 734 ze zm.);
18. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. z 2015 r. nr 189 poz. 1598 ze zm.).

V. Tworzenia warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych

V.1. Diagnoza

W rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie wypełniania zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z przyjętymi normami prawnymi i społecznymi.

Niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych i fizycznych, jakie jednostka napotyka w swoim środowisku. W związku z tym polityka społeczna zobowiązana jest promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych a także przeciwdziałać dyskryminacji osób niepełnosprawnych i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne doświadczają złożonych problemów w wielu ważnych obszarach codziennego funkcjonowania, m.in. w edukacji, pracy zawodowej, w komunikowaniu się oraz dostępie do usług rehabilitacyjnych. Osoby te napotykają szereg barier (np. architektoniczne, komunikacyjne, techniczne), których skutkiem jest wycofanie się z różnych form aktywności. Chociaż powyższe utrudnienia są systematycznie usuwane, to jednak analizowana grupa osób najbardziej doświadcza marginalizacji i stygmatyzacji dotyczy także ich opiekunów, dlatego bardzo pożądane są różne formy wsparcia dla obu tych grup. Doświadczenie marginalizacji przez osoby niepełnosprawne potęguje sytuacja materialna, poczucie bezsilności i krzywdzące stereotypy.

Tabela 22. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	5 929	6 706	6 793	6 179
Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	898	914	869	757

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności

Analizując dane zawarte tabeli 22 należy stwierdzić, iż liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017–2019 miała tendencję wzrostową. W 2017 roku wydano ogółem 5 929, w 2018 roku 6 706, w 2019 roku 6 793 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Natomiast w 2020 roku nastąpił niewielki spadek, wydano 6 179 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Z pozyskanych danych dotyczących osób poniżej 16. roku życia wynika, że w latach 2017-2020 łącznie zostało wydane 3 438 orzeczeń, najwięcej w 2018 roku – 914.

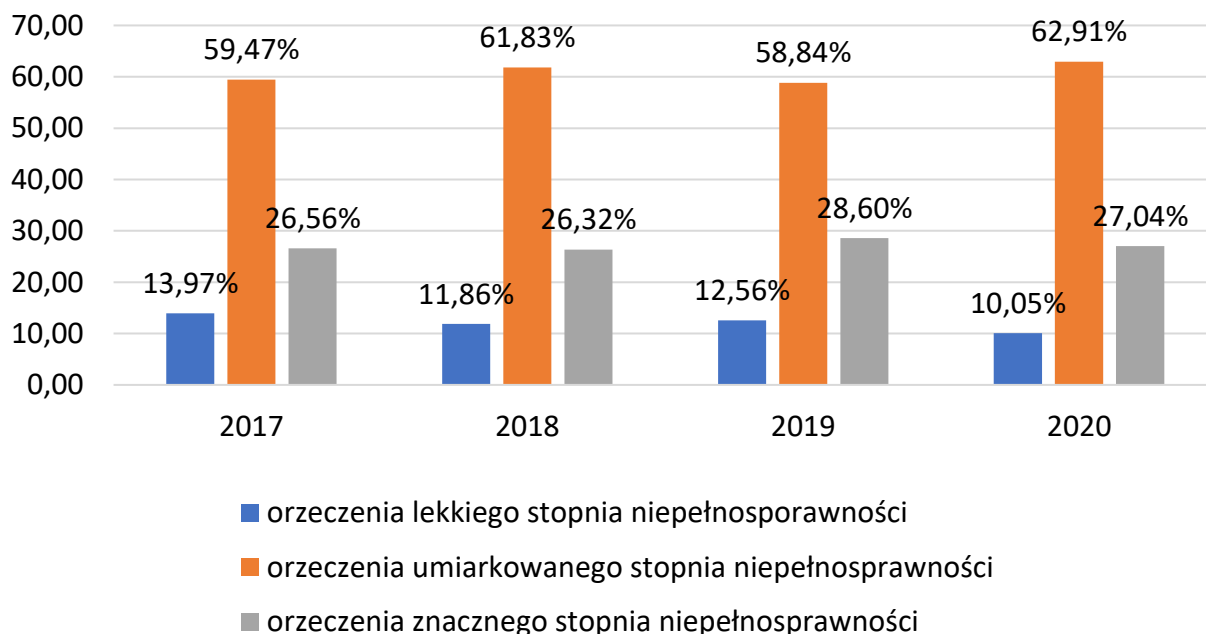
Tabela 23. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017–2020 w podziale na stopień niepełnosprawności

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Liczba osób orzeczonych w stopniu lekkim	828	795	853	621
Liczba osób orzeczonych w stopniu umiarkowanym	3 526	4 146	3 997	3 887
Liczba osób orzeczonych w stopniu znacznym	1 575	1 765	1 943	1 671

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Najwięcej orzeczeń osób powyżej 16. roku życia zostało wydanych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności: 59,47% w 2017 roku, 61,83% w 2018 roku, 58,84% w 2019 roku i 62,91% w 2020 roku. Najmniej wydano orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności. Ich liczba w stosunku do ogółu wydanych orzeczeń systematycznie spadała z 13,97% w 2017 roku do 10,05% w 2020 roku. Szczegółowe dane przedstawia wykres 9.

Wykres 9. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w podziale na stopień niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby wydanych orzeczeń w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności

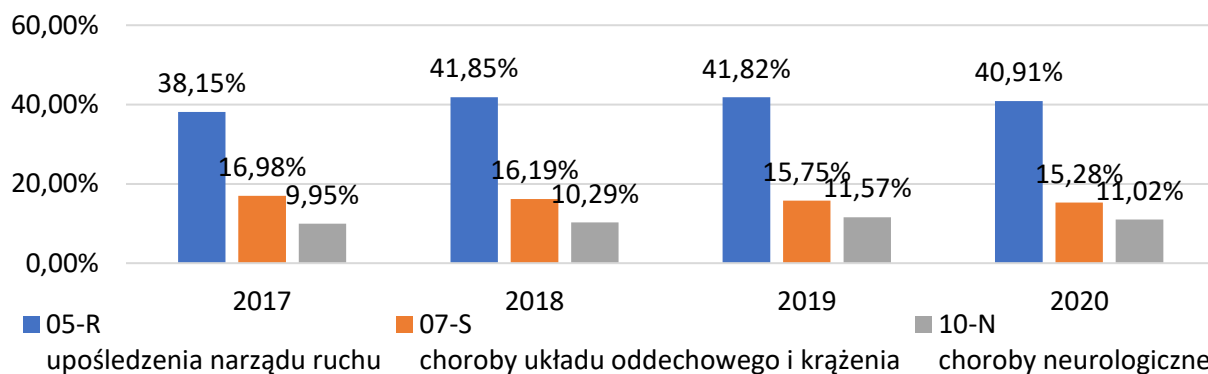
Tabela 24. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w podziale na symbole w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
01-U (upośledzenie umysłowe)	9	8	14	10
02-P (choroby psychiczne)	560	536	539	496
03-L (zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu)	201	202	161	124
04-O (zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu)	162	146	117	103
05-R (upośledzenie narządu ruchu)	2 262	2 807	2 841	2 528
06-E (epilepsja)	63	64	64	58
07-S (choroby układu oddechowego i krążenia)	1 007	1 086	1 070	944
08-T (choroby układu pokarmowego)	239	286	289	284
09-M (choroby układu moczowo-płciowego)	474	467	474	518
10-N (choroby neurologiczne)	590	690	786	681
11-I (inne schorzenia)	333	386	399	393
12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe)	29	28	39	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Najczęściej występującą przyczyną niepełnosprawności wśród osób orzekanych w latach 2017–2020 były upośledzenia narządu ruchu, z tendencją do corocznego wzrostu, nie licząc 2020 roku. W 2017 roku upośledzenia narządów ruchu stanowiły 38,15% ogółu wydanych orzeczeń, a w kolejnych latach już około 42%. Na drugim miejscu były choroby układu oddechowego i krążenia, które stanowiły w 2017 roku 16,98% ogółu wydanych orzeczeń. W kolejnych latach odsetek ten systematycznie spadał i wynosił odpowiednio: w 2018 roku 16,19%, w 2019 roku 15,75%, w 2020 roku – 15,28%. Kolejną chorobą, która dotyczy bardzo wiele osób, zajmującą trzecie miejsce w statystykach to choroby neurologiczne. Stanowiły one około 9,95% wszystkich wydanych orzeczeń w 2017 roku. W kolejnych latach liczba ta systematycznie wzrastała do 11,02% w 2020 roku.

Wykres 10. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w podziale na symbole w stosunku do ogólnej liczby wydanych orzeczeń w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

Tabela 25. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z podziałem na wiek w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
16–25 lat	369	344	326	288
26–40 lat	675	700	620	663
41–60 lat	2 259	2 558	2 256	2 081
60 lat i więcej	2 626	3 104	3 591	3 147

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

W analizowanych latach udział osób w poszczególnych przedziałach wiekowych utrzymuje się na podobnym poziomie. Najmniej orzeczeń o stopniu niepełnosprawności uzyskiwały osoby poniżej 40. roku życia. Najwięcej orzeczeń o stopniu niepełnosprawności uzyskiwały osoby w wieku 60 lat i więcej. W 2017 roku stanowiły one 44,29% wszystkich orzekanych osób powyżej 16. roku życia a w 2020 roku już 50,93%.

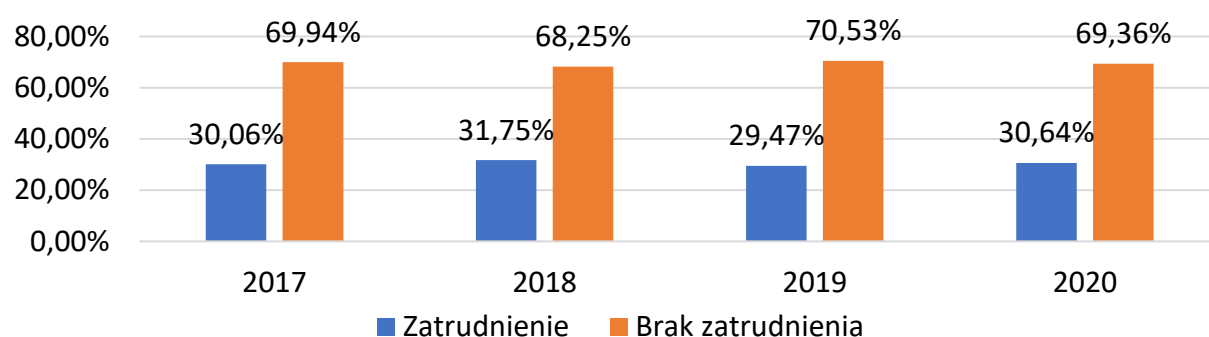
Tabela 26. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017 – 2020 w podziale na płeć

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Kobiety	2 987	3 560	3 704	3 346
Mężczyźni	2 942	3 146	3 089	2 833

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

Wśród osób, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności dominują kobiety. W 2017 roku stanowiły 50,38% wszystkich orzeczonych a w 2020 roku już 54,15%.

Wykres 11. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według zatrudnienia w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

W Kielcach większość osób niepełnosprawnych jest bierna zawodowo. Brak zatrudnienia wykazuje aż około 70% wszystkich orzeczonych w analizowanych latach. Podstawowym źródłem problemów osób niepełnosprawnych na rynku pracy w Kielcach wydają się być bariery edukacyjne i niski poziom wykształcenia.

V.2. Prognoza zmian

Prognozuje się kontynuowanie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez instytucje pomocy społecznej a także organizacje pozarządowe, których celem będą innowacyjne formy wsparcia. Działania takie spowodują wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Zwiększy się również wpływ środowisk osób niepełnosprawnych na tworzenie, kształtowanie się infrastruktury w przestrzeni lokalnej.

V.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym

V.3.1. Programy i dokumenty unijne

Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030

Celem Strategii jest poprawa życia osób z niepełnosprawnościami w nadchodzącej dekadzie w Unii Europejskiej i poza nią. Cel ten będzie można osiągnąć dzięki skoordynowanemu działaniu zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym przy jednoczesnym dużym zaangażowaniu państw członkowskich i organów regionalnych i lokalnych w realizację działań proponowanych przez Komisję.

V.3.2. Programy i dokumenty krajowe

Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2019 i edycja 2020

Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” polegał na zapewnieniu wsparcia społecznego w formie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, osobom niepełnosprawnym w wieku do 75. roku życia z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, lub z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji lub orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanym na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Program zakładał wsparcie finansowe gmin w zakresie zwiększenia liczby godzin świadczonych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Zgodnie z założeniami Programu osoby objęte wsparciem nie ponosiły odpłatności za świadczone na ich rzecz usługi.

Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019

Program kierowany był do opiekunów i członków rodzin osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, którzy wymagają czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz zwiększenia swoich kompetencji, umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tymi osobami.

Opieka wytchnieniowa realizowana była w trzech modułach:

- moduł I – świadczenie opieki wytchnieniowej dziennej w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej lub ośrodka wsparcia,
- moduł II – świadczenie opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całodobowego w środowiskowym domu samopomocy z miejscami całodobowego pobytu,
- moduł III – świadczenie opieki wytchnieniowej w formie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego dla opiekunów oraz wsparcie w zakresie nauki, pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki.

Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2020

Program kierowany był do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i orzeczeniami równoważnymi, których członkowie rodzin lub opiekunowie wymagali wsparcia w formie: czasowego odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, wzmocnienia osobistego potencjału oraz podnoszenia swoich kompetencji dotyczących wsparcia osoby niepełnosprawnej.

Program realizowany był w trzech formach:

4. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia oraz innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu lub jego opiekuna prawnego,
5. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu całodobowego w ośrodku wsparcia, w ośrodku/placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym oraz innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu lub jego opiekuna prawnego,
6. świadczenie usługi opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie członkom rodziny lub opiekunom osób niepełnosprawnych możliwości skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji, dietetyki.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019–2020

Program zapewniał usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Usługi realizowane w ramach Programu mają na celu :

4. poprawę jakości życia dorosłych osób niepełnosprawnych,
5. zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb,
6. umożliwienie zaangażowania osób niepełnosprawnych w wydarzenia społeczne/kulturalne/rozrywkowe/sportowe itp.

Program wyrównywania różnic między regionami III

W latach 2017–2020 Kielce jako beneficjent programu podpisała z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych umowy na realizację zadań z obszary B, G i D.

Tabela 27. Środki finansowe przeznaczone na realizację Program wyrównywania różnic między regionami III w latach 2017–2020

2017	Obszar B w ramach projektu zlikwidowani bariery architektoniczne w Miejskim Zespole Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych w Kielcach przy ul. Urzędniczej 16 na zakup i montaż windy	48 000 zł
	Obszar G przyznano 2 osobom niepełnosprawnym dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej	75 700 zł
	Obszar D zakup busa 9-miejscowego dla Ośrodka Rehabilitacyjno–Edukacyjno–Wychowawczego prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło Kielce	74 070 zł
2018	Obszar B w ramach projektu zostały zlikwidowane bariery architektoniczne w Środowiskowym Domu Samopomocy typu B i C, ul. Mielczarskiego 45, przyznane środki przeznaczone na zakup i montaż windy	105 000 zł
	Obszar D zakup 9-miejscowego busa na potrzeby uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta w Kielcach, ul. Żeromskiego 4/6	70 000 zł
	Obszar G wyposażenie 10 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Miejski Urząd Pracy w Kielcach	442 237 zł
2019	Obszar G wyposażenie 5 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Miejski Urząd Pracy w Kielcach oraz przyznanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo w formie spółdzielni socjalnej dla 7 osób niepełnosprawnych	431 342 zł
	Obszar D: – zakup 9-miejscowego busa do przewozu osób niepełnosprawnych dla Domu Pomocy Społecznej im. F. Malskiej, ul. Tarnowska 10,	70 000 zł
	– zakup 9-miejscowego busa do przewozu osób niepełnosprawnych dla Akademickiej Fundacji Staropolskiej w Kielcach	70 000 zł
	– zakup 9-miejscowego busa do przewozu osób niepełnosprawnych dla Fundacji Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnych w Kielcach	69 000 zł
2020	Obszar G w ramach projektu „Rehabilitacja zawodowa w Kielcach” przyznano dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej 2 osobom niepełnosprawnym na łączną kwotę	80 000 zł
	Obszar D	87 660 zł

	dofinansowano zakup pojazdu w ramach projektu pn. „Sprawny transport – gwarantem poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Domu Pomocy Społecznej”. Zakupiono mikrobus do przewozu osób niepełnosprawnych dla Domu Pomocy Społecznej im. Jana i Marysieńki Sobieskich, ul. Sobieskiego 30	
--	---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Program „Aktywny samorząd”

Program skierowano do osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej posiadających znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności oraz dla dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności. Osoby te mogą stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności ubiegać się o dofinansowanie zakupu lub montażu proponowanego w programie sprzętu a także realizację działań, które pozwoliłyby im na utrzymanie aktywności zawodowej.

Tabela 28. Środki finansowe przeznaczone na realizację programu „Aktywny samorząd” skierowany do osób niepełnosprawnych w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Środki finansowe przeznaczone na realizację programu	776 557,74	832 151,08	1 203 578,31	1 343 929,56
Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	324	306	283	323

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

V.3.3. Programy i dokumenty regionalne

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2018–2023

Misją Programu jest aktywna polityka społeczna regionu oraz wsparcie samorządów lokalnych w działaniach na rzecz ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego, natomiast cele związane z potrzebami osób niepełnosprawnych uwzględniono w celu operacyjnym 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi.

V.3.4. Programy i dokumenty lokalne

Miasto na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych otrzymało w latach: 2017–2020 – 15 672 269 zł.

Z zakresu rehabilitacji zawodowej dofinansowanie obejmuje:

- przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej,

- dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych, poszukujących pracy i pozostających w zatrudnieniu (staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne),
- finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.

Z zakresu rehabilitacji społecznej:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym i instytucjom działającym na rzecz osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- zadania zlecone zgodnie art. 36 (art.35a ust.1 pkt 9c) z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Tabela 29. Środki finansowe przeznaczone na rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Kwota środków przeznaczonych na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej	3 595 688	3 599 235	3 983 436	4 493 910
Kwota środków wykorzystanych na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej	945 169	1 030 000	971 201	1 023 282
Kwota środków wykorzystanych na działania z zakresu rehabilitacji społecznej	2 641 519	2 569 235	3 012 227	3 470 628

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

W 2020 roku w stosunku do lat poprzednich wzrosła kwota środków finansowych przeznaczonych na rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych o 11,4% w stosunku do roku 2019 oraz lat wcześniejszych. W roku 2020 w stosunku do lat poprzednich wzrosła kwota środków finansowych przeznaczonych na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych o 13,2% w stosunku do roku 2019 oraz lat wcześniejszych. Kwoty przeznaczone na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej nie wystarczały na realizację

wszystkich potrzeb. Bez rozpatrzenia zostawały najczęściej wnioski dotyczące rozpoczęcia działalności gospodarczej i tworzenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. Z zakresu rehabilitacji społecznej bez rozpatrzenia pozostawały wnioski z zakresu: zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, turnusów rehabilitacyjnych i likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Tabela 30. Liczba osób, które skorzystały ze świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej				
Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	453	471	544	488
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	62	62	75	149
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	1 970	2 340	1 509	878
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	680	675	985	1 000
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej				
Dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	10	8	12	13
Przyznawanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	9	15	12	13
Finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	3	2	2	0
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu/staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne	20	20	11	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Z działań z zakresu rehabilitacji społecznej w 2020 roku najwięcej, 1 000 osób, skorzystało z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Z dofinansowania z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki korzystają organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, w ramach tych środków organizowane są m.in. wycieczki, wyjazdy, spotkania integracyjne. Z takiej formy pomocy w 2020 roku skorzystało 878 osób, a w 2019 roku 985 osób. Z kolei z dofinansowania

do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się – w 2020 roku skorzystało 149 osób, czyli o 49,7% więcej niż w 2019 roku. Z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych w 2020 r. skorzystało 488 osób, tj. o 56 mniej niż w 2019 roku.

Z zakresu rehabilitacji zawodowej najczęściej korzystano ze środków przeznaczonych na przyznawanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej oraz na dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawne.

Środki finansowe Miasta Kielce przeznaczone na realizację zadań publicznych zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, których adresatami są mieszkańcy Kielc

Tabela 31. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań publicznych z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, których adresatami są mieszkańcy Kielc w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu	280 000	280 000	280 000	176 904,47
Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	1 172	1 143	998	712

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Program „Powiat Kielecki przyjazny dla mieszkańców w ograniczaniu skutków niepełnosprawności”

Realizacja programu pod nazwą „Powiat Kielecki przyjazny dla mieszkańców w ograniczaniu skutków niepełnosprawności” w ramach dotacji celowej przyznanej na podstawie umowy zawartej pomiędzy Powiatem Kieleckim a Miastem Kielce. Z bezpłatnej rehabilitacji w ramach programu mogą skorzystać osoby niepełnosprawne z terenu Kielc.

Tabela 32. Środki finansowe przeznaczone na realizację programu „Powiat Kielecki przyjazny dla mieszkańców w ograniczaniu skutków niepełnosprawności” w latach 2017–2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Środki finansowe przeznaczone na realizację programu	60 000	55 000	50 000	40 379
Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	245	119	134	101

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Analiza i diagnoza stanu zastanego dla Miasta Kielce w związku z pracami nad stworzeniem „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W Kierunku Smart City
Rekomendacje dla Miasta Kielce na potrzeby przyszłej „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W kierunku Smart City”

Strategia będzie kompleksową odpowiedzią na najnowsze trendy gospodarcze i potrzeby mieszkańców Kielc. „Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2030+ w kierunku Smart City” w dużej mierze skupia się na opracowaniu dla Kielc podejścia do modelu Smart City. Nieustannie pojawiające się innowacje technologiczne otwierają niespotykane dotąd możliwości zwiększenia komfortu życia mieszkańców „inteligentnych miast”. W znacznym stopniu wpływają one również na konkurencyjność danego obszaru na poziomie krajowym, a tym samym są niezbędne do konkurowania na arenie międzynarodowej.

V.4. Infrastruktura

Aktualna infrastruktura funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej jest corocznie publikowana w ocenie zasobów pomocy społecznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach:

- Dział Adaptacji Osób Niepełnosprawnych, ul. Studzienna 2,
- Dział Usług, ul. Studzienna 2,
- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności:
 - Orzekanie o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16. roku życia, ul. Zamenhofa 4,
 - Orzekanie o niepełnosprawności osób poniżej 16. roku życia, ul. Miodowa 7.
- Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimer'a:
 - al. Legionów 5,
 - ul. Jana Nowaka–Jeziorańskiego 53,
- Zespół ds. oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ul. Bukowa 18,
- Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
 - ul. Paderewskiego 37/39B,
 - ul. Żeromskiego 4/6,
 - ul. Ściegiennego 142,
 - ul. Kozia 10/4,
- Mieszkania chronione–wspierane dla osób starszych i niepełnosprawnych:
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35a,
 - ul. Kazimierza Wielkiego 35b,
 - ul. Leszczyńska 37,
 - ul. Jagiellońska 76.

Środowiskowe domy samopomocy (ŚDS)

- Środowiskowy Dom Samopomocy typu A (dla osób chorych psychicznie), ul. Miodowa 7,

- Środowiskowy Dom Samopomocy Typu B (dla osób z niepełnosprawnością intelektualną), ul. Okrzei 8,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Typu B (dla osób z niepełnosprawnością intelektualną), ul. Kołłątaja 4,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B (dla osób z niepełnosprawnością intelektualną), ul. Orzeszkowej 53,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu C (dla osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych), ul. Krzemionkowa 1,
- Środowiskowy Dom Samopomocy typu B i C (dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych), ul. Mielczarskiego 45 – Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z autyzmem, ul. Mieszka I 79 – Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla chorych na Alzheimera, ul. Urzędnicza 16a – Caritas Diecezji Kieleckiej.

Lokale aktywizujące

- dla osób starszych i niepełnosprawnych, ul. Jagiellońska 76, prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie,
- dla osób niepełnosprawnych, w szczególności dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, ul. Nowowiejska 14, prowadzone przez Centrum Obsługi Placówek.

Warsztat Terapii Zajęciowej

- ul. Kryształowa 6,
- ul. Słoneczna 9.

Zakłady Aktywności Zawodowej

- ul. Wesoła 52a – prowadzony przez Caritas Diecezji Kieleckiej,
- ul. Karczówkowska 36 – prowadzony przez Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*,
- ul. Pietraszki 15 – prowadzony przez Fundacja *Gramy z Tobą*.

Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Kielcach

- Ośrodek Wczesnej Interwencji, oś. Na Stoku 42a,
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, ul. Chęcińska 23,
- Ośrodek Rehabilitacji Diennej Dzieci i Młodzieży, ul. Chęcińska 23,
- Klub Terapeutyczno-Integracyjny, ul. Chęcińska 23,
- Mieszkanie treningowe, ul. Sandomierska 126,
- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Wczesna Interwencja”, os. Na Stoku 42a.

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Terapeutyczno-Wychowawczy, ul. Krakowska 360,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem „Słowicza Ferajna”, ul. Krakowska 360,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79,
- NZOZ Poradnia dla osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79.

Kielecki Dom pod Fontanną, ul. Nowaka-Jeziorańskiego 75 – Świętokrzyski Zespół Regionalny Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego w Kielcach

Placówki oświatowe zajmujące się edukacją osób niepełnosprawnych w Kielcach

1. Integracyjne Przedszkole Samorządowe nr 8, ul. Żółkiewskiego 12,
 2. Przedszkole Samorządowe nr 19 z Oddziałami Integracyjnymi, Os. Na Stoku 98,
 3. Szkoła Podstawowa nr 11 Integracyjna, ul. Jasna 20/22,
 4. Szkoła Podstawowa nr 31 z Oddziałami Integracyjnymi, ul. Krzemionkowa 1,
 5. Szkoła Podstawowa nr 38 Specjalna, ul. Szkolna 29,
 6. Zespół Placówek Szklono-Wychowawczych, ul. Jagiellońska 30
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży:
 - Szkoła Podstawowa nr 37 Specjalna,
 - Branżowa Szkoła I Stopnia nr 7 Specjalna o kierunkach: kucharz, cukiernik, fryzjer lub pracownik pomocniczy obsługi hotelowej,
 - Technikum nr 9 Specjalne o kierunku technik żywienia i usług gastronomicznych,
 - Bursa Szkolna nr 2.
7. Zespół Szkół Specjalnych nr 1, ul. Szkolna 29
 - Szkoła Podstawowa nr 14 Specjalna,
 - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy nr 3.
 8. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2, ul. Kryształowa 6
 - Szkoła Podstawowa nr 36 Specjalna,
 - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy nr 2.

Zakłady Pracy Chronionej

- „AMID” PPHU Sp. z o. o., ul. Klonowa 55/6,
- „KARABELA-CK” sp. z o.o. ul. Warszawska 34,
- „KUMAN-ART AZ” S.J. ul. Batalionów Chłopskich 61,
- „MEBLODEX-BIS” ul. Działkowa 27,
- „MUSI” Sp. z o.o. ul. Paderewskiego 14,
- ORK Poland ul. Krakowska 25,
- „ZDROWIE” Zakład Kompleksowych Domowych Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia, ul. Karczówkowska 45,
- Zakład Produkcyjno-Handlowy Związku Niewidomych Sp. z o.o. ul. Hauke-Bosaka 7,

- STW SYSTEM Sp. z o.o. ul. Ściegiennego 252,
- PUP „MAAG” Krzysztof Buszko ul. Hauke Bosaka 1,
- Grupa GT Ochrona Sp. z o.o. ul. Chałubińskiego 42,

V.5. Sposób finansowania

Podstawowymi źródłami finansowania celu strategicznego: Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta;
- budżetu państwa jako dotacja na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- środków unijnych;
- innych dotacji, grantów i programów.

Szczegółowe określenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań utrudnia wieloletni okres obowiązywania dokumentu.

V.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów

1. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz.1169 ze zm.);
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 857);
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r. nr 63 poz. 587 ze zm.);
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania zwolnień od pracy osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym (Dz. U. z 2003 r. nr 100 poz. 927);
5. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 937);
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 926 ze zm.);
7. Rozporządzenie Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r. nr 230 poz. 1694 ze zm.);
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kierowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rehabilitację leczniczą oraz udzielania zamówień na usługi rehabilitacyjne (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 277);

9. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
10. Ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 295);
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 573);

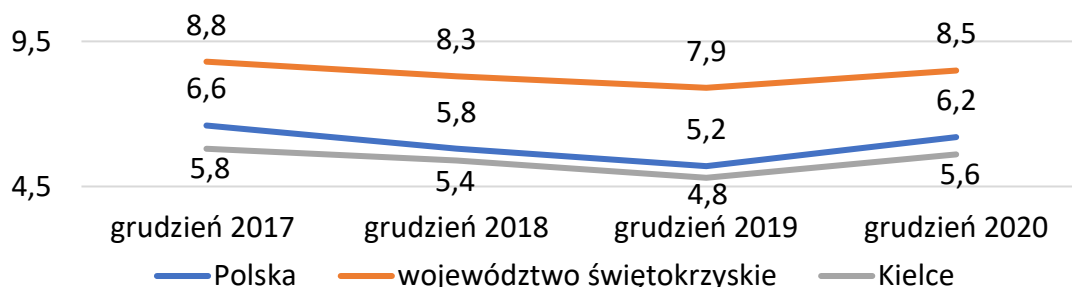
VI. Promocja zatrudnienia – rynek pracy otwarty dla każdego

VI.1. Diagnoza

Podstawowa definicja osoby bezrobotnej zawarta jest w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zgodnie z art. 2, ust. 1, pkt. 2 bezrobotny oznacza to osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, i, j, l oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkołach dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczącej się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej, lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Stopa bezrobocia w Kielcach na koniec grudnia 2020 roku wynosiła 5,6%, podobnie jak w 2017 roku, kiedy to stopa bezrobocia wynosiła 5,8%. W kraju bezrobocie rejestrowane na koniec grudnia 2020 roku wyniosło 6,2%. W województwie świętokrzyskim odnotowano wynik 8,5%. Za województwem świętokrzyskim znalazły się: kujawsko-pomorskie (8,9%), podkarpackie (9,1%) i warmińsko-mazurskie (10,1%). Liderem pozostało wielkopolskie: 3,7%. Stopa bezrobocia w Kielcach była niższa od wysokości ogólnopolskiej stopy bezrobocia, która wynosiła pod koniec grudnia 2020 roku 6,2%.

Wykres 12. Zmiany w wysokości stopy rejestrowanego bezrobocia w latach 2017–2020 dla Polski, województwa świętokrzyskiego i Kielc

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach

W grudniu 2020 roku ogółem zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Kielcach (MUP) było 6 092 osoby, w tym 2 804 kobiety. Na koniec grudnia 2020 roku zarejestrowało się w MUP 567 osób, a wyrejestrowanych zostało 703 (363 kobiety) – głównie ze względu na podjęcie nowego zatrudnienia (537 osób). Na koniec grudnia 2020 roku w MUP zarejestrowanych było

114 osób poszukujących pracy, w tym 35 kobiet. To grupa osób, które nie spełniają ustawowych wymogów, by zarejestrować się jako bezrobotne, natomiast są zainteresowane wsparciem urzędu pracy w zakresie m.in. rekrutacji, szkoleń, dofinansowania do studiów podyplomowych, a w przypadku osób niepełnosprawnych również staży finansowanych przez programy PFRON. Ze wspomnianej grupy aż 72 osoby miały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (w tym 23 kobiety). Daje to łączną liczbę 582 osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i poszukujących pracy, zarejestrowanych w MUP.

Tabela 33. Liczba osób zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Kielcach jako bezrobotne w latach 2017–2020

Wskaźniki	grudzień 2017	grudzień 2018	grudzień 2019	grudzień 2020
zarejestrowanych ogółem	6 349	6 024	5 356	6 092
w tym kobiet	3 022	2 869	2 527	2 804

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach

Zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach w rynku pracy w Polsce za znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy uznaje się następujące osoby:

- bezrobotne do 30. roku życia,
- bezrobotne długotrwale (to znaczy takie, które w ciągu minionych dwóch lat znajdowały się w ewidencji urzędu pracy przez co najmniej 12 miesięcy),
- bezrobotne powyżej 50. roku życia,
- bezrobotne korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej,
- bezrobotne posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia,
- bezrobotne niepełnosprawne,
- poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunom osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

W innym miejscu ustawodawca zwrócił ponadto uwagę na osoby:

- do 25. roku życia,
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.

Najliczniejszą grupę osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, które stanowiły ponad połowę wszystkich zarejestrowanych – 3 346, w tym 1 558 kobiet. Osób młodych do 30. roku życia było 1 071. Z tego grona 395 osób nie ukończyło jeszcze 25 lat. Co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia wychowywało 911 osób. W tej grupie dominują od lat kobiety, których było 802. Mężczyźni przeważali natomiast w kategorii osób, które ukończyły

już 50. rok życia – było ich 1 267 na 1 789 wszystkich. Na koniec grudnia 2020 roku w rejestrach MUP znajdowało się również 510 osób niepełnosprawnych.

Tabela 34. Bezrobotni wg wieku zarejestrowani w MUP w latach 2017–2020

Przedziały wiekowe	2017		2018		2019		2020	
18 – 24	407	6,41%	414	6,87%	349	6,52%	395	6,48%
25 – 34	1 711	26,95%	1 635	27,14%	1 347	25,15%	1 517	24,90%
35 – 44	1 618	25,48%	1 562	25,93%	1 457	27,20%	1 685	27,66%
45 – 54	1 270	20,00%	1 162	19,29%	1 093	20,41%	1 297	21,29%
55 – 59	897	14,13%	816	13,55%	680	12,70%	705	11,57%
60<	446	7,02%	435	7,22%	430	8,03%	493	8,09%
Razem	6 349		6 024		5 356		6 092	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście Kielce za lata 2017,2018,2019 i 2020

Tendencja spadkowa widoczna jest we wszystkich przedziałach wiekowych, jednak jest to wypadkowa mniejszej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Natomiast udział procentowy poszczególnych grup wiekowych utrzymał się na podobnym poziomie w analizowanym okresie. Na koniec grudnia 2017 roku największą liczbę osób bezrobotnych odnotowano w przedziałach wiekowych 25–34 lata oraz 35–44 lata, było to odpowiednio 1 711 (26,95%) i 1 618 osób (25,48%). W analogicznym okresie 2020 roku osoby bezrobotne w tych przedziałach wiekowych również stanowiły największy odsetek zarejestrowanych bezrobotnych, jednak było ich znacznie mniej – odpowiednio 1 517 (24,90%) i 1 685 osoby (27,66%).

Analizując poziom wykształcenia wśród osób bezrobotnych w 2020 roku zauważa się, że najwięcej zarejestrowanych osób posiadało wykształcenie wyższe, policealne i średnie zawodowe, najmniej natomiast średnie ogólnokształcące. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela 35.

Tabela 35. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia zarejestrowani w MUP w latach 2015–2019

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020
Wyższe	1 770	1 733	1 568	1 707
Policealne i średnie zawodowe	1 482	1 371	1 267	1 462
Średnie ogólnokształcące	672	632	607	733
Zasadnicze zawodowe	1 300	1 241	1 038	1 188
Gimnazjalne i poniżej	1 125	1 047	876	1 002

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w mieście Kielce za lata 2017,2018,2019 i 2020

Zjawisko bezrobocia jest zjawiskiem społecznym, ale przyczyny są zawsze indywidualne. Według opracowania Departamentu Rynku Pracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy od zarejestrowania się oraz

długotrwale bezrobotni w 2018 roku”¹⁶ duże znaczenie mają: poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania, staż pracy, wiek i płeć. Mężczyźni szukali pracy średnio przez 11,2 miesiąca, a kobiety 13,6 miesiąca. Osoby z wykształceniem wyższym zdobywały nowe zatrudnienie w 10,7 miesiąca, a te z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w 13,7 miesiąca. Osoby młode, które nie ukończyły jeszcze 24 lat pozostawały w ewidencjach urzędów przez średnio przez 7,6 miesiąca. Najdłużej pracy szukali natomiast bezrobotni, którzy przekroczyli już 60 lat, było to około 16,5 miesiąca. Mieszkańcy miast poszukiwali pracy krócej niż mieszkańcy wsi, trwało to odpowiednio: 12,3 i 12,9 miesiąca. Problemy z wejściem na rynek pracy miały też osoby, które nie miały stażu pracy. Zajmowało im to średnio 14,6 miesiąca.

VI.2. Prognoza zmian

Praca 4.0 – wyzwanie najbliższej przyszłości

Wyzwaniem najbliższej przyszłości dla rynku pracy jest Przemysł 4.0 i ściśle z nim związana prognoza Praca 4.0. Postępujące i prognozowane zmiany będą mieć oczywisty wpływ na bezrobocie i aktywizację zawodową. Podstawowym dokumentem Przemysłu 4.0 jest obecnie wizja na rok 2030 („2030 Vision for Industrie 4.0”¹⁷). Stwierdzono w nim m.in., że dotychczasowe sztywne formuły ulegają wypaleniu. Świat stanie się wkrótce bardziej elastyczny, m.in. dzięki otwartemu dostępowi do ekosystemów informatycznych, a zatem również ogromnej liczby danych, pozwalających na stawianie trafniejszych prognoz. Znaczenie będą zyskiwać inne formy biznesu.

Pojęcie Praca 4.0, zgodnie z dokumentem „White paper. Work 4.0”¹⁸, ma fundamentalne znaczenie dla rozwiązań administracyjnych i prawnych (w tym dla inicjatyw ustawodawczych). W części głównej autorzy zwrócili uwagę na najważniejsze czynniki, które będą wpływać na zmiany w tym zakresie tj. dalszą cyfryzację, globalizację, zmiany demograficzne i ich wpływ na rynek i zmiany kulturowe. W przywołanym dokumencie skupiono się na przemyśle. Uwzględniono w tym kontekście na przykład rozwój komunikacji: człowiek – maszyna, ale również znaczenie czasu pracy, który powinien w nieodległej przyszłości być bardziej zadaniowy, czyli elastyczny, ale w swej elastyczności precyzyjnie określony. Podkreślono znaczenie miejsca, z którego świadczona jest praca, czyli zadania, które już dziś można wykonywać zdalnie. Zaznaczono, że powyższe wyzwania zmuszą firmy do zmiany struktur organizacyjnych, gdyż obecna formuła przestanie być efektywna. Nie będzie więc pozwalać na utrzymanie przewagi konkurencyjnej. Zwrócono też uwagę na współdziałanie biznesu ze społecznością lokalną.

¹⁶Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy od zarejestrowania się oraz długotrwale bezrobotni w 2018 roku, <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/publikacje>, data dostępu 22.04.2021 r.

¹⁷2030 Vision for Industrie. Shaping Digital Ecosystems Globally, Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, Berlin 2019, s. 4.

¹⁸ White Paper. Work 4.0, Federal Ministry of Labour And Social Affairs, Rostock 2017.

Efekty prac partnerstwa Jobs and Skills In The Local Economy Agendy Miejskiej Unii Europejskiej

„Pakt Amsterdamski” z 30 maja 2016 roku zaprezentował nowe podejście do polityki miejskiej Unii Europejskiej, planując dostosowanie strategii kontynentalnych do rzeczywistych potrzeb miast. Stanowił on zachętę do dyskusji, której fundamentem było założenie, że ośrodki zurbanizowane szybciej zrozumieją swoje problemy i osiągną porozumienie w dziedzinie ich rozwiązania, niż uczynią to rządy państw wspólnoty. Autorzy dokumentu na podstawie zgromadzonych danych ustalili, że przyszłość Unii to przede wszystkim przyszłość miast, w których w 2014 roku (oparto się o dane dla tego właśnie roku) mieszkało 70% mieszkańców i gdzie wytwarzano 85% PKB, a celem nadrzędnym działania jest stworzenie nowej idei miejskości, jako żywej i ściśle ze sobą współpracującej dla ogólnego dobra wspólnoty. Na mocy „Paktu Amsterdamskiego” powstało początkowo dwanaście partnerstw odpowiedzialnych za kluczowe kwestie, takie jak mieszkalnictwo, przeciwdziałanie ubóstwu, polityka migracyjna, jakość powietrza, cyfryzacja i praca oraz umiejętności w gospodarce lokalnej

VI.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym

VI.3.1. Programy i dokumenty unijne

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020”

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Europejska Strategia Zatrudnienia. W kierunku poprawy sytuacji pod względem zatrudnienia w Europie

Obecnie jest częścią strategii na rzecz wzrostu gospodarczego „Europa 2020” a jej wdrażanie odbywa się w ramach europejskiego semestru – corocznego procesu ścisłej koordynacji polityki państw członkowskich przy współudziale instytucji europejskich. Wdrażanie europejskiej strategii zatrudnienia obejmuje następujące cztery etapy europejskiego semestru:

- wytyczne dotyczące zatrudnienia,
- wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu,
- krajowe programy reform,
- w oparciu o ocenę przedstawioną w krajowych programach reform Komisja publikuje szereg sprawozdań krajowych, w których analizowana jest polityka gospodarcza państw członkowskich, a następnie wydaje zalecenia dla poszczególnych krajów.

VI.3.2. Programy i dokumenty krajowe

Krajowy Program Reform Europa 2020 (KPR)

KPR to główne narzędzie służące realizacji strategii „Europa 2020” na szczeblu państw UE. Zgodnie z założeniami Semestru Europejskiego, KPR są co roku aktualizowane i w kwietniu przekazywane do Komisji Europejskiej (KE) razem z aktualizacją Programów Stabilności lub Programów Konwergencji.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategii przyświeca cel, aby Polska była krajem, w którym wysoki poziom zatrudnienia przekłada się na wysoką jakość życia nie tylko osób pracujących, ale również tych, które dopiero rozpoczynają swoje życie zawodowe, uczą się, studiują, oraz tych, które okres aktywności zawodowej (ale nie społecznej) mają już za sobą. Polska ma być krajem, w którym rozwinętemu rynkowi pracy towarzyszy nowoczesny system opieki zdrowotnej i system edukacyjny zapewniający kwalifikacje wysokiej jakości i przygotowanie do samodzielnego i satysfakcjonującego dorosłego życia.

Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia

Przyjmowany co roku zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

VI.3.3. Programy i dokumenty regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (SRWŚ 2030+)

SRWŚ 2030+ stanowi odpowiedź władz regionu na nowe uwarunkowania oraz globalne i wewnętrzne wyzwania stojące przed województwem świętokrzyskim. Przedstawia spójny plan działania w perspektywie najbliższych dziesięciu lat oraz propozycję współpracy skierowaną do wszystkich podmiotów zainteresowanych rozwijaniem potencjału społeczno-gospodarczego regionu świętokrzyskiego.

VI.3.4. Programy i dokumenty lokalne

Programu wspierania tworzenia miejsc pracy w Kielcach

Celem głównym programu jest wspieranie tworzenia miejsc pracy oraz tworzenie przyjaznych warunków rozwoju pracodawców i pracowników.

W czasie realizacji programu bezrobocie w stolicy województwa świętokrzyskiego spadło z 6,1% w styczniu 2018 roku, gdy zarejestrowanych jako bezrobotne w MUP było 6 750 osób (w tym 3 179 kobiet) do 5,6% w grudniu 2020 roku, gdy zarejestrowanych było 6 092 osoby (2 804 kobiety).

Analiza i diagnoza stanu zastanego dla Miasta Kielce w związku z pracami nad stworzeniem „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W Kierunku Smart City
Rekomendacje dla Miasta Kielce na potrzeby przyszłej „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W kierunku Smart City”

Strategia będzie kompleksową odpowiedzią na najnowsze trendy gospodarcze i potrzeby mieszkańców Kielc. „Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2030+ w kierunku Smart City” w dużej mierze skupia się na opracowaniu dla Kielc podejścia do modelu Smart City. Nieustannie pojawiające się innowacje technologiczne otwierają niespotykane dotąd możliwości zwiększenia komfortu życia mieszkańców „inteligentnych miast”. W znacznym stopniu wpływają one również na konkurencyjność danego obszaru na poziomie krajowym, a tym samym są niezbędne do konkurowania na arenie międzynarodowej.

VI.4. Infrastruktura

Aktualna infrastruktura funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej jest corocznie publikowane w ocenie zasobów pomocy społecznych.

Miejski Urząd Pracy (MUP), ul. Szymanowskiego 6

Klub Integracji Społecznej

- ul. Sienkiewicza 34 – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
- ul. Wesoła 54 – Caritas Diecezji Kieleckiej
- ul. Targowa 18 pokój 916 – Fundacja *Pestka*
- ul. Kołłątaja 4 – Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*
- ul. Jagiellońska 42A – Świętokrzyski Klub Abstynenta *Raj*

Centrum Integracji Społecznej (CIS), ul. Wesoła 54 – Caritas Diecezji Kieleckiej

Zakład Aktywności Zawodowej

- ul. Wesoła 52a – Caritas Diecezji Kieleckiej
- ul. Karczówkowska 36 – Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*
- ul. Pietraszki 15 – Fundacja *Gramy z Tobą*

VI.5. Sposób finansowania

Podstawowymi źródłami finansowania celu strategicznego: Tworzenia warunków sprzyjających aktywności zawodowej i podejmowaniu zatrudnienia pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta;
- budżetu państwa jako dotacja na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- środków unijnych;

- Fundusz Pracy;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- innych dotacji, grantów i programów.

Szczegółowe określenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań utrudnia wieloletni okres obowiązywania dokumentu.

VI.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów

1. Uchwała nr LI/1144/2018 Rady Miasta Kielce z 17 stycznia 2018 r. w sprawie zatwierdzenia do realizacji programu wspierania tworzenia miejsc pracy w Kielcach;
2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 ze zm.) wraz z aktami wykonawczymi, w szczególności z następującymi rozporządzeniami:
 - Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 kwietnia 2020 r. w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 667);
 - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobu prowadzenia usług rynku pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 667);
 - Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1380);
 - Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 września 2018 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, utworzenie stanowiska pracy oraz na finansowanie kosztów wynagrodzenia skierowanej osoby w spółdzielni socjalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1859);
 - Rozporządzenie Ministra Pracy w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r. poz. 497);
 - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r. nr 142 poz. 1160);
 - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 864);
 - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie programów specjalnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 638),
 - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie przyznawania środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 117),
 - Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie organizowania prac społecznie użytecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2447),

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu przyznawania zasiłku dla bezrobotnych, stypendium i dodatku aktywizacyjnego (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1189);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 472);
- 3. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 z późn. zm.);
- 4. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 226).

VII. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

VII.1. Diagnoza

Pośród różnych problemów życia społecznego nadużywanie alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz tzw. uzależnienia behawioralne (internet, uzależnienie od urządzeń ekranowych, hazard) wyraźnie wybijają się na jedno z pierwszych miejsc zarówno co do rozpowszechnienia, jak i negatywnych skutków. Zjawisko to związane jest z pogarszającym się stanem zdrowia ludności, zachwianiem poczucia bezpieczeństwa społecznego i rozległymi kosztami finansowymi. Uzależnienia prowadzą do rozpadu więzi rodzinnych i społecznych, pogłębiają ubóstwo i bezrobocie, u dzieci i młodzieży zaburzają proces socjalizacji.

Liczba osób uzależnionych czy nadużywających alkoholu lub innych środków psychoaktywnych w Polsce obejmuje około 15% dorosłej populacji. Przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w latach 2010–2011 badanie pn. „Kondycja Psychiczna Mieszkańców Polski”¹⁹, było pierwszym w Polsce badaniem epidemiologicznym zaburzeń psychicznych, w którym brało udział ponad 10 tysięcy respondentów w próbie losowej osób w wieku 18–64 lata. Według badania do najczęstszych zaburzeń psychicznych występujących w polskim społeczeństwie należą zaburzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych. Nadużywanie alkoholu stwierdzono u 10,9% dorosłych Polaków tj. 2,5 miliona osób, a uzależnienie potwierdzono u blisko 600 tys., tj. 2,2% populacji w wieku produkcyjnym. Liczbę członków rodzin, która dotknięta jest konsekwencjami uzależnienia i nadużywania alkoholu bliskich, szacuje się na ok. 3 miliony. Badanie wykazało, że nadużywanie substancji psychoaktywnych (poza alkoholem i nikotyną) potwierdzono u 1,3% dorosłych osób w Polsce tj. ok. 500 tys. Natomiast uzależnienie od tych substancji stwierdzono u 0,2% badanej populacji, czyli u prawie 77 tys. osób.

W 2019 roku w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD)²⁰ przeprowadzono badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15–16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17–18 lat). Najważniejszym celem badania był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Z raportu wynika, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród polskiej młodzieży. Odsetek uczniów, która chociaż raz w ciągu całego swojego życia piła alkohol wynosi 80,0% z młodszej grupy i 92,8% ze starszej grupy. Niestety nadal utrzymuje się duży procent badanych, który przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości (11,3% uczniów klas gimnazjalnych i 18,8% uczniów klas ponadgimnazjalnych). Palenie tytoniu

¹⁹J. Moskalewicz, A. Kiejna, B. Wojtyniak, Kondycja Psychiczna Mieszkańców Polski. Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska”, Warszawa 2012.

²⁰ESPAD Reportv2019. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, Luksemburg 2020.

jest zachowaniem mniej powszechnym. Choć raz w życiu paliło 49,9% piętnasto-szesnastolatków i 65,5% siedemnasto-osiemnastolatków. Ostatnie badania wykazały, że tak jak w 2015 roku, palenie tytoniu jest podobnie rozpowszechnione wśród dziewcząt, jak wśród chłopców. Podobną tendencję możemy zauważyć przy piciu napojów alkoholowych, które tylko nieznacznie bardziej rozpowszechnione jest wśród chłopców, niż wśród dziewcząt. Substancje nielegalne należą do używek, po które młodzież sięga rzadziej. Uczniowie, którzy mają za sobą takie doświadczenia, eksperymentowali przede wszystkim z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Nowe substancje psychoaktywne, czyli tzw. „dopłacz” są najmniej „popularną” używką. Do ich zażywania przyznało się 5,2% gimnazjalistów oraz 5,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wyniki badania z 2019 roku pozwoliły zauważyć trend spadkowy w zakresie picia napojów alkoholowych, palenia tytoniu czy zażywania „dopłaczy”. Po raz pierwszy w 2019 roku wskaźniki używania przetworów z konopi spadły w porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w ubiegłych latach²¹.

Zamieszczone w „Raporcie diagnostycznym stanu problemów społecznych wynikających z nadużywania alkoholu i środków psychoaktywnych oraz zasobów umożliwiających ich rozwiązanie w Kielcach” dane statystyczne, dotyczące wielkości spożycia i sprzedaży wyrobów alkoholowych w Kielcach w latach 2016–2019 wskazują na znaczny wzrost wartości sprzedanego alkoholu.

Tabela 36. Wartość alkoholu sprzedanego w Kielcach (na podstawie oświadczeń złożonych przez przedsiębiorców) w latach 2016–2019

Rok	do 4,5% (oraz piwo)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	powyżej 18%	Razem
2016	80 337 441,63	24 072 875,28	103 027 752,84	207 438 069,75
2017	79 479 748,55	26 035 638,62	107 998 096,32	213 513 483,49
2018	82 857 772,87	27 587 719,56	111 734 298,61	222 179 791,04
2019	82 824 660,60	29 392 243,65	117 351 422,18	229 568 326,43

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 i 2021

Może to oznaczać, że mieszkańcy Kielc wpisują się w ogólnopolskie i światowe trendy wzrostowe, co można łączyć z rosnącą zamożnością społeczeństwa, ale również łatwym dostępem do alkoholu. Według danych GUS w roku 2019 statystyczny Polak wypił 9,78 litra czystego alkoholu co oznacza, że spożycie w porównaniu do 2018 roku zwiększyło się o 0,23 litra. To największy przyrost od wielu lat. Równie niepokojące są dane z 2020 roku, gdzie według raportu firmy Nielsen Polacy wydali na alkohol 7% więcej niż rok wcześniej. W Kielcach również wzrosła sprzedaż alkoholu, szczególnie napojów zawierających alkohol

²¹Ł. Wieczorek, J. Sierosławski, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Warszawa 2019.

od 4,5% do 18% (o 4%) i powyżej 18% (o 2%). Z badania wynika też, że Polacy spożywają mocniejsze alkohole, co według specjalistów uzależnień może świadczyć o piciu niebezpiecznym, szkodliwym, prowadzącym do uzależnień. Przedstawione dane pozwalają sądzić, że rozmiar problemów z nadużywaniem alkoholu stanowi poważne zagrożenie dla zdrowego funkcjonowania wszystkich mieszkańców miasta. Informacje zawarte w wyżej wymienionym raporcie potwierdzają, że w Kielcach jednym z najpoważniejszych problemów jest alkoholizm oraz picie szkodliwe i ryzykowne wśród mieszkańców. Dotyka on niemal każdą kategorię wiekową i grupę społeczno–zawodową²².

Tabela 37. Liczba osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe na podstawie badań EZOP z 2010 i 2011 roku)

Wskaźniki		W Polsce – 38,0 mln	W Kielcach – 183 tys. mieszkańców
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 760 tys.	ok. 3,7 tys.
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 7,4 tys.
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 7,4 tys.
Osoby pijące szkodliwie	ok. 5–7% populacji	ok. 1,9 – 2,7 mln	ok. 9,2 – 12,8 tys.

Źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

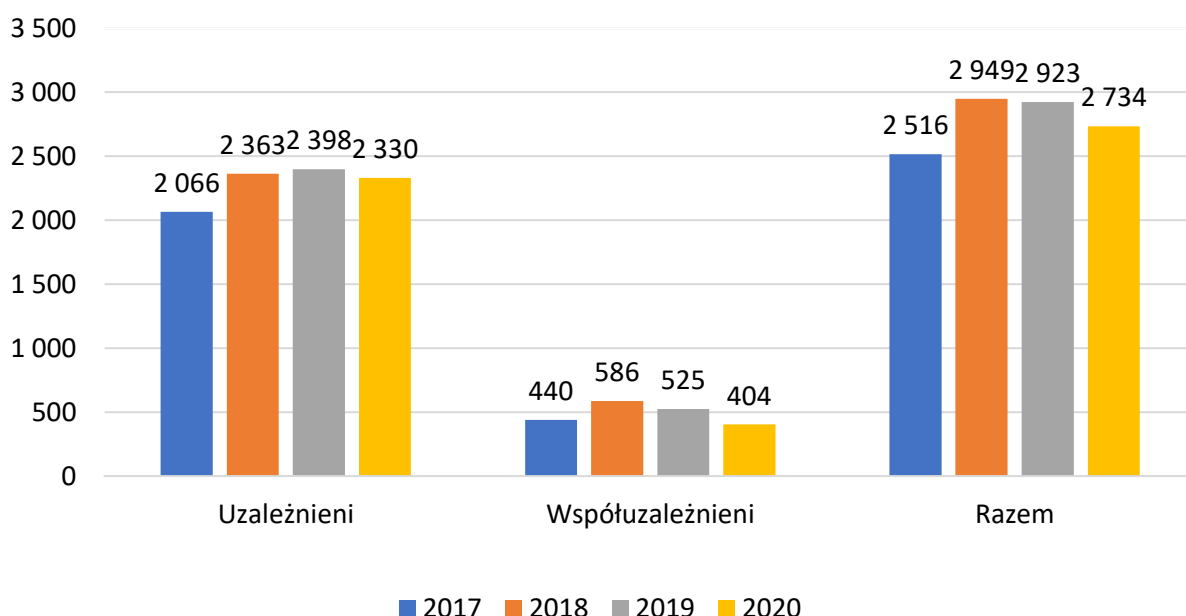
Z oficjalnych danych informujących o zakresie tej problematyki na terenie Polski (pochodzących z ogólnopolskich badań PARPA i Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie) wynika, że w Kielcach występuje około: 3,7 tys. osób uzależnionych od alkoholu (2% populacji); 9,2–12,8 tys. osób pijących szkodliwie (5–7% populacji); ok. 7,4 tys. osób współuzależnionych żyjących z osobą uzależnioną lub nadużywającą alkoholu (4% populacji); 7,4 tys. dzieci żyje w rodzinach, gdzie występuje uzależnienie od alkoholu (4% populacji).

W mieście Kielce objętych leczeniem odwykowym jest około 25–30% osób uzależnionych. W 2020 roku w funkcjonujących trzech ośrodkach leczenia uzależnienia od alkoholu oraz poradniach działających przy Stowarzyszeniu „Nadzieja Rodzinie” oraz „MONAR” z odwykowej terapii ambulatoryjnej korzystało 2 330 osób, zaś z terapii dla osób współuzależnionych 404. Nadal utrzymuje się wysoki odsetek kobiet (ponad 20%), które podejmują terapię odwykową. Dostęp do leczenia ambulatoryjnego jest dobry, wyraźnie ograniczone jest natomiast leczenie stacjonarne osób objętych nakazem sądowym. Oczekiwanie na przyjęcie do szpitala w Morawicy waha się pomiędzy 1–1,5 rokiem (nie dotyczy to osób zgłaszających się dobrowolnie). Według danych ze Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki i Edukacji, Ośrodków Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia,

²²Załącznik do uchwały nr XXXVIII/745/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 7 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 r.

Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach z różnorodnej pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym oraz innymi dysfunkcjami, korzysta prawie 4 000 osób tj. około 20 – 30% mieszkańców Kielc. Niski procent osób korzystających z pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym wskazuje na konieczność dalszego rozbudowywania oferty pomocowej dla tych osób. Rośnie grupa dorosłych dzieci alkoholików intensywnie szukających pomocy terapeutycznej. Z tego względu należy w większym zakresie wdrożyć w placówkach pomocowych programy krótkoterminowej terapii par z osobą uzależnioną oraz programy pomocowe dla Dorosłych Dzieci Alkoholików oraz osób z doświadczeniem wielorakiej traumy.

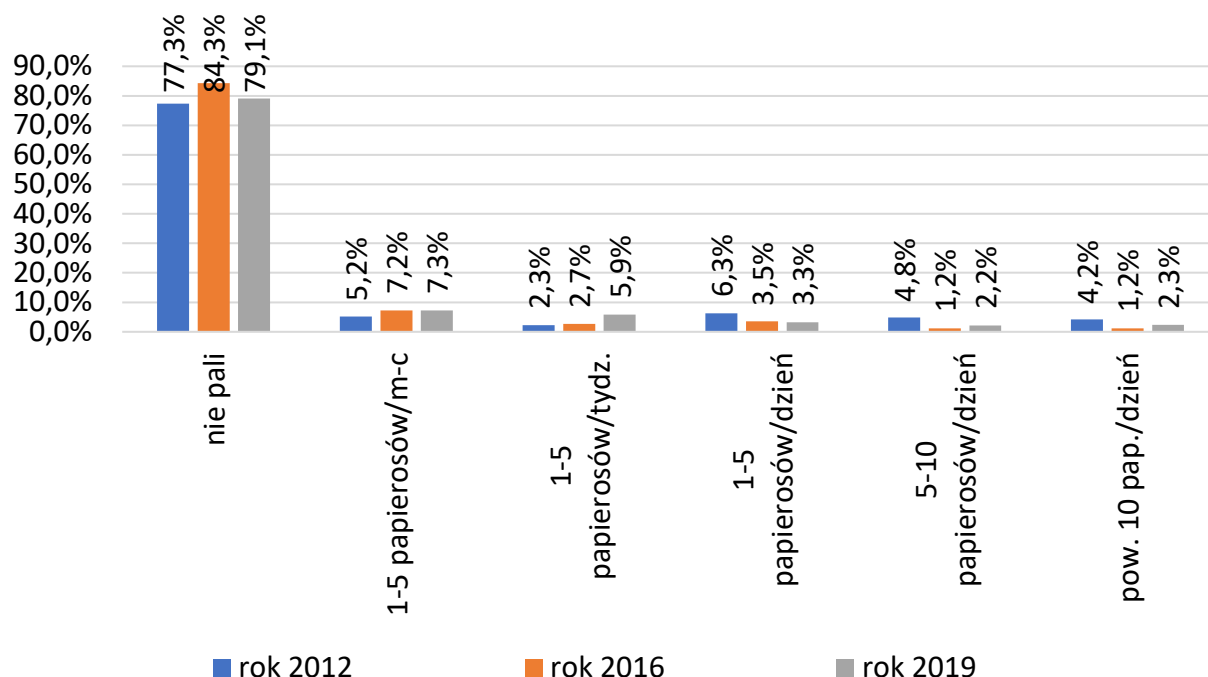
Wykres 13. Liczba pacjentów korzystających z pomocy kieleckich placówek terapeutycznych w latach 2017–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań przesyłanych przez kieleckie ośrodki terapeutyczne

Od 2008 roku na terenie Kielc prowadzone są systematycznie badania porównawcze dotyczące zagrożeń uzależnieniami i przemocą wśród młodzieży szkolnej. W 2019 roku został sporządzony ostatni raport z badań prowadzonych na terenie Kielc, których celem było zarówno oszacowanie zmienności zagrożeń (alkoholizmem, narkomanią i przemocą) wśród młodzieży, jak również zebranie i przeanalizowanie opinii uczniów na temat oddziaływań profilaktycznych. Projekt realizowany był w 2008, 2012, 2016 i 2019 roku i objął łącznie 4 018 uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu miasta Kielce.

Wykres 14. Częstość sięgania po papierosy (i e-papierosy) w latach 2012, 2016 i 2019

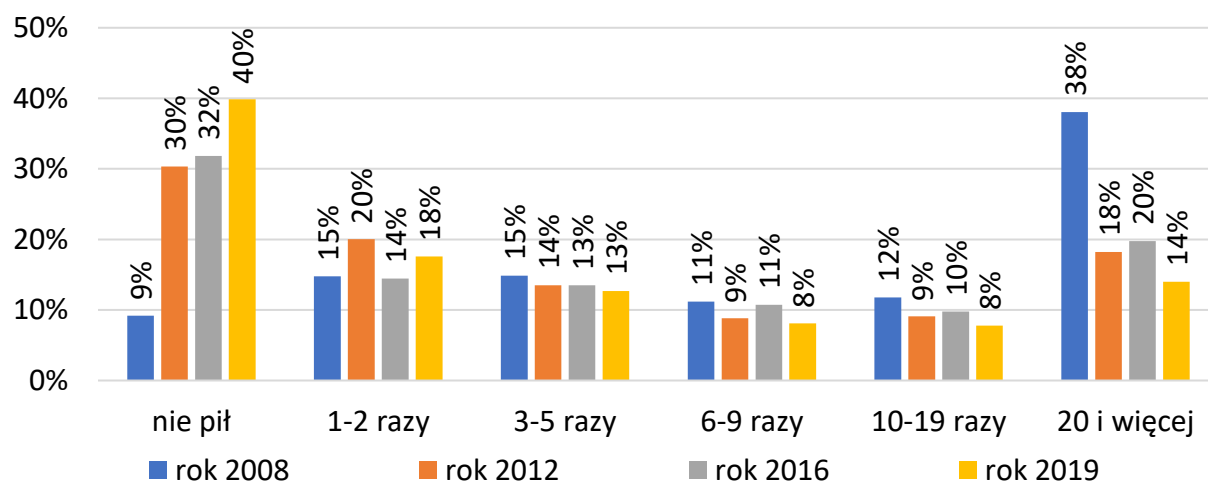

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

Palenie papierosów w latach 2008–2012 wzrastało. W 2016 roku nastąpił jego spadek, w 2019 roku wzrost. Do palenia przyznaje się 21% młodzieży, przy czym odsetek ten jest nieco większy u dziewcząt (23%).

W 2019 roku istotnie wzrosła liczba uczniów, którzy przez cały rok przed badaniem nie mieli kontaktu z alkoholem – z 32% w 2016 roku do 40% w 2019 roku. Brak w tym względzie różnic między chłopcami i dziewczętami. W analizowanym roku około 60% uczniów miało kontakt z alkoholem w ciągu roku przed badaniem.

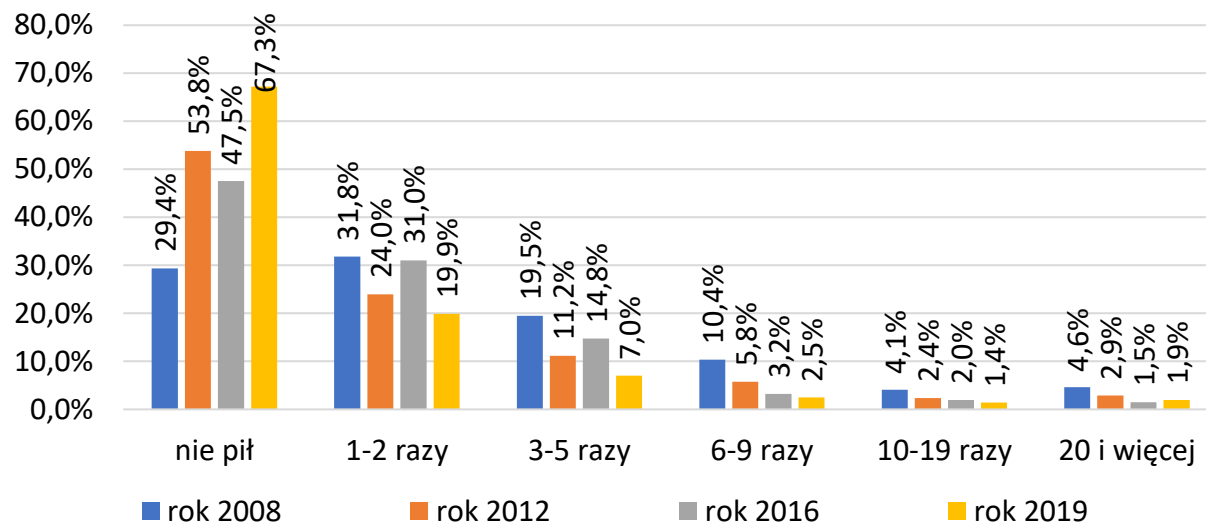
Wykres 15. Spożywanie alkoholu w ciągu ostatniego roku w latach 2008, 2012, 2016 i 2019

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

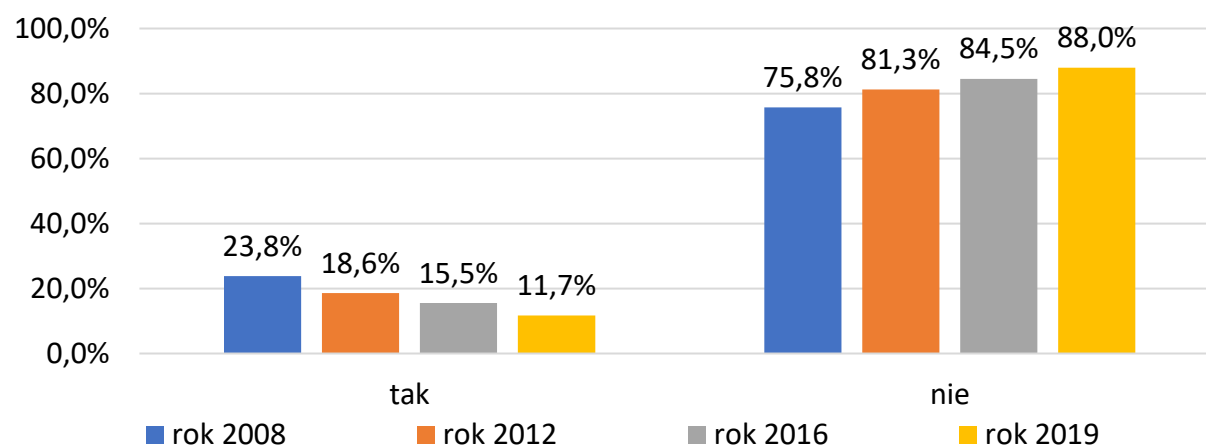
Z 47% do 67% wzrósł też odsetek uczniów nie mających kontaktu z alkoholem w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie. Prawie 13% pije alkohol częściej niż 3 razy w miesiącu. Jest to grupa wysoce zagrożona, przy czym brak tu większych różnic między dziewczętami i chłopcami.

Wykres 16. Spożywanie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca w latach 2008, 2012, 2016 i 2019

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

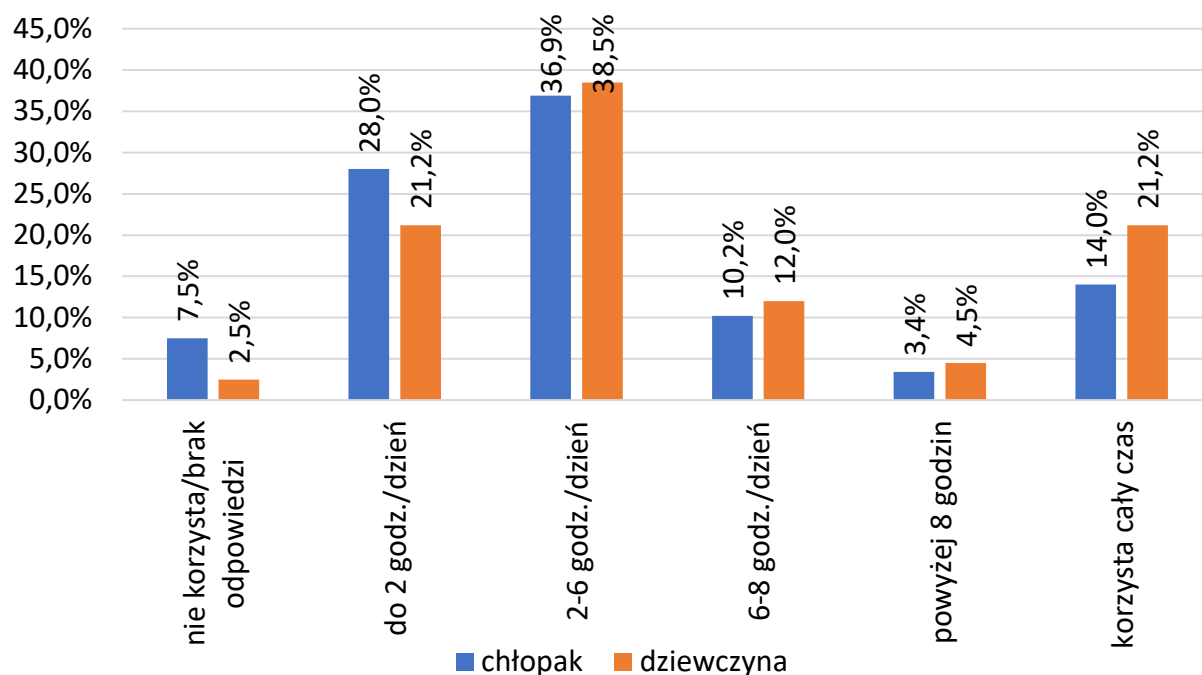
Wykres 17. Kontakt z narkotykami w latach 2008, 2012, 2016 i 2019

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

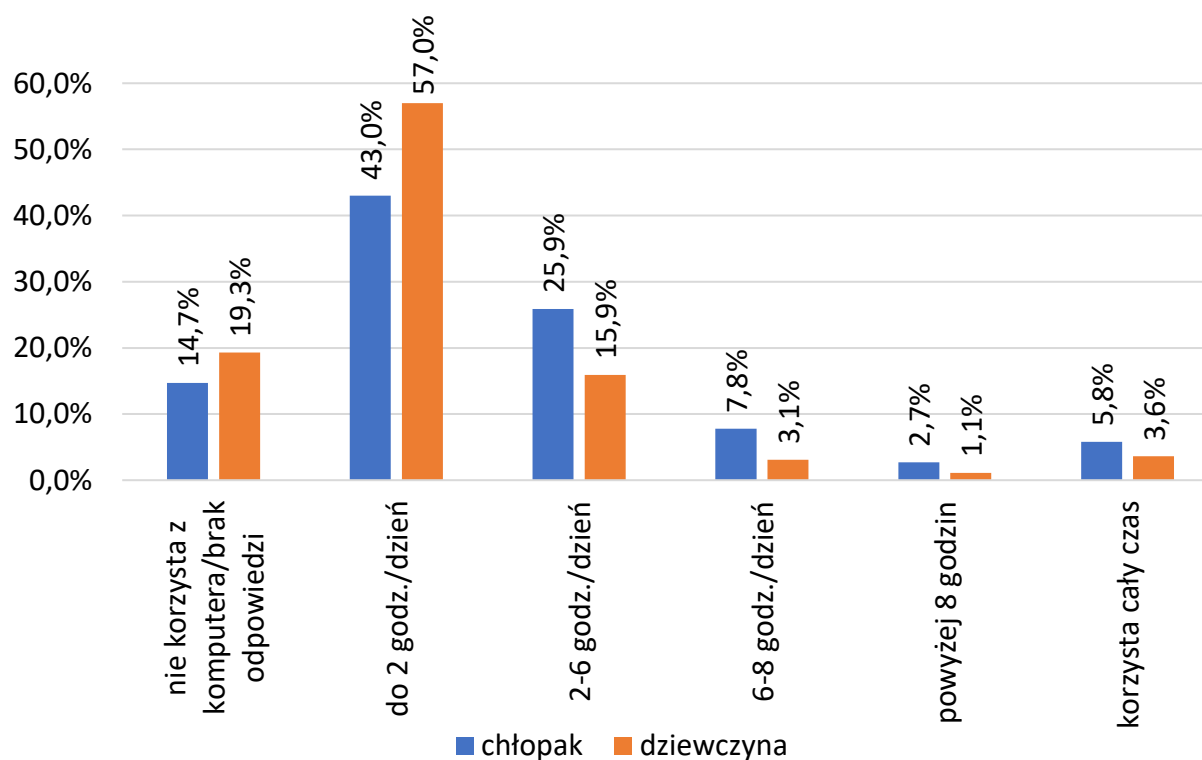
Wzrósł odsetek uczniów, którzy nigdy nie próbowali narkotyków (z 75,8% w 2008 roku do 88% w 2019 roku). Niemniej blisko 12% uczniów przyznaje się do zażycia narkotyku. Różnice między dziewczętami i chłopcami nie są duże. Choć istotnie wzrósł odsetek uczniów nie eksperymentujących z narkotykami, to niepokoi grupa 6% spośród badanej młodzieży, która zażywa przynajmniej 3 razy w roku narkotyk, 1/3 spośród nich (2%) zażywa narkotyk przynajmniej 3 razy w ciągu miesiąca.

Wykres 18. Częstość korzystania z telefonu w ciągu dnia

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

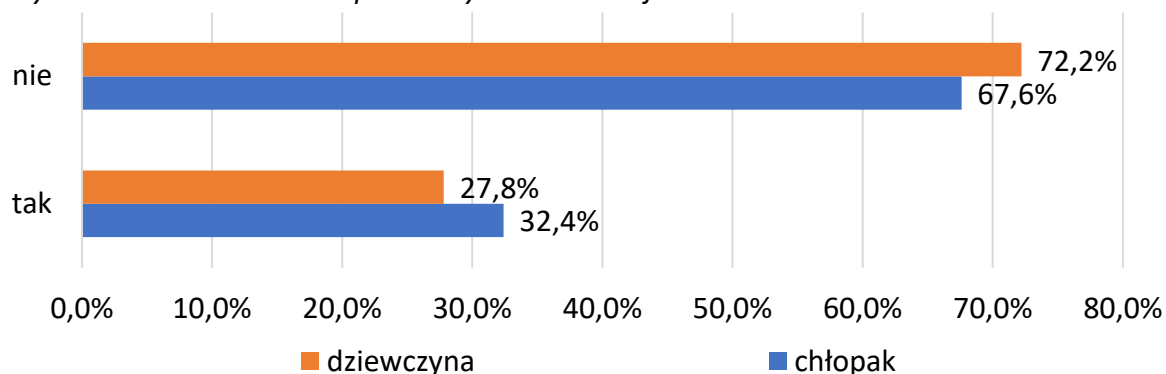
Wykres 19. Częstość korzystania z komputera w ciągu dnia

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

Do nowych zagrożeń możemy zaliczyć zbyt częste korzystanie z telefonu i komputera przez młodzież. Tylko 35% chłopców i 23% dziewcząt korzysta w ciągu dnia sporadycznie z telefonu. Natomiast ponad 25% dziewcząt i 17% chłopców korzysta z telefonu cały czas, czyli nie rozstaje się z nim. Ponad 35% chłopców i 20% dziewcząt nie korzysta codziennie z komputera. Natomiast powyżej 16% chłopców i blisko 8% dziewcząt korzysta z komputera przeciętnie powyżej 6 godzin dziennie.

Wykres 20. Doświadczenie przemocy internetowej

Źródło: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

Niepokoici wysoki odsetek młodzieży, która doświadczyła przemocy internetowej: 32,4% chłopców i 27,8% dziewcząt. Wśród form przemocy i agresji dominują złośliwe komentarze, wulgaryzmy i obraźliwe memy. Specyfiką spotykaną u dziewcząt jest buntowanie kolegów i koleżanek przeciwko nim i ujawnianie intymnych informacji, u chłopców zaś wulgaryzmy. Jednym z głównych problemów w Kielcach są: duża liczba osób pijących szkodliwie i uzależnionych od alkoholu, w tym zauważalne przede wszystkim wśród mężczyzn uzależnienia mieszane (alkohol i substancje psychoaktywne), w wyniku których występuje coraz więcej przypadków osób z tzw. podwójną diagnozą (uzależnienie i zaburzenia psychiczne); obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej; łatwa dostępność substancji psychoaktywnych wśród młodzieży, szczególnie napojów alkoholowych czy tzw. „dopalaczy” oraz przemoc w rodzinach jako skutek nadużywania alkoholu. Problemy związane z uzależnieniami negatywnie wpływają na stan zdrowia, życie rodzinne, zawodowe, społeczne i moralne mieszkańców.

Niezwykle ważne jest zatem prowadzenie działań mających na celu profilaktykę oraz ograniczanie negatywnych następstw nadużywania alkoholu i używania substancji psychoaktywnych. Takie inicjatywy wdrażane są w Kielcach w ramach uchwalanego corocznie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Skuteczność oddziaływań profilaktycznych wobec osób zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin zapewniają realizatorzy zadań wynikających z Programu. Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy w szczególności realizowanie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych.

Tabela 38. Efekty oddziaływań prac Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017–2020

Efekt oddziaływań	2017		2018		2019		2020	
	N	%	N	%	N	%	N	%
leczenie ambulatoryjne	325	35%	265	30%	275	33%	193	27%
leczenie stacjonarne	16	2%	19	2%	6	1%	10	1%
sprawy skierowane do Sądu	344	37%	339	39%	277	33%	241	33%
nie stwierdzono uzależnienia	41	5%	61	7%	73	9%	54	7%
postępowanie zakończone	195	21%	188	22%	202	24%	229	32%
Razem wniosków rozpatrzonych	921	100%	872	100%	833	100%	727	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Ewaluacja dotycząca skuteczności zastosowania procedury administracyjnego przymusu leczenia odwykowego w Kielcach wskazuje na to, że około 60-67% osób, wobec których wpłynęły wnioski podejmuje współpracę z komisją. Deklaracje o dobrowolnym podjęciu leczenia odwykowego zarówno na poziomie ambulatoryjnym, jak i stacjonarnym bez nakazu sądowego podejmuje 28–37% osób zgłoszonych do komisji, w tym leczenie ambulatoryjne 27% do 35% a stacjonarne od 1% do 2%. Pozostałe 33–39% spraw, przekazywanych jest do Sądu Rejonowego w Kielcach, ponieważ osoby zgłoszone do komisji nie wyraziły woli współpracy. W przypadku ponad 20% sprawy są kończone ze względu na poprawę sytuacji osób uzależnionych (m.in. utrzymanie długotrwałej abstynencji).

Do pozostałych zadań Komisji należy opiniowanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na podstawie upoważnienia Prezydenta Miasta Kielce, inicjowanie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu tych problemów.

W ramach realizacji zadań gminy, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o pożytku publicznym i wolontariacie, z Urzędem Miasta Kielce współpracuje wiele organizacji pozarządowych. Realizują one w ramach zadania publicznego zleconego przez Kielce, różnorodne formy programów i warsztatów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Celem ich jest propagowanie zdrowego stylu życia poprzez aktywizujące formy wypoczynku jako alternatywa wobec substancji psychoaktywnych, alkoholu, nikotyny i narkotyków. Zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym mają edukacyjny i informacyjny charakter działalności organizacji pozarządowych oraz profilaktyczny aspekt podjętego problemu społecznego. Dzięki temu niwelowane są negatywne skutki psychologiczne oraz społeczne dysfunkcji wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. W ramach swej działalności stowarzyszenia organizują wiele akcji społecznych, co wspomaga rozwój psychoedukacyjny oraz kształtuje pozytywną wizję świata.

Tabela 39. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadanie publiczne zlecone przez Kielce w latach 2017–2020

Przeciwdziałanie alkoholizmowi				
Nazwa	2017	2018	2019	2020
Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi	63	43	34	41
Wysokość środków finansowych	617 000	400 000	319 500	506 000
Liczba osób, które były beneficjentami	3 801	2 389	1 205	2 194
Przeciwdziałanie narkomanii				
Nazwa	2017	2018	2019	2020
Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi	10	9	7	5
Wysokość środków finansowych	100 000	85 000	54 000	50 000
Liczba osób, które były beneficjentami	2 825	1 461	1 583	203

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym

VII.2. Prognoza zmian

W ostatnim czasie odnotowuje się wysoki przyrost konsumpcji szczególnie mocnych alkoholi, co może świadczyć o piciu niebezpiecznym, szkodliwym prowadzącym do uzależnień, a co za tym idzie – zwiększeniem liczby osób potrzebujących pomocy terapeutycznej. Wskazuje to na konieczność zwiększenia dostępności do terapii dla osób uzależnionych, jak i ich rodzin. Konieczne jest udoskonalanie terapii zdalnej poprzez komunikatory i platformy internetowe. Kolejnym ważnym celem strategicznym związanym z rozwiązywaniem problemów społecznych wśród mieszkańców Kielc jest opracowanie programów profilaktycznych i interwencyjnych wobec osób pijących w sposób szkodliwy i niebezpieczny, aby uchronić ich przed następstwem uzależnienia oraz chorób odalkoholowych, co może doprowadzić do pogorszenia się stanu zdrowia mieszkańców naszego miasta i zahamowaniem długości życia. Obok realizacji profilaktyki koniecznym jest dotarcie do jak największej liczby kielczan z informacją o instytucjach świadczących pomoc osobom, które borykają się z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych, ale także uzależnieniami behawioralnymi, tak silnie narastającymi w czasie kryzysu. Pomocne w tym będą kampanie społeczne i informacyjne.

Ilość czasu spędzanego przez dzieci i młodzież przed komputerem, urządzeniami ekranowymi, w sieci znacznie wzrosła ze względu na naukę realizowaną w trybie on-line. Młodzi ludzie zmuszeni zostali do ograniczenia kontaktów rówieśniczych do minimum, kontaktów tak ważnych w okresie dorastania. Kondycja psychiczna nastolatków jest mocno nadwyrężona, coraz więcej rodziców zgłasza duże problemy w kontakcie z dzieckiem, ogromną ilość czasu spędzanego przez młodych ludzi w sieci w grach, na portalach społecznościowych oraz oglądaniu filmów i filmików. Młodzi ludzie są coraz bardziej wystawieni na negatywny wpływ patotreści, działań patostreamerów, mowy nienawiści, uzależnień od gier i hazardu on-line, treści pornograficznych. Pozostawanie młodzieży w domach nie chroni przed wpływem

substancji psychoaktywnych, także tych syntetycznych. Badania ESPAD opublikowane w 2020 roku pokrywają się z badaniami realizowanymi przez Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach (od 2008 roku i wynikami opublikowanymi pod koniec 2019 roku) – obserwuje się ogólny spadek liczby osób sięgających po narkotyki, także młodzież z Kielc nieco rzadziej sięga po narkotyki, ale częściej robi to w sposób ryzykowny. Na ową sytuację może mieć wpływ duża ilość nowych syntetycznych substancji, jeszcze bardziej szkodliwych niż dotychczasowe narkotyki. Trend spadkowy w mniejszym stopniu dotyczy dziewcząt przez co, doganiają chłopców w podejmowaniu zachowań ryzykownych. Zmiany dotyczą również sięgania po wyroby tytoniowe. Te są coraz częściej wypierane przez e-papierosy. Im młodsza grupa użytkowników wyrobów nikotynowych tym częściej wybór pada na e-papierosy. Długofalowe szkody dla młodych ludzi wywołane pandemią COVID-19 są trudne do przewidzenia i oszacowania, ale sygnały które docierają do specjalistów pozwalają już na pewne wnioski odnośnie rekomendowanych form oddziaływań, takich jak rozszerzenie działań profilaktycznych (profilaktyki uniwersalnej i selektywnej) zarówno poprzez prowadzenie programów profilaktycznych m.in.: w szkołach, świetlicach środowiskowych jak i realizowanych w sieci poprzez tworzenie dedykowanych stron internetowych, a także prowadzenie działań profilaktycznych z użyciem mediów społecznościowych. Programy profilaktyczne oprócz stricte antyalkoholowych i antynarkotykowych powinny w swych celach uwzględnić ponowną integrację uczniów i wzmacnianie ogólnie rozumianej dobrej kondycji psychicznej. Ważnym jest aby zarówno wśród najmłodszych mieszkańców, jak i osób dorosłych przeprowadzać kampanie społeczne promujące budowanie dobrych relacji w życiu codziennym oraz w sieci, poszerzających wiedzę na temat uzależnień behawioralnych, tj. fonoholizm, siecioholizm, zakupoholizm, uzależnienie od portali społecznościowych, gier cyfrowych, hazardu on-line, pornografii, zaburzeń odżywiania oraz uzależnień od substancji psychoaktywnych ze szczególnym uwzględnieniem nowych substancji syntetycznych, e-papierosów oraz zjawiskiem „kinderćpania” – używania przez młodsze grupy wiekowe do odurzania się rzeczy dostępnych w gospodarstwie domowym. Należy zwiększyć dostępność dzieci, młodzieży i rodziców do fachowej pomocy i wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i uzależnień poprzez poszerzanie odpowiednio przygotowanej kadry do prowadzenia psychoterapii oraz interwencji. Szczególnie ważne jest promowanie działań prozdrowotnych i sportowych wśród dzieci i młodzieży.

VII.3. Programy i dokumenty funkcjonujące w obszarze tematycznym

VII.3.1. Programy i dokumenty unijne

Raporty Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii

Corocznie Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii przygotowuje roczny raport dotyczący problemu narkotyków i narkomanii. Raport przedstawia informacje na temat europejskiej sceny narkotykowej oraz działania podejmowane w celu ograniczenia skali zjawiska.

VII.3.2. Programy i dokumenty krajowe

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu.

VII.3.3. Programy i dokumenty regionalne

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w regionie świętokrzyskim na lata 2014–2020

Program ma charakter aspektowy i stanowi element systemowego podejścia do profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Zawiera zbiór celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, umożliwia dostosowywanie podejmowanych działań do lokalnych potrzeb.

VII.3.4. Programy i dokumenty lokalne

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Strategia jest spójna z celami uchwalonego corocznie programu. Są to: ograniczenie degradacji osób uzależnionych i ich rodzin poprzez zwiększenie dostępności do terapii, zmniejszenie rozmiarów szkód zdrowotnych, psychicznych i społecznych, zwiększenie zasobów miasta niezbędnych do rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej pomocy i wsparcia.

Analiza i diagnoza stanu zastanego dla Miasta Kielce w związku z pracami nad stworzeniem „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W Kierunku Smart City

Rekomendacje dla Miasta Kielce na potrzeby przyszłej „Strategii Rozwoju Miasta Kielce 2030+. W kierunku Smart City”

Strategia będzie kompleksową odpowiedzią na najnowsze trendy gospodarcze i potrzeby mieszkańców Kielc. „Strategia Rozwoju Miasta Kielce 2030+ w kierunku Smart City” w dużej mierze skupia się na opracowaniu dla Kielc podejścia do modelu Smart City. Nieustannie pojawiające się innowacje technologiczne otwierają niespotykane dotąd możliwości zwiększenia komfortu życia mieszkańców „inteligentnych miast”. W znacznym stopniu wpływają one również na konkurencyjność danego obszaru na poziomie krajowym, a tym samym są niezbędne do konkurowania na arenie międzynarodowej.

VII.4. Infrastruktura

Aktualna infrastruktura funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej jest corocznie publikowane w ocenie zasobów pomocy społecznych.

Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 65

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 65

Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, ul. Nowaka–Jeziorańskiego 65

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, ul. Studzienna 2

– Ośrodek Interwencyjno–Terapeutyczny dla Osób Bezdomnych, ul. Żniwna 4.

Poradnia Leczenia Uzależnień, ul. Jagiellońska 72 – Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy

Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia – Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach, ul. Grunwaldzka 45

Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*

- Poradnia Leczenia Uzależnień, ul. Karczówkowska 36,
- Poradnia Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych, ul. Karczówkowska 36,
- Hostel dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych, ul. Nowaka-Jeziorańskiego 75,
- Hostel dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, ul. Mielczarskiego 45.

Stowarzyszenie *Monar*

- Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień, ul. Malików 150B,
- Hostel dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych, ul. Malików 150.

Świętokrzyski Klub Abstynentów *Raj*, ul. Jagiellońska 42A

VII.5. Sposób finansowania

Podstawowe źródła finansowania celu strategicznego: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta;
- budżetu państwa jako dotacja na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- środków unijnych;
- innych dotacji, grantów i programów.

VII.6. Wykaz aktów prawnych oraz dokumentów

1. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057);
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);

4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.).

VIII. Cele strategiczne

VIII.1. Cel I. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną

Cel operacyjny 1: Poprawa kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców oraz wzmocnienie funkcji rodziny		
Działanie	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Podnoszenie wiedzy rodziców w zakresie kompetencji opiekuńczo–wychowawczych poprzez prowadzenie zajęć „Szkoła dla rodziców i wychowawców”, warsztatów umiejętności rodzicielskich, specjalistycznego poradnictwa i terapii rodzin, terapii małżeńskiej	– liczba zorganizowanych grup w „Szkołe dla rodziców i wychowawców” – liczba osób, które ukończyły „Szkołę dla rodziców i wychowawców” – liczba zorganizowanych grup w warsztatach umiejętności rodzicielskich – liczba osób, które ukończyły warsztaty umiejętności rodzicielskich – liczba konsultacji u psychologa – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u psychologa – liczba konsultacji u pedagoga – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u pedagoga – liczba konsultacji u terapeuty ds. uzależnień – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u terapeuty ds. uzależnień – liczba konsultacji u specjalisty pracy z rodziną – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u specjalisty pracy z rodziną – liczba zorganizowanych terapii rodzin – liczba osób uczestniczących w terapii rodzin – liczba zorganizowanych terapii małżeńskich	– Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Cięży

		– liczba osób uczestniczących w terapii małżeńskich	
2.	Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	– liczba placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej – liczba placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej – liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej – liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej	– Dział ds. Dialogu Obywatelskiego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach
3.	Realizacja programów osłonowych i profilaktycznych wspomagających dziecko i rodzinę	– liczba programów – liczba uczestników programów	– Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Cięży – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach – Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urząd Miasta Kielce
4.	Prowadzenie intensywnej pracy socjalnej z rodzinami z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi	– liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną	– rejony opiekuńcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

		– liczba rodzin objętych systematyczną pracą socjalną w rejonach opiekuńczych	
5.	Rozwijanie działalności Zespołu Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach	– liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Profilaktyki Rodzinnej – liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny – liczba posiedzeń Zespołu Profilaktyki Rodzinnej	– Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
6.	Praca z rodzicami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do środowiska rodzinnego	– liczba rodzin naturalnych objętych pracą asystenta rodziny – liczba rodzin naturalnych objętych pracą pracownika socjalnego – liczba dzieci powracających do rodzin naturalnych	– Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach
Cel operacyjny 2: Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Organizowanie i promowanie opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej	– liczba inicjatyw promujących rodzicielstwo zastępcze – liczba kandydatów na rodziny zastępcze – liczba rodzin zastępczych – liczba umieszczonych dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy	– Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach – Dział Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Wspieranie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą	– liczba konsultacji u psychologa – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u psychologa – liczba konsultacji u pedagoga – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u pedagoga	– Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach

		– liczba konsultacji u terapeuty – liczba osób uczestniczących w konsultacjach u terapeuty – liczba zorganizowanych grup wsparcia – liczba osób w grupach wsparcia – liczba zorganizowanych grup w „Szkole dla rodziców i wychowawców” – liczba osób, które ukończyły „Szkolę dla rodziców i wychowawców” – liczba dzieci zdiagnozowanych pod względem psychologiczno-pedagogicznym – liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – liczba specjalistów pracujących na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej	
3.	Funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 miejsc	– liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych – liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	– Dział Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach
Cel operacyjny 3: Wsparcie w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem osób opuszczających pieczę zastępczą oraz innego rodzaju placówki opieki całodobowej			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Prowadzenie mieszkań chronionych treningowych dla osób usamodzielnianych oraz lokali aktywizujących dla osób usamodzielnianych niepełnosprawnych;	– liczba mieszkań chronionych-treningowych – liczba osób usamodzielnianych w mieszkaniach chronionych-treningowych – liczba lokali aktywizujących – liczba osób w lokalach aktywizujących	– Dział Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach

2.	Udzielanie pomocy w uzyskaniu lokali z zasobów miasta dla osób usamodzielnianych;	– liczba osób usamodzielniających się, które otrzymały lokal z zasobów miasta	– Dział Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach – Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach
3.	Aktywizacja społeczno-zawodowa usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej;	– liczba osób uczestniczących w proponowanych formach aktywizacji społeczno-zawodowej	– Dział Opieki i Wychowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach – Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach

Cel operacyjny 4: Ochrona dziecka i rodziny przed przemocą

Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar	– liczba rodzin i dzieci objętych procedurą „Niebieskie Karty” – liczba „Niebieskich Kart”, gdzie pokrzywdzonym jest dziecko – liczba osób uczestniczących w konsultacjach psychologicznych – liczba dzieci uczestniczących w konsultacjach psychologicznych – liczba konsultacji psychologicznych – liczba dzieci objętych psychoedukacją na temat zjawiska przemocy – liczba rodzin objętych pomocą w formie interwencji kryzysowej	– Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

		– liczba osób uczestniczących w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Osób Stosujących Przemoc – liczba rozmów kryzysowych za pośrednictwem Telefonu Zaufania z powodu przemocy w rodzinie	
Cel operacyjny 5: Wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników służb współpracujących z rodziną i dzieckiem			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Organizowanie szkoleń i superwizji dla pracowników służb współpracujących z rodziną i dzieckiem	– liczba szkoleń – liczba uczestników szkoleń – liczba superwizji – liczba uczestników superwizji	– Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Ciężcy – Centrum Obsługi Placówek w Kielcach – Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach
Cel operacyjny 6: Zwiększenie dostępności miejsc dla dzieci w żłobkach i przedszkolach			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Przyjęcie maksymalnej liczby dzieci do żłobków i przedszkoli	– liczba miejsc w żłobkach samorządowych – liczba dzieci uczęszczających do żłobków samorządowych – liczba miejsc w żłobkach niepublicznych – liczba dzieci uczęszczających do żłobków niepublicznych	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce

		– liczba miejsc w przedszkolach samorządowych – liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych – liczba miejsc w przedszkolach niepublicznych – liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli niepublicznych	
--	--	--	--

VIII.2. Cel II. Wzmocnienie zasobów służących zdrowiu i aktywnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym

Cel operacyjny 1: Wspieranie aktywności społecznej seniorów			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Promocja i organizacja wolontariatu osób starszych	– liczba seniorów zaangażowanych się w działalność wolontarystyczną – liczba osób objętych wsparciem seniorów – wolontariuszy	– Dział ds. Dialogu Obywatelskiego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Promowanie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom	– liczba dostępnych miejsc przyjaznych seniorom	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Kielecka Rada Seniora
3.	Rozszerzenie oferty sportowej i rekreacyjnej adresowanej do seniorów	– liczba zrealizowanych imprez i wydarzeń o charakterze sportowo-rekreacyjnym – liczba seniorów uczestniczących w wydarzeniach sportowo-rekreacyjnych	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Kluby Seniora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Kielecka Rada Seniora
4.	Rozwijanie kompetencji cyfrowych seniorów poprzez organizowanie szkoleń z zakresu obsługi komputera, Internetu, smartfonu	– liczba zorganizowanych szkoleń z zakresu obsługi komputera, Internetu i smartfonu – liczba miejsc, w których są organizowane szkolenia z zakresu obsługi komputera, Internetu i smartfonu – liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu obsługi komputera, Internetu i smartfonu	– Kluby Seniora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Cel operacyjny 2: Doskonalenie systemu wsparcia seniorów umożliwiającego prawidłowe funkcjonowanie w środowisku			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Tworzenie punktów doraźnej opieki domowej zapewniających krótkotrwałą pomoc osobom starszym w sytuacjach kryzysowych	– liczba utworzonych punktów doraźnej opieki domowej – liczba osób objętych wsparciem punktów doraźnej opieki domowej – liczba pracowników zatrudnionych w punktach doraźnej opieki domowej	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Utrzymanie miejsc w istniejących ośrodkach wsparcia dziennego dla osób starszych	– liczba ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych – liczba miejsc w ośrodkach wsparcia dziennego dla osób starszych – liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych	– Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimera Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Filia Ośrodka Wsparcia Dziennego dla Osób Chorych na Alzheimera Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Kluby Seniora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Administracyjno-Finansowo i Organizacyjnej Placówek Wsparcia w Kielcach
3.	Rozszerzenie zakresu usług teleopieki	– liczba osób korzystających z teleopieki – liczba interwencji podjętych w ramach teleopieki	– Dział ds. Instytucjonalnej Pomocy osobom Starszym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

4.	Zwiększenie zasobów kadrowych pozwalających na zapewnienie ciągłości opieki domowej	– liczba opiekunów zatrudnionych w podmiotach świadczących usługi opiekuńcze – liczba koordynatorów usług – liczba seniorów objętych pomocą usługową	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
5.	Organizacja szkoleń dla osób świadczących usługi opiekuńcze	– liczba zorganizowanych szkoleń dla osób świadczących usługi opiekuńcze – liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenia specjalistyczne z zakresu opieki	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 3: Organizacja opieki dla osób starszych wymagających całodobowego wsparcia			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Rozszerzenie działalności Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Kielcach przy ul. Sobieskiego 30	– liczba osób skierowanych do ZPO – liczba osób oczekujących na miejsce w ZPO – liczba łóżek w ZPO – liczba nadwykonań w ZPO w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia	– Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Kielcach (ZPO)
2.	Zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych wspieranych dla osób starszych	– liczba lokali w mieszkaniach chronionych wspieranych dla osób starszych – liczba nowo utworzonych lokali w mieszkaniach chronionych wspieranych dla seniorów	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
3.	Dostosowanie istniejących miejsc w domach pomocy społecznej do rzeczywistych potrzeb poprzez zwiększenie ilości miejsc dla osób z zaburzeniami	– liczba łóżek w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami pamięci	– Dział ds. Instytucjonalnej Pomocy osobom Starszym

	pamięci, które kierowane są do placówki na podstawie postanowienia sądowego	– liczba osób starszych umieszczonych w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami pamięci – liczba osób oczekujących na miejsce w domu pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami pamięci – liczba osób starszych przyjętych do domu pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami pamięci	Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 4: Poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Promowanie zdrowego trybu życia i aktywności ruchowej seniorów	– liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych z zakresu aktywności ruchowej seniorów i zdrowego trybu życia	– Kluby Seniora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
2.	Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej osób starszych	– liczba zrealizowanych programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej – liczba osób objętych programami profilaktyki zdrowotnej	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
3.	Realizacja kampanii informacyjnych dotyczących profilaktyki zdrowotnej	– liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych dotyczących profilaktyki zdrowotnej	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
4.	Inicjatywy zmierzające do utworzenia poradni geriatrycznej	– liczba utworzonych poradni geriatrycznych	– Urząd Miasta Kielce

VIII.3. Cel III. Tworzenie warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny 1: Wspieranie osób niepełnosprawnych w codziennym funkcjonowaniu			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Podnoszenie jakości i dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania	– liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych – liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Rozwijanie sieci mieszkań chronionych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych	– liczba mieszkań chronionych – liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących mieszkania chronione	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
3.	Prowadzenie infrastruktury pomocy stacjonarnej skierowanej do osób niepełnosprawnych	– liczba mieszkańców domów pomocy społecznej – liczba osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych umieszczonych w domach pomocy społecznej	– Dział ds. Instytucjonalnej Pomocy Osobom Starszym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 2: Wzmocnienie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Ułatwianie udziału osobom niepełnosprawnym w życiu społecznym poprzez dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	– liczba osób, którym udzielono dofinansowania na zakup przedmiotów ortopedycznych – liczba osób, którym udzielono dofinansowania na zakup sprzętu rehabilitacyjnego – liczba osób, którym udzielono dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	– Dział ds. Adaptacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

2.	Organizowanie i promowanie wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	– liczba wydarzeń sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych dla osób niepełnosprawnych – liczba osób niepełnosprawnych, które wzięły udział w wydarzeniach sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych	– Centrum Obsługi Administracyjno-Finansowo i Organizacyjnej Placówek Wsparcia w Kielcach – Dział ds. Adaptacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
3.	Inicjonowanie, wspieranie działań przygotowujących niepełnosprawną młodzież do samodzielności	– liczba podmiotów udzielających wsparcia młodzieży niepełnosprawnej – liczba młodzieży niepełnosprawnej, która skorzystała ze wsparcia podmiotów	– Centrum Obsługi Placówek w Kielcach
4.	Rozwijanie infrastruktury pomocy instytucjonalnej działającej na rzecz osób niepełnosprawnych	– liczba warsztatów terapii zajęciowych – liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowych – liczba mieszkań chronionych wspieranych dla osób starszych i niepełnosprawnych – liczba osób mieszkających w mieszkaniach chronionych wspieranych dla osób starszych i niepełnosprawnych – liczba lokali aktywizujących – liczba osób mieszkających w lokalach aktywizujących – liczba środowiskowych domów samopomocy	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Dział ds. Adaptacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Centrum Obsługi Administracyjno-Finansowo i Organizacyjnej Placówek Wsparcia w Kielcach

		– liczba uczestników środowiskowych domów samopomocy	
5.	Promowanie inicjatyw wolontarystycznych	– liczba osób niepełnosprawnych, które korzystają z pomocy i wsparcia wolontariuszy – liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne	– Dział ds. Dialogu Obywatelskiego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 3: Zwiększanie udziału osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Promowanie wśród pracodawców zatrudnienia osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem alternatywnych i elastycznych form pracy	– liczba spotkań z pracodawcami – liczba uczestników spotkań	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach
2.	Kontynuowanie programów wspomagających zatrudnienie osób niepełnosprawnych	– liczba osób niepełnosprawnych, które uczestniczyły w szkoleniach, stażach, pracach interwencyjnych – liczba wyposażonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych – liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły zatrudnienie – liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Dział ds. Adaptacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 4: Upowszechnianie informacji o usługach świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych przez instytucje i organizacje na terenie miasta			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Opracowanie Programu ochrony zdrowia psychicznego Miasta Kielce	– liczba opracowanych programów	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce

2.	Opracowanie Informatora dla osób niepełnosprawnych	– liczba opracowanych informatorów	– Dział Usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
3.	Rozszerzenie oferty ośrodków wsparcia działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	– liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków wsparcia działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	– Centrum Obsługi Administracyjno-Finansowo i Organizacyjnej Placówek Wsparcia w Kielcach
4.	Udział osób niepełnosprawnych w konsultacjach inwestycji miejskich	– liczba zorganizowanych spotkań konsultacyjnych	– Koordynatorzy ds. Dostępności Urzędu Miasta Kielce

VIII.4. Cel IV. Promocja zatrudnienia – rynek pracy otwarty dla każdego

Cel operacyjny 1: Wspieranie powrotu lub wejścia na rynek pracy osób bezrobotnych i biernych zawodowo		
Działanie		Wskaźniki
		Realizatorzy
1.	Diagnoza indywidualnych przyczyn pozostawania bez zatrudnienia	– liczba odbytych rozmów diagnostycznych
		– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Wsparcie aktywizacji zawodowej (w tym tworzenia miejsc pracy) z aktywnych form pomocy	– realizacja instrumentów rynku pracy, m.in.: – liczba zorganizowanych staży – liczba prac interwencyjnych – liczba prac społecznie użytecznych – liczba refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy
		– Miejski Urząd Pracy w Kielcach
3.	Wspieranie rozwoju zawodowego osób bezrobotnych, poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym dostosowanie do funkcjonowania w środowisku Pracy 4.0	– liczba zrealizowanych działań z zakresu rozwoju zawodowego: – szkoleń, – studiów podyplomowych, – walidacji, – certyfikacji, – zajęcia doradcze z tego zakresu
		– Miejski Urząd Pracy w Kielcach, – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
4.	Realizacja tzw. „szybkiej ścieżki” w zakresie stosowania instrumentów rynku pracy	– liczba uczestników Klubu Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach, którzy w ramach „szybkiej ścieżki” skorzystali z jednego z instrumentów dostępnych w Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach
		– Miejski Urząd Pracy w Kielcach, – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

5.	Współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach i Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych pobierających zasiłki stałe	– liczba uczestników Klubu Integracji Społecznej pobierających zasiłki stałe, które skorzystały z instrumentu rynku pracy w ramach środków PEFRON dla osób niepełnosprawnych ze statusem poszukującego prac	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach, – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
6.	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w kontekście zmian zachodzących na rynku pracy (Praca 4.0) oraz korzystania z pomocy publicznej na zasadach e-administracji	– liczba uczestników zajęć z tego zakresu	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
7.	Budowa partnerstwa na rzecz lokalnego rynku pracy	– liczba kampanii zachęcających pracodawców do składania ofert pracy w Miejskim Urzędzie Pracy w Kielcach oraz zatrudniania osób bezrobotnych – liczba powstałych platform wymiany informacji na temat wzajemnych oczekiwań i potrzeb w obszarze edukacji, biznesu i instytucji obsługi rynku pracy dla potrzeb rynku lokalnego	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Kielecki Parki Technologiczny
8.	Zachęcanie inwestorów do rekrutowania kadr spośród grona osób bezrobotnych i współpraca w tym zakresie	– liczba propozycji współpracy z Miejskim Urzędem Pracy w Kielcach w zakresie poszukiwania, doszkalania i motywowania kadr złożonych inwestorom	– Centrum Obsługi Inwestora Urzędu Miasta Kielce – Miejski Urząd Pracy w Kielcach
9.	Przeciwdziałanie powstawaniu szarej strefy	– liczba zrealizowanych zajęć propagujących legalne formy zatrudnienia	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Państwowa Inspekcja Pracy – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

10.	Wsparcie powrotu migrantów zarobkowych do Kielc oraz przyciągania talentów z zewnątrz	– liczba kampania zachęcająca migrantów zarobkowych do powrotu do Kielc – liczba kampania przyciągająca talenty z zewnątrz, pokazująca Kielce również jako dobrą przestrzeń do pracy zdalnej, – liczba utworzonych w strukturach miejskich miejsca obsługi („pierwszego kontaktu”) migrantów powrotnych	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach
11.	Propagowanie idei wolontariatu i ekonomii społecznej jako dróg do aktywizacji zawodowej	– liczba przeprowadzonych zajęć z tego zakresu propagowania idei wolontariatu i ekonomii społecznej	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach, – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
12.	Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców Kielce	– liczba przeprowadzonych zajęć z zakresu przedsiębiorczości i doradztwa biznesowego – liczba dotacji udzielonych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Kielecki Parki Technologiczny
13.	Wspieranie powrotu lub wejścia na rynek pracy osób niepełnosprawnych (bezrobotnych i poszukujących pracy)	– liczba pozyskanych ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (subsydiowanych i niesubsydiowanych)	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 2: Działania profilaktyczne, zapobiegające bezrobociu i wykluczeniu społecznemu			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Celowa gospodarka talentami, propagowanie świadomego wyboru ścieżki kariery, przygotowanie do aktywnego poszukiwania zatrudnienia	– liczba utworzonych Centrum Wspierania Kariery (Talent Office) – liczba zbudowanych (w oparciu o CWK MUP) systemu otwartego, całozyciowego poradnictwa	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach,

		edukacyjno-zawodowo-biznesowego ukierunkowanego na określenie predyspozycji zawodowych, podnoszenie poziomu umiejętności aktywnego poszukiwania zatrudnienia – zbudowanie przestrzeni do współpracy w tym zakresie wszystkich instytucji realizujących usługę poradnictwa zawodowego	– Miejski Zespół Poradni Pedagogiczno-Psychologicznych w Kielcach – szkolni doradcy zawodowi z otwartym zaproszeniem dla przedstawicieli instytucji świadczących usługę poradnictwa zawodowego w Kielcach, przede wszystkim: uczelni wyższych i organizacji pozarządowych
2.	Zapobieganie dezaktualizacji kompetencji zawodowych pracowników i następującej w związku z tym utracie zatrudnienia	– liczba umów na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników z Krajowego Funduszu Szkoleniowego – liczba dofinansowanych form rozwoju zawodowego osób pracujących, zarejestrowanych w MUP jako poszukujące pracy: – szkoleń, – egzaminów, – studiów podyplomowych, – walidacji, – certyfikacji.	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach
3.	Zacieśnianie współpracy z gminami Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie obsługi części wspólnych rynku pracy	– liczba zbudowanych systemów wymiany informacji i współdziałania w zakresie obsługi rynku pracy	– Miejski Urząd Pracy w Kielcach – urzędy gmin Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego

VIII.5. Cel V. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Cel operacyjny 1: Wzmacnianie sieci wsparcia w zakresie profilaktyki uzależnień, promowania zdrowego stylu życia oraz aktywnego spędzenia wolnego czasu			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	– liczba zajęć z zakresu pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób z problemami uzależnień – liczba osób korzystających z zajęć z zakresu pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób z problemami uzależnień – liczba zajęć dla członków rodzin z problemem uzależnień i ofiar przemocy w rodzinie – liczba osób korzystających z zajęć dla członków rodzin z problemem uzależnień i ofiar przemocy w rodzinie – liczba zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe, działające na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień – liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień – liczba osób korzystających z terapii dla osób indywidualnych w ŚCPiE – liczba osób korzystających z interwencji kryzysowej w ŚCPiE	– Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kielcach (GKRPA) – Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach (ŚCPiE) – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

- liczba osób korzystających z systemowej terapii par i rodzin w ŚCPiE
- liczba osób korzystających z grup terapeutycznych dla osób dorosłych w ŚCPiE
- liczba osób korzystających z grup socjoterapeutycznych dla młodzieży w ŚCPiE
- liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA
- liczba rozpatrzonych spraw przez GKRPA
- liczba osób skierowanych na badania do biegłych przez GKRPA
- liczba osób skierowanych do placówek leczenia odwykowego przez GKRPA
- liczba spraw skierowanych do sądu przez GKRPA
- liczba wydanych opinii o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami Rady Miasta Kielce przez GKRPA
- liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez GKRPA
- liczba kampanii, konferencji, festynów i innych imprez o charakterze profilaktycznym organizowanych przez GKRPA

2.	Opracowanie i prowadzenie programów profilaktycznych oraz edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, z uwzględnieniem mediów społecznościowych oraz Internetu	– liczba programów profilaktycznych – liczba spotkań profilaktycznych i godzin edukacyjnych – liczba uczniów, którzy wzięli udział w profilaktyce	– Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kielcach – Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce
3.	Prowadzenie działań profilaktycznych w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	– liczba spotkań edukacyjnych i warsztatowych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii – liczba osób uczestniczących w spotkaniach edukacyjnych i warsztatowych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	– Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Sieć świetlic środowiskowych i ośrodków wsparcia dla rodzin „4 Kąty” Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
Cel operacyjny 2: Rozwijanie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych			
Działanie		Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Umożliwianie korzystania ze specjalistycznego poradnictwa dla osób uzależnionych i członków ich rodzin, terapii uzależnień, programów reintegracji społecznej i zawodowej	– liczba placówek świadczących wsparcie – liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa – liczba osób korzystających z terapii uzależnień – liczba osób uczestniczących w programach reintegracji społecznej i zawodowej	– ośrodki terapeutyczne – Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

			– Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach
2.	Prowadzenie kampanii promujących instytucje świadczące pomoc w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz rozszerzające wiedzę i zmiany zachowania mieszkańców Kielc wobec określonych problemów społecznych	– liczba działań informacyjnych – liczba osób objętych zasięgiem kampanii	– Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kielcach – Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
3.	Rozwijanie instytucjonalnych form pomocy osobom uzależnionym	– liczba placówek oferujących pomoc – liczba osób korzystających z placówek	– Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Kielce – Ośrodek Interwencyjno-Terapeutyczny dla Osób Bezdomnych Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach – ośrodki terapeutyczne – Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach

IX. Zarządzanie

Monitoring wdrażania założeń Strategii jest jednym z kluczowych etapów zarządzania strategicznego w układach terytorialnych. Warunkuje on spójność prowadzonych działań oraz realizację przyjętych w dokumencie strategicznym celów i kierunków działań. Nadrzędnym celem procesu monitorowania obszarów problemów społecznych jest przedstawienie stanu faktycznego wdrażania założeń danego dokumentu wszystkim zainteresowanym podmiotom. Monitoring będzie miał na celu systematyczne weryfikowanie zgodności założeń SRPS z realizowanymi celami i działaniami. Uzyskane od realizatorów dane posłużą do wypracowania wniosków i uwag oraz ewentualnego wprowadzenia aktualizacji Strategii. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Kielce, będzie zbierał co roku od realizatorów dane dotyczące wdrażania poszczególnych celów i opracowywał raport z monitoringu za okres dwóch lat.

Na zakończenie realizacji SRPS zostanie przeprowadzona ewaluacja oparta na uzyskanych od realizatorów danych liczbowych i jakościowych. Ewaluacja pozwoli ocenić: w jakim stopniu zostały osiągnięte cele (kryterium skuteczności), czy sformułowane cele realizowały zidentyfikowane potrzeby (kryterium trafności) oraz czy osiągnięte rezultaty mają charakter długotrwały (kryterium trwałości). W raporcie ewaluacyjnym będą zawarte także wnioski i rekomendacje dotyczące kierunków celów nowej Strategii.

Podmiotem odpowiedzialnym za opracowanie raportów z monitoringu i ewaluacji SRPS będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach.